

КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА В МІЖДИСЦИПЛІНАРНОМУ КОНТЕКСТІ: теорія і практика

Матеріали Міжнародної наукової конференції УАКЛІП
8–10 жовтня 2016 р.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Організатори:

Українська асоціація когнітивної лінгвістики і поетики (УАКЛІП)
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Українське Фулбрайтівське коло
Програма Фулбрайта в Україні

Черкаси 2016

Міністерство освіти і науки України
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Українська асоціація когнітивної лінгвістики і поетики (УАКЛіП)
Українське Фулбрайтівське коло
Програма Фулбрайта в Україні

**КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА
В МІЖДИСЦИПЛІНАРНОМУ КОНТЕКСТІ:
теорія і практика**

Матеріали Міжнародної наукової конференції УАКЛіП
8–10 жовтня 2016 р.

Черкаси 2016

УДК 81[1+22] : 82 : 7

Когнітивна лінгвістика в міждисциплінарному контексті: теорія і практика. Матеріали Міжнародної наукової конференції УАКЛіП / ЧНУ імені Богдана Хмельницького, Черкаси, 8-10 жовтня 2016 р. : [відп. ред. С. А. Жаботинська]. – Черкаси : Видавець ФОП Гордієнко Є.І., 2016. – 127 с.

ISBN 978-966-9730-41-1

Це видання здійснено за підтримки Відділу преси, освіти та культури Посольства США в Україні. Точка зору, відображена у виданні, може не співпадати з офіційною позицією уряду США.

Редакційна колегія:

Жаботинська С. А., доктор філологічних наук, професор (головний редактор)
Воробйова О. П., доктор філологічних наук, професор
Корновенко Л. В., кандидат філологічних наук, доцент
Велівченко В. О., кандидат філологічних наук, доцент

Рецензенти:

Белехова Л. І., доктор філологічних наук, професор
Єрмоленко С.С., доктор філологічних наук, професор

Друкується за рішенням ученої ради
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
(протокол № 1 від 30 серпня 2016 р.)

© УАКЛіП, 2016
© ЧНУ імені Б. Хмельницького, 2016
© Автори статей, 2016

Організатори конференції:

Українська асоціація когнітивної лінгвістики і поетики (УАКЛіП)
 Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
 Українське Фулбрайтівське коло
 Програма Фулбрайта в Україні

Організації-партнери:

Київський національний лінгвістичний університет
 Казахський університет міжнародних відносин і світових мов імені Абилай хана
 Університет Кентербері, Крайстчеч, Нова Зеландія
 Університет Альберти, Едмонтон, Канада
 Університет Бен-Гуріон, Негев, Ізраїль
 Університет Толедо, Огайо, США

Програмний комітет конференції:

голова – *проф. Черевко О.В.*, ректор ЧНУ імені Б. Хмельницького;
 заступники голови – *проф. Воробйова О.П.*, Президент УАКЛіП, КНЛУ,
проф. Жаботинська С.А., Віце-президент УАКЛіП, ЧНУ імені Богдана Хмельницького;
 члени комітету – *проф. Чабан Н.А.*, університет Кентербері, Крайстчеч, Нова Зеландія,
проф. Бельтюкова С.О., Університет Толедо, Огайо, США,
проф. Ярошенко Т.О., Голова Українського Фулбрайтівського кола, НаУКМА,
проф. Морозова О.І., Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Організаційний комітет конференції:

голова – *проф. Жаботинська С. А.*; співголова – *проф. Воробйова О. П.*;
 заступник голови – *доц. Корновенко Л. В.*; секретар – *к.ф.н. Радченко О. Ю.*;
 члени комітету – *доц. Швидка Л. В.*, *доц. Рудакова Л.П.*, *доц. Велівченко В. Ф.*,
доц. Кравченко Т. М., *доц. Пашиє Л. О.*, *доц. Василенко М. П.*, *доц. Велівченко В. О.*,
к.ф.н. Заїковська О. М., *доц. Кулєшова Л. М.*, *к.ф.н. Токарчук В. А.*
ст. в. Аліфанова С.А., *викл. Афанасьєва О.С.*, *ст. в. Дубчак І. П.*,
викл. Калько О. М., *ст.в. Левочкина С. В.*, *ст. в. Щур С.М*

На конференції представлено 112 доповідей. Зміст 107 доповідей викладено в опублікованих тезах. Учасниками конференції є науковці з України (міста Київ, Черкаси, Полтава, Кіровоград, Ніжин, Вінниця, Харків, Дніпро, Запоріжжя, Кривий Ріг, Одеса, Херсон, Миколаїв, Івано-Франківськ, Львів, Луцьк, Хмельницький, Кам'янець-Подільський) та восьми зарубіжних країн.

Передмова

Когнітивна лінгвістика, яка досліджує взаємозв'язок між мовою і мисленням, є складником когнітивної науки – міждисциплінарної парадигми, спрямованої на вивчення мозку / мислення людини як природного механізму для опрацювання інформації. Когнітивна орієнтація лінгвістичних студій зумовлює доцільність використання ними відповідного доробку суміжних дисциплін. У матеріалах конференції, поєднаних у цьому збірнику, представлено результати лінгвокогнітивних досліджень, метою яких є встановлення природи зв'язків між мовою і мисленням. Вивчення таких зв'язків виходить за межі власне лінгвистичної у різні теоретичні й прикладні царини: нейронауки, філософію, літературознавство, перекладознавство, соціологію, політологію, медійні студії, методику викладання мов. Відповідні теми є предметом обговорення в тезах доповідей українських та зарубіжних науковців.

Збірник матеріалів конференції адресовано лінгвістам, представникам суміжних дисциплін, а також широкому колу читачів-гуманітаріїв.

Редколегія

Preface

Cognitive linguistics, which studies the relation between language and the mind, is a part of cognitive science – an interdisciplinary paradigm exploring the brain/mind of humans as a natural mechanism for information processing. Cognitive linguistic scholarship may benefit from applying the achievements of allied disciplines. The conference proceedings represent the findings of cognitive linguistics aimed to establish the nature of links between language and the mind. The studies of such links outreach the borders of linguistic semiotics proper, and extend into various allied theoretical and practical domains: neuroscience, philosophy, literature studies, translation studies, sociology, political science, media studies, and methods of language teaching. The respective topics are discussed in the abstracts of conference papers authored by Ukrainian and foreign researchers.

The book of conference proceedings is intended for linguists, representatives of allied sciences, and all those who are interested in humanities.

Editorial board

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНІ ДОПОВІДІ.....	12
Beltyukova, Svitlana, <i>The University of Toledo, Ohio, USA</i> Using the Rasch Measurement Model in the Analysis of Written Text Data: A Case Study of the Perceptions of NATO by Asia-Pacific Media.....	12
Bogomolov, Alexandr, <i>Institute of Oriental Studies, NASU</i> Making Sense of the Egyptian Arab Spring: A Cognitive Semantics Approach.....	13
Chaban, Natalia, <i>University of Canterbury, New Zealand</i> Crises and the EU: Imagining the EU in the Eyes of Ukrainian Media post-Maidan.....	14
Perianova, Irina, <i>University of National and World Economy, Sofia, Bulgaria</i> Believing is Seeing: Recontextualization and Hybridization in the 21 st Century	14
Бондаренко А.Ф., <i>Киевский национальный лингвистический университет</i> Язык идеологии и язык действительности: анализ смысловых соответствий	15
Гиздатов Г.Г., <i>Казахский университет международных отношений и мировых языков имени Абылай Хана</i> Когнитивные стратегии медиального дискурса Казахстана.....	17
Жаботинская С.А., <i>Черкасский национальный университет имени Богдана Хмельницкого</i> «Лингвакон»: система преподавания английского языка, основанная на концептуальных схемах.....	18
СЕКЦІЙНІ ДОПОВІДІ.....	20
1. Секція «МОВА – КОГНІЦІЯ – МОЗОК»	20
Ivanotchak, Natalya, <i>Vasyl Stefanyk Precarpathian National University</i> Empathy as a Multidisciplinary Field of Study.....	20
Plakhotnyuk, Yevhen & Svitlana Zhabotynska, <i>Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy</i> Acquisition of a Foreign Language by Adult Learners: Neurocognitive Factors.....	21
Кірносова Н. А., <i>Київський національний університет імені Тараса Шевченка</i> Особенности визуальной та аудальной репрезентации понятий у китайской мові.....	22
Колегаева И. М., <i>Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова</i> Сенсорные модальности и возможности их вербального воспроизведения.....	23

Сидоренко Т.В., Київський національний лінгвістичний університет Образність запаху і смаку в англomовному художньому дискурсі: фізіо-семіотичний аспект.....	24
2. Секція «МОВА – КОГНІЦІЯ – ФІЛОСОФІЯ / СЕМІОТИКА».....	25
Kudriavtseva, Natalia, Kherson National Technical University Construing Space in Language and Cognition: the Case for Philosophy.....	25
Валюкевич Т.В., Харьковський гуманитарний університет <i>«Народная украинская академия»</i> Толкование внешности человека в гуманитарных науках.....	26
Данильченко І. В., Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя Вербальна категоризація емоції гніву у ракурсі теорії побудови перспектив.....	27
Забужанська І.Д., Київський національний лінгвістичний університет Напрямок як когнітивний фактор ритмічності мовлення.....	28
Калинин С. С., ВИ (ЖДВ и ВОСО) ВА МТО, Санкт-Петербург, Россия Концептуализированная область как лингвокогнитивный феномен (на материале рунической письменности).....	29
Кіркoвська І.С., Дніпропетровський національний університет <i>імені Олеса Гончара</i> Когнітивне моделювання представлення категорії футуральності в сучасній французькій мові.....	30
Кшановський О.Ч., Київський національний лінгвістичний університет Конкурентна боротьба граматичних та комунікативних правил у мові (на прикладі функціонування перського післяйменника <i>rā</i>).....	31
Мартинів О.М., Київський національний університет імені Тараса Шевченка Основні аспекти семіозису фразеологічних одиниць німецької мови з компонентом на позначення звучання.....	32
Орленко О. В., Національний університет «Львівська політехніка» Прийменникова схематизація вектору.....	33
Палатовская Е.В., Київський національний університет імені Тараса Шевченка Синтаксичний прототип і його оточення (експериментальне дослідження).....	34
Селиванова Е.А., Черкасский национальный университет <i>имени Богдана Хмельницкого</i> Ментально-психонетический комплекс как модель когнитивных исследований.....	35
Степанов В.Н., Международная академия бизнеса и новых технологий <i>(МУБиНТ), Россия</i> Концептуальная модель силы в наивной картине мира и философской традиции.....	36

Талавіра Н.М., <i>Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя</i> Орієнтаційні звороти англійської мови як конструкції.....	37
Ткачик О.В., <i>Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»</i> Неологічні запозичення у мові білінгвів.....	38
Токарчук В. А., <i>Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького</i> Лексема <i>foot n</i> : мережа полісемії лексичного значення.....	39
3. Секція «МОВА – КОГНІЦІЯ – ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ».....	40
Chugu, Svitlana, <i>Vinnitsia Institute of Trade and Economics of KNUTE</i> Formulaic Language Units in the Cognitive-Pragmatic Dimension of the Narrative.....	40
Prysiachniuk, Liudmyla, <i>Kyiv National Linguistic University</i> Reading Fiction in Fiction as an Altered State of Consciousness.....	41
Бистров Я. В., <i>Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника</i> Ієрархічна будова макроструктури біографічного наративу: лінгвокогнітивні передумови.....	42
Волкова С. В., <i>Херсонський державний університет</i> Принципи конструювання міфологчного простору англомовних амеріндіанських художніх прозових текстів.....	43
Воробйова О. П., <i>Київський національний лінгвістичний університет</i> Художня реальність як ігровий конструкт.....	44
Галуцьких І. А., <i>Запорізький національний університет</i> Художня тілесність як конструкт: когнітивно-семіотичний підхід.....	45
Ємець О. В., <i>Хмельницький національний університет</i> Концепт пам'яті в оповіданнях жанру flash fiction.....	46
Ізотова Н. П., <i>Київський національний лінгвістичний університет</i> Принцип наративної нестабільності в аспекті когнітивного дейксису (на матеріалі роману Дж. М. Кутзее "In the Heart of the Country").....	47
Кунцьо О. І., <i>Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка</i> Лінгвокогнітивне осмислення художнього образу.....	48
Купчишина Ю. А., <i>Хмельницький національний університет</i> Поетика очуднення: лінгвокогнітивний аспект.....	49
Лєвочкіна С.В., <i>Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького</i> Ономастикон художнього твору: процедура концептуального аналізу.....	50

Лещенко Г. В., <i>Черкаський державний технологічний університет</i> Внутрішня організація тексту: принцип полісистемності.....	51
Лисова К. А., <i>Київський національний лінгвістичний університет</i> Лінгвальні засоби вираження лімінального часу та простору в сучасній англійській поезії.....	52
Малишева-Кочубей М. В., <i>Київський національний лінгвістичний університет</i> Канадська поезія в аспекті політики мультикультуралізму.....	53
Пирогов В.Л., <i>Київський національний лінгвістичний університет</i> Віддзеркалення дихотомії «ієрогліфічне – буквено-фонетичне письмо» в поезії хайку: порівняльний аспект.....	54
Солодка О.О., <i>Київський національний лінгвістичний університет</i> Текстуальний ілюзіонізм: перспективи реконструкції.....	55
Черніченко А.О., <i>Київський національний університет імені Тараса Шевченка</i> Реалізація когнітивної моделі концепту <i>GOLD</i> у п'єсі Вільяма Шекспіра “The Life of Timon of Athens”.....	56
Шекера Я.В., <i>Київський національний університет імені Тараса Шевченка</i> Мова і мислення в середньовічній китайській поезії: шляхи інтерпретації (ієрогліфічна складова).....	57
Шитик Л. В., <i>Черкаський національний університет</i> <i>імені Богдана Хмельницького</i> Синкретичні способи передавання чужої мови в психобіографічних романах Степана Процюка.....	58
4. Секція «МОВА – КОГНІЦІЯ – ДИСКУРС».....	59
Kryshtaliuk, Anna, <i>Ivan Ogiienko National University of Kamianets-Podilsky</i> Change as an Embodied Discursive Construct.....	59
Fedoriv, Yaroslava, <i>The National University of Kyiv-Mohyla Academy</i> Prospects of Applying Cognitive Technologies to Rhetorical Analysis.....	60
Stodolinska, Yuliya, <i>Petro Mohyla Black Sea State University</i> Formation of National Identity in the Marketing Discourse of American Children's Clothing Companies.....	61
Ushchyna, Valentyna, <i>Lesya Ukrainka Eastern-European</i> <i>National University of Lutsk</i> Socio-Cognitive Analysis of Stancetaking in Risk Discourse Situation.....	62
Голубничка О. І., <i>Черкаський національний університет</i> <i>імені Богдана Хмельницького</i> Емотивні висловлення і їх функціональні характеристики.....	63

Гринева М. С., <i>Калужский государственный университет имени К. Э. Циолковского, Россия</i> Манифестация фреймов «выгода» и «убыток» в аргументативном дискурсе профессиональной языковой личности.....	64
Жихарева О.О., <i>Київський національний лінгвістичний університет</i> Біблійний екодискурс крізь призму когнітивних студій.....	65
Радзієвська Т.В., <i>Інститут мовознавства імені О.О. Потебні НАН України</i> Дискурс щоденника: прагматична модель мовленнєвої діяльності та проблеми варіювання.....	66
Слабковська В.О., <i>Київський національний лінгвістичний університет</i> Шекспірівський інтертекст у теле- та медіадискурсі.....	67
Фролова І.Є., <i>Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна</i> Комунікативно-актуальне знання та його актуалізація в дискурсі.....	68
5. Секція «МОВА – КОГНІЦІЯ – КОНЦЕПТУАЛЬНА МЕТАФОРА / МЕТОНІМІЯ»	69
Martynyuk, Alla, V.N. <i>Karazin Kharkiv National University</i> Ukrainian Mappings of English Emotion Metaphors.....	69
Martinek, Svitlana, Ivan Franko National University of Lviv Oppositional Metaphors: LIGHT and DARK.....	70
Давидюк Ю. Б., <i>Хмельницький національний університет</i> Концептуалізація стихії вогню та води в ідіостилі Рея Бредбері.....	71
Нагнибіда Л. С., <i>Хмельницький національний університет</i> Метафора в контексті побудови мистецтвознавчої картини світу.....	72
Павлюк Х. Т., <i>ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»</i> Концептуальна метафора як засіб переосмислення дійсності у романі-дистопії Сьюзен Коллінз “The Hunger Games”.....	73
Трубенко І. А., <i>Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького</i> Метонімія й індивідуально-авторська картина світу (на матеріалі творів В. Вулф і Д.Г. Лоуренса).....	74
Цюра С.В., <i>Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького</i> Когнітивна метафора vs. концептуальна метафора.....	75
6. Секція «МОВА – КОГНІЦІЯ – КУЛЬТУРА»	76
Домніч О.В., <i>Запорізький національний університет</i> Лінгвокультурні концепти: до визначення питання.....	76

Бондар Н. В. , <i>Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка</i> Фрейм-елемент ХЛІБ і полтавський колорит його формантів у мовопросторах братів Тютюнників.....	77
Змиєва И.В. , <i>Харьковский гуманитарный университет «Народная украинская академия»</i> Междисциплинарная природа этических концептов.....	78
Карпенко У. О. , <i>Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова (Киев)</i> Поликультурный концепт и когнитивно-структурный метод его анализа.....	79
Олійник Н. А. , <i>Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна</i> Лінгвокультурний концепт ЕКОНОМІЧНА КРИЗА як об'єкт міждисциплінарного дослідження.....	80
Семашко Т. Ф. , <i>Київський національний університет імені Тараса Шевченка</i> Механізми моделювання етнокультурних стереотипів із сенсорним компонентом в українській лінгвокультурі.....	81
Скобнікова О. В. , <i>Національний Технічний Університет України «КПІ»</i> До питання дослідження концепту СІМ'Я.....	82
Шевченко І. С. , <i>Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна</i> Принципи історичного розвитку концептів.....	83
7. Секція «МОВА – КОГНІЦІЯ – СОЦІУМ».....	84
Гладь С.В. , <i>Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету</i> Мовленнєва поведінка мовної особистості ХХІ століття.....	84
Корновенко Л. В. , <i>Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького</i> Толерантність у суспільній свідомості черкащан (за результатами асоціативного експерименту 2015–2016 рр.).....	85
Марчишина А. А. , <i>Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка</i> Лінгвопоетикальні параметри гендерної ідентичності.....	86
Нагорна О.О. , <i>Хмельницький університет управління та права</i> Укладення арбітражної угоди як невід'ємна складова діяльності майбутніх арбітрів.....	87
Філіппова Н. М. , <i>Національний університет імені адмірала Макарова, м. Миколаїв</i> Мова субкультур: пошуки ідентичності чи загроза?.....	88

8. Секція «МОВА – КОГНІЦІЯ – ПОЛІТИКА / ІДЕОЛОГІЯ»	89
Jaffae / Kolomiytseva, Olga , <i>Jewish Community Alliance of Lancaster, Lancaster, PA, USA</i> The Conceptual Structure of the National Anthem.....	89
Kravchenko, Tamila , <i>Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy</i> Russia and the European Union as Viewed by Ukrainian Mass Media.....	90
Morozova, Olena , <i>V.N. Karazin Kharkiv National University</i> Constructing the Image of European Union Through Multimodal Metaphors.....	91
Pshenychnykh, Anastasya , <i>V. N. Karazin Kharkiv National University</i> Ukrainian Perspectives on Self, the EU and Russia Construed by Ukrainian Newspapers.....	92
Sayenko, Tetyana , <i>Nagoya University, Japan</i> Verbal and Nonverbal Messages in Political Image Construction.....	93
Shyrokov, Valery , <i>Maastricht School of Governance, Maastricht University, The Netherlands</i> Forecasting the Ends of the Winning Election Candidate's Programme Through the Grammatical Category of Aspect.....	94
Velivchenko, Victor , <i>Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy</i> Media coverage of the EU in Ukraine: Politics, Normative & Development (01 January – 30 June 2016).....	95
Velivchenko, Valentyna & Svitlana Zhabotynska , <i>Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy</i> Ukraine – European Union: Referendum in the Netherlands as Viewed in Ukrainian and Russian Internet Blogs.....	96
Бондаренко Є. В. , <i>Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна</i> Інформаційна війна як засіб впливу на картину світу: когнітивний аспект.....	97
Гречуха Л. О., Кузєбна В. В. , <i>Черкаський державний технологічний університет</i> Мова як засіб досягнення політичної мети: сугестивні технології маніпулювання свідомістю виборця в рекламному тексті.....	98
Куц Е. О. , <i>Запорізький національний технічний університет</i> Ідеологія та дискурс.....	99
Кривенко Г. Л. , <i>Київський національний лінгвістичний університет</i> Метафори України та Євросоюзу в українській і європейській пресі: зіставний аналіз.....	100
Ляшук А. М. , <i>Кіровоградський державний педагогічний університет імені В.Винниченка</i> Маніпулятивний аспект жіночої політичної комунікації.....	101

Оверчук О. В., <i>Кіровоградський державний педагогічний університет імені В. Винниченка</i> Особливості звертань в інтернет-коментарях на сторінках політичних діячів України та США у соціальній мережі FACEBOOK.....	102
Потапенко С.И., <i>Нежинский государственный университет имени Николая Гоголя</i> Номинативное бытование украинского кризиса: чем протестующие отличаются от повстанцев, боевиков и сепаратистов?.....	103
Яворська Г.М., <i>Національний інститут стратегічних досліджень</i> Концепт війни за українськими даними.....	104
9. Секція «МОВА – КОГНІЦІЯ – ПЕРЕКЛАД».....	105
Василенко Г. В., <i>Запорізький національний технічний університет</i> Інтегративний підхід до проблеми відтворення образу в поетичному перекладі.....	105
Некряч Т. Є., <i>Київський національний лінгвістичний університет</i> Когнітивістика і переклад: нові горизонти адекватності.....	106
Ребрій О. В., <i>Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна</i> Про когнітивні стилі перекладача-креатива.....	107
10. Секція «МОВА – КОГНІЦІЯ – ВИКЛАДАННЯ МОВ».....	108
Baisara , Lyudmyla, <i>Oles Honchar Dnipropetrovsk National University</i> Online Course Design on the Basis of Cognitive Load Theory.....	108
Pankrats, Yourie, <i>Simon Fraser University, BC, Canada</i> One of the Myths of the English Language in Teaching ESL/EFL.....	109
Vovk, Olena, <i>Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy</i> Teaching English as a Foreign Language: Communicative and Cognitive Dimension.....	110
Данилюк С. С., <i>Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького</i> Когнітивний аналіз якості підготовки фахівців у вищих навчальних закладах.....	111
Дерюгіна Л. П., <i>Київський національний університет імені Тараса Шевченка</i> Методика навчання англомовного прес-релізу як складової писемної мовленнєвої комунікативної компетенції майбутніх спеціалістів зі зв'язків з громадськістю.....	112
Дубчак І. П., <i>Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького</i> Місце граматичної усвідомленості у системі формування граматичних навичок говоріння	113

Недашківська А., Сіваченко О., <i>University of Alberta, Canada</i> Змішана модель вивчення та викладання української як іноземної: як студенти сприймають нову модель?.....	114
Огородник Н. Є., <i>Київський національний лінгвістичний університет</i> Модернізація змісту навчання англійської мови майбутніх моряків на засадах інтегративного підходу.....	115
Радченко О. Ю., <i>Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького</i> Словник-тезаурус термінології маркетингу: поняття «КОНКУРЕНЦІЯ».....	116
Цегельська М. В., <i>Криворізький державний педагогічний університет</i> Когнітивні стратегії у викладанні англійської мови.....	117
Шведова М. А., <i>Киевский национальный лингвистический университет</i> Принципы описания лексики в учебном словаре.....	118
Щур С. М., <i>Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького</i> Принцип гармонізації міжкультурного діалогу.....	119
УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ: ІНФОРМАЦІЯ.....	120

USING THE RASCH MEASUREMENT MODEL IN THE ANALYSIS OF WRITTEN TEXT DATA: A CASE STUDY OF THE PERCEPTIONS OF NATO BY ASIA-PACIFIC MEDIA

Beltyukova, Svitlana

The University of Toledo, Ohio, USA

Any analysis of written texts typically involves some sort of classification or coding that is guided by the researcher's theoretical framework and research questions. The latter often call for the examination of relationships between variables that are complex and not directly observed; they need to be constructed from a set of observable indicators. Such variables represent abstract constructs that may or may not be quantifiable. It is then becomes an empirical question, and the Rasch Measurement Model (RMM) [1; 2] is used to determine the extent to which meaningful quantification of such variables is possible. Only when such quantification is established, can researchers proceed with the statistical analysis of the data. Otherwise, the validity of inferences from the data may be compromised.

Written texts examined in this study represented 387 articles about NATO collected in 2015 over the period of six months from influential media sources in five Asia-Pacific countries: Australia, Japan, Mongolia, New Zealand, and South Korea. These texts were coded by local researchers to obtain observable indicators of NATO's visibility, operational capability, and local resonance. The RMM was successfully applied to construct valid and reliable linear measures of two of these constructs – visibility and operational capability; the number of observable indicators of local resonance was insufficient.

The RMM produced an array of powerful validity and reliability statistics that allowed for determining the extent to which each observable indicator of visibility and operational capability contributed useful information to the overall measurement of those constructs. It also allowed for the assessment of the sufficiency of coverage of each construct. In this sense, the RMM allowed us to take a more global (as opposed to piecemeal) and inferential (as opposed to descriptive) approach to the data and better understand patterns of relationships among indicators as well as examine general and country-specific patterns in the data and assess the extent to which the patterns were similar across different types of media and text sources. Further, in the process of RMM analysis, we were forced to reflect on our theory behind the measurement of visibility and operational capability. Finally and very importantly, the RMM produced sample-independent estimates of NATO's visibility and operational capability that were on an equal-interval scale and as such, the overall validity of conclusions was enhanced by having a stable frame of reference.

REFERENCES

1. Rasch G. Probabilistic Models for Some Intelligence and Attainment Tests / G. Rasch. – Copenhagen : Danmarks Paedagogiske Institut, 1960; 2. Rasch G. Probabilistic Models for Some Intelligence and Attainment Tests / G. Rasch. – Chicago : University of Chicago Press, 1980.

MAKING SENSE OF THE EGYPTIAN ARAB SPRING: A COGNITIVE SEMANTIC APPROACH

Bogomolov, Alexandr

Institute of Oriental Studies, NASU

This study analyzes the discourse of the Egyptian Arab Spring from a Cultural Discourse Analysis vantage, aiming to uncover a native perspective on the Egyptian revolution which apparently does not quite fit into the scheme of a ‘democratic revolution’ constructed by Western media. In the local viewpoint, the Arab Spring was seen as a long overdue relief after a protracted period of stagnation, authoritarianism and oppression, best captured in the religious and political ethnic concept *ZULM* (injustice, oppression, wrong). The recent antecedents, including the Tunisian revolution, the *color revolutions* and leftist protests in the West, contributed more to (re)shaping the Egyptians’ concept of *REVOLUTION* than the schoolbook precedents including Egypt’s own revolution of 1952. This new, *our own REVOLUTION* was almost expected to be innovative and *different* from those of the older age. And innovative it was indeed, particularly in the manner in which the initial sit-in in Tahrir Square deployed contemporary electronic media as an instrument of both empowerment and mobilization converting the street protests into a multimodal mass communication event.

The verbal discourse of the Egyptian Arab Spring, on the contrary, appears to be far more conservative and its key ideas and moods have mostly been lost in cultural translation provided by Western media, even though the latter, particularly the TV channels, have greatly contributed to empowering the protesters.

This presentation focuses on three key concepts which appear to be sufficient for understanding how different the Egyptian revolution was from the blueprints of Western democratic theory: *ZULM* (injustice, oppression, wrong), *QIṢĀṢ* (RETALIATION, essentially the *eye for an eye* principle), and *FULŪL* (a newly coined moniker for the enemies of the *REVOLUTION* – originally *notches on the sword* → *debris of a defeated army*). While in political and other lay discourses the two former concepts’ scope of meaning has greatly expanded, they owe much of their strength, including the capacity to dominate and shape political discourse and their illocutionary power in the dispute over *JUSTICE* and political *POWER*, to their embeddedness in the Islamic normative discourse. From the onset of the Egyptian uprising of 2011, the call for *QIṢĀṢ* (RETALIATION) was among its most popular slogans. The paper intends to show how it is linked to, helping to make more sense of the Revolution’s key ‘official’ motto based on a set of value concepts *ḤURRIYA* (FREEDOM), ‘*ADĀLA* (JUSTICE), *KARĀMA* (DIGNITY). These concepts are interwoven with belief systems that shape Arab sociopolitical reality. This may be illustrated by the belief that *QIṢĀṢ* (or any type of *JUSTICE*, for *QIṢĀṢ* functions as a *prototype* in the set of judicial practices specifying *JUSTICE*) should be performed as *fast as possible*, the idea sharply contrasted with the European notion of *REVENGE* as *a dish best served cold*.

CRISES AND THE EU: IMAGINING THE EU IN THE EYES OF UKRAINIAN MEDIA POST-MAIDAN

Chaban, Natalia

University of Canterbury, New Zealand

This paper advances the ‘Normative Power Europe’ theoretical agenda by shifting the analytical focus to the receiver side – norm-takers instead of norm-makers. This paper tackles a previously understudied topic – the ebb and flow of ideas towards the EU as a ‘Normative Power’ found in an external society (the case-study Ukraine currently embroiled in conflict which threatens the EU’s eastern edges). The paper asks how can particular visions about a foreign policy actor – the EU in our case – be activated and disseminated in societies beyond the Union’s borders, and in its neighbours in particular. Distinguishing and understanding the range of receivers’ reactions – from rejection and resistance to adaptation and adoption (Björkdhal et al. 2015), this paper focuses on explaining the factors behind those reactions, using the concept of ‘cultural filters’ and adding to its theorization and tentative application.

Linking the ‘Normative Power Europe’ analytical tool (Manners 2002) to the framing theory of ‘cascading activation’ (Entman 2003), this paper explores the role of influential media discourses in shaping ‘cultural filters’ of images and perceptions of important international counterparts. Empirically, the paper analyses framing of the EU as a ‘normative’ actor in Ukrainian leading press (daily monitoring of eight Ukrainian newspapers in January-June 2016 conducted within the framework of Jean Monnet Research Network). In its discussion, the paper argues a critical need for Europe to diagnose and understand EU perceptions in this volatile strategic neighbour and track expectations. A major theatre of contention, Ukraine continues to confront regional and international security and challenge the EU’s new leadership and foreign policy focus on the exercise of global and regional political and economic stewardship.

This study is a part of the transnational research project “Crisis, conflict and critical diplomacy: EU perceptions in Ukraine and Israel/Palestine (c³EU)” supported by Jean Monnet Programme of the European Commission.

BELIEVING IS SEEING: RECONTEXTUALIZATION AND HYBRIDIZATION IN THE 21ST CENTURY

Perianova, Irina

University of National and World Economy, Sofia, Bulgaria

My paper will focus on hybridization and recontextualization – refashioning old narratives and importing them into new frames, and fitting new discourse into old frames in different discourse communities. The concept of hybridization refers to a collapse of the global and local and death of the binary, which is typical of our age. To quote Ullrich Beck [1], one of the features of post-modernism is that the right is no longer the right, and the left is no longer the left. The interdisciplinary paper,

which will mainly touch upon the processes in Russia and Bulgaria, targets an interface with cognitive linguistics and sets out to discuss:

1. The wars of discourses and hybridization of images due to the spread of internet and ease of access to multimedia, which largely results in a homogeneous audience response – the phenomenon of the so-called echo chambers.
2. The war of words (the so-called contentious words), which turn into hybrids, e.g. *democracy*, *patriotism*, *motherland*. Generally speaking, meaning is negotiated during the process of interaction and is dependent on intent and interpretation of previous utterances [2]. However, because of the ideological and/or cultural base the emerging meaning often turns out to be different for members of different discourse communities.
3. I also plan to talk about markers of totalitarianism in rhetoric and the degrees of totalitarianism, and shed light on certain hallmarks of protest, such as humor, because a totalitarian state is a humorless state.
4. Finally, I aim to discuss empty words existing as empty shells, such as *stability*, *solidarity*, *responsibility* etc. in the language of politicians. The philosophical question posed is that of the nature of truth and the blurring of clear vision.

The general perspective of the proposed talk is cultural studies, more specifically, intercultural pragmatics, discourse analysis and sociolinguistics.

REFERENCES

1. Beck, U. Risk Society / U. Beck. – London : Sage, 1992; 2. Saville-Troike, M. The Ethnography of Communication: An Introduction / M. Saville-Troike. – Oxford : Blackwell, 1982.

ЯЗЫК ИДЕОЛОГИИ И ЯЗЫК ДЕЙСТВИТЕЛЬНОСТИ: АНАЛИЗ СМЫСЛОВЫХ СООТВЕТСТВИЙ

Бондаренко А.Ф.

Киевский национальный лингвистический университет

Язык идеологии – это язык доктрины, или, если выразиться более уважительно, – учения. Как известно, любое учение всесильно, потому что оно верно. Ведь учение подразумевает веру в него и верность ему. Учение исключает сомнения. Учение превращается в субкультуру, создавая свой подязык, а этот подязык создает присущие ему парциальные смыслы, определяющие угол зрения. Но, что еще важнее, подязык идеологии стремится превратиться в метаязык, т.е. претендует на описание описываемого в семантике более высокого порядка. В частности, путем сведения всего разнообразия каузации явлений к нескольким фантазийным конструкциям. Так, например, с позиций марксистской субкультуры и подязыка Иван Алексеевич Бунин – типичный представитель разорившегося мелкопоместного дворянства с «геморроидальными глазками» (В. Катаев). Сергей Александрович Есенин – выразитель кулацких настроений, а Михаил Михайлович Зощенко – носитель обывательской психологии и т.п.

Известно, что культурные представления людей вследствие самовнушения соответственных языковых формул могут влиять на течение и последствия их страдания. Известны многочисленные случаи, когда пациенты, пришедшие на

консультацию к психологу с убеждением, зафиксированном в мантре «Мне сделано», не только сами отказывались от лечения, но и их родные и близкие не могли принять факта наличия эндогенного хронического процессуального расстройства. Наоборот, с неколебимой убежденностью, которая отличает носителей именно архаизированной культуры, они продолжали есть якобы лечебную зеленую глину, выискивать у себя в квартире чужие волосы, ходить к бабкам, которые «выкатывают яйцами» их страдания до тех пор, пока в результате крайних обстоятельств в их жизнь не вмешивалась скорая медицинская помощь. Иными словами: групповые фантазии как идеологов, так и обширных групп населения, ставших жертвами этих идеологов, отдавая предпочтение интерпретативному, а не истинностному знанию, возвращают нас во времена средневековой схоластики или даже античной софистики, когда побеждал не тот, кто истинно мыслит, а тот, кто убедительно излагает.

Исходя из очерченных позиций, я бы осмелился высказать простую мысль, а именно: за проблемой языка, в частности, языковой семантики, стоит на самом деле проблема отстаивания истинного знания или произвольных построений. И хотя знание действительности не освобождает от нее, оно создает предпосылки для полноценной смысловой ориентировки, в то время как ложные представления лишь усугубляют хождение по замкнутому кругу заблуждений. Иными словами, истинное знание – благо. Даже если оно бремя. Знание же, которое не ведет к сущностному пониманию происходящего с человеком, уводит в тупики вымыслов, превращая людей в марионеток абсурда. Между тем, до сих пор проблема исследования внушающего и псевдообъяснительного влияния языка идеологии, как она сложилась в XX столетии, на личностную и общественную культуру, на понимание смысла происходящего, остается открытой. Самым легким способом объяснения этого была бы констатация, вполне в духе Ролана Барта, того, что кто не желает постигать сущность происходящего, создает метаязык, довольствуясь воплощаемым в нем мифом. И в этом не было бы никакого неудобства, кроме одного: не каждому представителю умственных профессий приятно сознавать себя лжецом. Поэтому, какими бы красивыми словами (дискурсом, текстом, нарративом) ни затуманивалась бы специфика взаимоотношений профессионала и его подопечного, неоспоримо то, что отношения транслятора и реципиента изначально неравноправны. Поэтому любая семантика, ложно представляющая сущность указанных отношений или же надуманным образом трактующая происходящее с человеком, тем самым делая его жертвой манипуляций, отражает не культуру насилия или «культуру» обмана.

С учетом особой значимости суггестии и ее воздействия на психические состояния и установки человека, профессионалам, работающим в пространствах общественного (массового) сознания, необходим подход, подобный тому, который к языковым явлениям выработан в лингвистике. В плане содержания – объективный, многомерный и многоуровневый анализ предъявляемой феноменологии, основывающийся на всех доступных возможностях современной диагностики. В плане выражения – приверженность диалогической философии с ее упором на сверхценность личностного «Я»,

культуру сострадания и диалога, предельную неинструментальность отношений. То, что М. Бубер именовал «взаимным утверждением индивидуального бытия», а М.М. Бахтин – процессом, в котором «личность из бытия становится событием». Только сочетание языка науки и языка диалогической философии открывает и созидает действительно гуманный и подлинный путь к истинностному пониманию происходящего. Особенно в наше непростое время.

КОГНИТИВНЫЕ СТРАТЕГИИ МЕДИАЛЬНОГО ДИСКУРСА КАЗАХСТАНА

Гиздатов Г. Г.

*Казахский университет международных отношений
и мировых языков имени Абылай Хана*

Каков медиальный дискурс Казахстана и каковы его когнитивные стратегии? Язык и общие социальные шаблоны мысли всегда взаимосвязаны. Справедливо считается, что население Казахстана достаточно «погружено» в советскую идеологию. Очевидно, что политика русификации нерусских народов в советские годы привела к русской идентичности казахов (через русский язык, русскую историю, литературу, музыку, кино и т.д.). Все же объединяет наши две страны не столько русский язык, сколько советская идентичность. Именно подобную идентичность, иногда даже и неосознанно, отстаивают и политики, и гуманитарии советской и постсоветской ориентации. Произошла только подмена советских идеологических штампов национальными, но не более. Собственно национальная публицистика Казахстана на протяжении всех двадцати пяти лет своего существования всегда отличалась подчеркнутой субъективной оценкой всего и вся.

Казахскоязычный медиадискурс отличается от русскоязычного в тематическом наполнении, но не в осмыслении социально-экономической и общественно-политической действительности. В этом случае казахский медиадискурс оказывается более просоветским, чем русскоязычная пресса Казахстана. В первом случае мы видим попытку «работать» (в том числе и манипулировать) с традиционными ценностями, бесспорное подчинение авторитету, примат групповых ценностей. В этом же ряду декларируемый конформизм (восприятие себя как частицы целого и полное подчинение ему), идеология солидарности и консервативная тенденция казахского медиадискурса. Во втором же случае (русскоязычное медиальное пространство Казахстана) – мещанство выступает как жизненная идеология, призыв к опоре на самого себя, с декларируемыми индивидуализмом и космополитизмом. В современном казахстанском медиадискурсе, также как и в прошлом веке, относительно ко всем его конкретным проявлениям наиболее очевидна следующая когнитивная модель – антропоцентризм истолкования. На сегодняшний день можно предположить существование действенного и не всегда позитивного влияния постсоветских мифологических реконструкций далекого и относительно недавнего прошлого на сознание становящегося казахстанского общества.

«ЛИНГВАКОН»: СИСТЕМА ПРЕПОДАВАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА, ОСНОВАННАЯ НА КОНЦЕПТУАЛЬНЫХ СХЕМАХ

Жаботинская С.А.

Черкасский национальный университет

имени Богдана Хмельницкого

В докладе представлена новая система преподавания английского языка, названная Лингвакон (от лат. *lingua* + *conscientia*) и апробируемая ныне в частном учебном центре с аналогичным названием, который открыт в г. Черкассы.

В системе Лингвакон используются наработки когнитивной лингвистики, прежде всего – концептуальные (понятийные) схемы, лежащие в основе грамматики языка (синтаксических структур и морфологических категорий), упорядочивающие лексикон и организующие информацию в текстовых сообщениях. Система Лингвакон вписывается в современную дидактическую парадигму *Brain-Based Learning and Teaching* [2], предполагающую максимально возможное использование в обучении природных резервов мозга / мышления. Эта система предполагает также и использование приемов, типичных для доминирующих ныне коммуникативных методик обучения иностранному языку. Тем самым методологические основы системы Лингвакон согласуются с философией когнитивно-коммуникативного подхода, формирующегося в современной лингводидактике. Отличием системы Лингвакон от пока немногих когнитивно-коммуникативных систем обучения является именно использование концептуальных структур, организующих передаваемую языком информацию и выявленных в результате анализа разноплановых языковых данных. Комплекс таких структур – базисных пропозициональных схем, комбинаторика которых позволяет строить концептуальные модели-онтологии различной степени сложности – описан в лингвокогнитивной концепции, получившей название «семантика лингвальных сетей (СЛС)» [1].

Базовым принципом системы Лингвакон является единство изучаемого объекта, представленного комплексом «ГРАММАТИКА – СЛОВАРЬ – ТЕКСТ / ДИСКУРС». Этот комплекс остается неизменным на трех уровнях обучения. В то же время, на каждом из них проминантным фокусом становится одна из составляющих триады.

На первом уровне в фокусе внимания пребывает ГРАММАТИКА, оптимизации усвоения которой способствует системное использование универсальных концептуальных схем, согласуемых с синтаксисом и морфологией языка. Схемы заполняются количественно ограниченным лексическим материалом, соответствующим наиболее простым разговорным темам (рассказ о себе, своей семье и друзьях). Высказывания различных структурных типов (при обучении соблюдается условие их структурной гомогенности) комбинируются в небольших тематически когерентных текстах, используемых в различных коммуникативных ситуациях, моделируемых преподавателем.

На втором уровне фокус внимания смещается на СЛОВАРЬ: лексика упорядочивается в *комбинаторном словаре-тезаурусе* (см. например, [3]), обслуживающем разговорную тему бытового плана (здоровье, покупки, путешествия и т.п.). Источником данных для словаря являются электронные текстовые корпуса, например, BNC. Построение комбинаторного словаря-тезауруса осуществляется с учетом универсальной логики синтаксиса фразы и предложения, усвоенной учащимися на первом уровне обучения. Словарь-тезаурус используется для продуцирования усложненных текстовых сообщений, которые соответствуют коммуникативным потребностям темы, моделируемым в процессе обучения. Работа со словарем позволяет учащимся закрепить и усовершенствовать необходимые речевые навыки за счет расширения словарного запаса и усвоения комбинаторной идиоматики, которая остается ныне одним из наиболее слабых мест в преподавании языка.

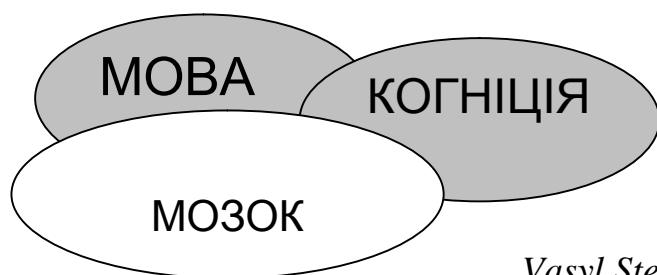
На третьем уровне основным учебным материалом становятся ТЕКСТЫ, соответствующие темам из общей системы знаний и расширяющие кругозор учащихся (моя страна, страны изучаемого языка, наука и техника и т.п.). Подбор преподавателем соответствующего текста или нескольких тематически связанных текстов позволяет определить общее информационное наполнение темы. Эта информация структурируется, упорядочивается с помощью концептуальной онтологии (когнитивной карты). Концептуальная онтология темы используется как основа для комбинаторного словаря-тезауруса, включающего лексический материал из отобранных для работы текстов. На занятиях концептуальная онтология темы отрабатывается сначала по «узлам», которые затем связываются друг с другом, что позволяет учащимся расширить объем своих текстовых сообщений. По окончании работы с материалом, содержащимся в отобранных текстах, учащимся предлагается самостоятельно расширить комбинаторный словарь-тезаурус за счет привлечения данных из других текстов и из текстовых корпусов. После этого новая лексика, включенная в словарь-тезаурус, вводится в монологическую и диалогическую речь, практикуемую в различных моделируемых коммуникативных ситуациях.

В докладе будут приведены примеры работы с конкретным языковым материалом на каждом из трех уровней.

Система Лингвакон позволяет оптимизировать усвоение языка за счет согласования подачи учебного материала с логикой существующих в мышлении концептуальных структур, а также способствует развитию у учащихся навыков систематизации информации, крайне необходимых в современных условиях постоянного наращивания объемов информационных потоков. Невнимание к формированию таких навыков является одним из существенных недостатков современной школы (включая высшую).

ЛИТЕРАТУРА

1. Жаботинская С.А. Имя как текст: концептуальная сеть лексического значения / С.А. Жаботинская. // Когниция, коммуникация, дискурс. Междунар. электр. журнал, ХНУ. – 2013. – № 6. – С. 47-76. (<https://sites.google.com/site/cognitiondiscourse/vypusk-no6-2013/zabotinskaa-s-a>);
2. Brain-Based Learning (<http://www.funderstanding.com/theory/brain-based-learning/brain-based-learning/>);
3. Zhabotynska, S. English clichés of scholarly texts: A thesaurus. (Materials for teaching Academic writing) / S. Zhabotynska – Kyiv : UACLaP, 2015. – 72 p.

EMPATHY AS A MULTIDISCIPLINARY OBJECT OF STUDY

Ivanotchak, Natalya

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

The study of empathy has become a multidisciplinary field emerging at the crossroads of clinical psychology, social psychology, cognitive psychology, cognitive-affective neuroscience, and linguistics. Empathy has many different definitions that encompass a broad range of emotional states, including caring for others, having a desire to help them; experiencing emotions that match the others' emotions; understanding the others' thoughts and feelings, while making differences between the self and the others less distinct [6, p. 299]. Such processes are described as empathic resonance with the feelings of others [1, p. 83].

Neurologists, psychiatrists, and behavioral researchers consider various aspects of empathy. They study empathy as an emotional contagion based on unconscious mimicry [5]; they study empathic resonance from a neuroscience perspective [8], examine the way in which affective and cognitive kinds of empathy are reflected in the brain's functional dynamics [4], and discuss the means for achieving empathy in psychotherapy [6]. Social neuroscience highlights the role of empathy in people's reactions to others in pain [7]. In linguistics, it was V. Shakhovskyy who first pointed to the difference between emotions, emotional contagion and empathy. Meanwhile, in linguistics exploration of empathy is fairly new, with the major focus on its role in various types of discourse [2; 3].

Development of a new interdisciplinary conception of empathy, grounded on the findings of brain imaging, research on the mirror-neuron system, psychology, and linguistics, may help to better understand the nature of this phenomenon.

REFERENCES

1. Воробйова О.П. Ідея резонансу в лінгвістичних дослідженнях / О. П. Воробйова // Мова. Людина. Світ: До 70-річчя проф. М. П. Кочергана. – К., 2006. – С. 72–85; 2. Козяревич Л.В. Вербальні й невербальні засоби емпатизації діалогічного дискурсу (на матеріалі англomовної прози ХХ століття): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Л. В. Козяревич; КНЛУ. – К., 2006; 3. Нефедченко О. І. Поняття емпатії в лінгвістиці / О.І. Нефедченко // Філологічні трактати. – 2016. – Том 8, № 1. – С. 46–53; 4. Cox C.. The balance between feeling and knowing: affective and cognitive empathy are reflected in the brain's intrinsic functional dynamics / C. Cox C., L.Uddin L., A. Di Martino et al. // Social Cognitive Affective Neuroscience. – 2012. – Vol. 7 (6): – P. 727–737; 5. Hatfield E. Emotional Contagion and Empathy / E. Hatfield, R.L.Rapson et al. // The Social Neuroscience of Empathy [ed. by J. Decety and W. Ickes]. – Cambridge, 2009. – P 19–30; 6. Pijnenborg G.H. Insight in schizophrenia: associations with empathy / G.H.M. Pijnenborg, J.M. Spikman et al. // European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience. – 2012. – 263 (4): – P. 299–307; 7. Stanger N. Put yourself in their boots: Effects of empathy on emotion and aggression / N. Stanger, M. Kavussanu, Ch. Ring. // Journal of Sport & Exercise Psychology. – Birmingham: 2012. – Vol. 34. – P. 208–222; 8. Watson J.C. Empathic resonance: A neuroscience perspective / J.C. Watson, L.S. Greenberg // The Social Neuroscience of Empathy [Ed. by J. Decety and W. Ickes]. – Cambridge, 2009. – P. 125–138.

ACQUISITION OF A FOREIGN LANGUAGE BY ADULT LEARNERS: NEUROCOGNITIVE FACTORS

Plakhotnyuk, Yevhen & Svitlana Zhabotynska

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

Contemporary approach to teaching foreign languages (FL) should be guided by the principles of brain-based learning emphasized by Western linguodidactics and grounded on the recent findings of neurolinguistics and cognitive linguistics. This paper aims to provide a brief review of neurolinguistic findings in the two major research domains: (a) neurocognitive properties inherent in the brain of children and adults in the sensitive and post-sensitive periods respectively [1], and relevant for FL learning; (b) the impact of FL acquisition on the brain and mind of early and late learners (EL and LL). The considered neurolinguistic insights are compatible with the new system of FL teaching which employs recursive conceptual schemas exposed in language and speech units [2].

In this paper, the discussion of neurocognitive properties inherent in the brain of early and late FL learners [3; 4; 5 among others] focuses on neural networks, myelination, lateralization, and neural plasticity. Their comparison exhibits such differences: (a) neural networks – EL: quickly growing, dense, loosely structured vs. LL: slowly growing, dispersed, highly structured; (b) myelination – EL: low vs. LL: high; (c) lateralization – EL: incomplete vs. LL: complete; (d) neural plasticity – EL: plasticity of neural substance vs. LL: functional plasticity related to memory and learning. A second language is unconsciously wired into and entrenched in the brain of an EL, where it is processed by the procedural memory. A second language is consciously introduced into the brain of a LL, where it is formalized and processed by the declarative memory. Therefore, early and late learners have their own efficient brain capacities for acquisition of a second language. The discussion of benefits given to the brain by early and late bilingualism includes, among others, the references to changing the brain's structure and functions, positive impacts of code switching, and interaction of neural networks intended for processing the first and second languages in the bilingual brain/mind.

To use the resources of a LL's brain / mind, the system of teaching a FL should employ algorithmic structuring of linguistic information applied in thematically coherent communicative contexts. The guidelines for such structuring, based on the data obtained by cognitive linguistics, are now drawn up by the authors of this paper.

REFERENCES

1. Lenneberg E. *Biological Foundations of Language*. – New York: John Wiley and Sons, 1967.
2. Жаботинская С.А., Задворная С.Г. Структурирование информации при изучении тем на занятиях по иностранному языку // *Иностранные языки в высшей школе* (Рязан. гос. ун-т им. С.А. Есенина). – 2012. – Вып. 4 (23). – С. 5-11.
3. Paradis M. The neurofunctional components of the bilingual cognitive system // *Cognitive Aspects of Bilingualism* [eds. I. Kecskes and I. Albertazzi]. – Dordrecht: Springer, 2007. – P. 3-28.
4. Kroll F. J. Adult second language acquisition: A cognitive science perspective // *Human Behavior in Military Contexts* [eds. J.J. Blascovich and R.H. Hartel]. – Washington, DC: National Academies Press, 2008. – P. 108-250.
5. Petersen S. E., Damien A., Fair A. et al. The maturational architecture of the brain's default network // *PNAS*. – 2008. – 105/10. – P. 4028-4032.

ОСОБЛИВОСТІ ВІЗУАЛЬНОЇ ТА АУДІАЛЬНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ПОНЯТЬ У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Кірносова Н.А.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Китайська мова наразі єдина в світі користується писемними знаками, що за своїм походженням були призначені для відтворення не мови, а інформації, зокрема й закріпленої в поняттях. Відтак аудіальна та візуальна репрезентація понять у цій мові донині відбувається паралельним (а не послідовним, як у мовах з алфавітним письмом) шляхом, що саме по собі є цікавим явищем і створює умови для з'ясування певних кроків розвитку мислення, зокрема переходу від конкретного до абстрактного мислення [2; 3].

У цій презентації здійснюється спроба пов'язати зображення слів (ієрогліфи) через специфіку роботи органів зору з таким способом мислення як індукція, тоді як звучання слів через специфіку роботи органів слуху – з дедукцією. Зауважується також можливість співвіднести відповідні процеси з асиметрією півкуль головного мозку. Розглядаються концепції сучасних китайських лінгвістів з приводу інформаційної природи ієрогліфа, а також відомості про будову і функції мозку, з'ясовані на нинішньому етапі розвитку когнітивної лінгвістики. Ієрогліф як писемний знак вважається дуже зручним для вивчення роботи мислення, оскільки вже 5 тисяч років він об'єктивує (опредметнює) мислення в зорових формах. Однак при цьому зауважується гальмівна роль візуальної конкретики (образів) у процесах узагальнення і, як наслідок, надання переваги індуктивним способам обробки інформації.

У слуховій площині під новим кутом зору розглядається роль надсегментної одиниці – тону, пропонується розуміння цього явища як основного механізму сегментації потоку мовлення на певні одиниці, відповідні окремим поняттям, що, як розвиток думок Р. Грегори [1], вважається передумовою для виникнення і використання дедуктивних способів обробки інформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грегори Р. Разумный глаз / Р. Грегори. – М. : Мир, 1972; 2. McLuhan M. The Global Village / M. McLuhan, B. Power. – N.Y. : Oxford University Press, 1989; 3. Солсо Р. Когнитивная психология; пер. с англ. Н.Ю. Спомиор / Роберт Солсо. – СПб. : Питер, 2011.

СЕНСОРНЫЕ МОДАЛЬНОСТИ И ВОЗМОЖНОСТИ ИХ ВЕРБАЛЬНОГО ВОСПРОИЗВЕДЕНИЯ

Колегаева И. М.

*Одесский национальный университет
имени И. И. Мечникова*

Сенсорная система человека, состоящая из рецепторов, нейронных проводящих путей и отделов головного мозга, служит каналом снабжения человека информацией об окружающем мире, «данном нам в ощущениях». Зрение, слух, осязание, вкус, обоняние обеспечивают адекватность восприятия мира и эффективность взаимодействия с ним. Поступающие в головной мозг сигналы соответствующих модальностей (визуальной, аудиальной, кинестетической и болевой, вкусовой, ольфакторной) суть сигналы первой сигнальной системы. Они роднят человека с миром животных.

Отличают человека от животных сигналы второй сигнальной системы, которая возникла в процессе эволюции и социального взаимодействия людей, сформировавшись под влиянием человеческого общения. Вторая сигнальная система – это качественно особая форма высшей нервной деятельности, свойственная только человеку, это система **речевых** сигналов, которые содержат обобщение бесчисленных сигналов первой сигнальной системы, это то, что И. П. Павлов почти век тому назад назвал «сигналами сигналов».

Информация, «пакетированная» средствами первой сигнальной системы и переданная с помощью нейросенсорных клеток от сенсорных рецепторов в структуры головного мозга, есть исключительное достояние индивида. Она неподвластна передаче другому индивиду без процедуры ее трансформации средствами второй сигнальной системы, т.е. без вербализации.

На пути подобной трансформации стоят определенные фильтры. К примеру, культурологический фильтр проявляет себя в таксономии сенсорных сигналов: в европейских странах традиционно выделяли четыре основных вкуса (*сладкое, горькое, кислое, соленое*), а в древнем Китае пять (плюс *горячее*). Различия в классификации цветового спектра многократно освещались психолингвистами и лингвокультурологами.

Согласно нашим исследованиям различные модальности имеют различную возможность их отображения в тексте. Вербальный текст может только **рассказать** об ощущениях вкуса, прикосновения, боли, запаха, цвета, света и тьмы. В этом случае обязательно наличие фигуры экспириенцера (заявленного или подразумеваемого). Аппелляция к сенсорной памяти читателя также обязательна. Аудиальная и визуальная модальности могут быть не только описаны, но и частично **воспроизведены**: ономотопеическими и шрифтовыми средствами выразительности.

Затронутая в этом сообщении проблема, очевидно, лежит на перекрестье целого ряда наук о человеке. Нейрофизиология и нейробиология, психолингвистика и лингвистика текста, лингвокультурология и теория коммуникации манят перспективами новых ракурсов в освещении данной темы.

ОБРАЗНІСТЬ ЗАПАХУ І СМАКУ В АНГЛОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ: ФІЗІО-СЕМІОТИЧНИЙ АСПЕКТ

Сидоренко Т.В.

Київський національний лінгвістичний університет

Проблематика запаху і смаку цікавила дослідників, переважно, у її психолого-фізіологічному та нейрокогнітивному осмисленні. З огляду на поширеність ольфакторної і густаторної образності в сучасних англomовних художніх творах доцільним видається її аналіз у термінах лінгвостилістики і лінгвопоетики з урахуванням міждисциплінарного, і зокрема фізіо-семіотичного, контексту.

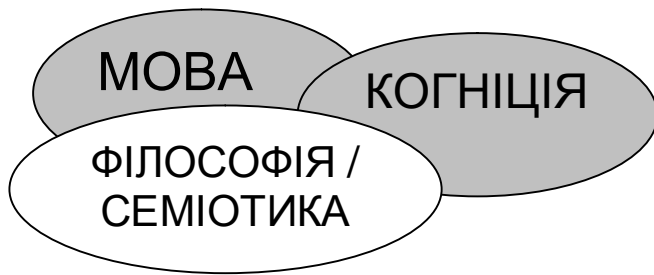
Запахи і смаки відіграють величезну роль у суспільстві та життєдіяльності окремого індивіда, оскільки з їх допомогою може здійснюватися вплив на будь-яку людину, відбуватися маніпуляція її свідомістю [1, с. 271]. Це пояснюється тим, що з погляду нейрофізіології, лише відчуття запаху і смаку надходять прямо до гіпокампі – центру мозку людини, що відповідає за довготривалу пам'ять. Інші відчуття (зору, слуху, дотику) спочатку обробляються таламусом, що керує мовою і свідомістю. Тому вони не так ефективно викликають спогади [3, с. 93].

Запаху як знаку притаманні форма і зміст. Форма представлена різними видами запаху, у той час як зміст – це певні культурні імплікації, які запах може мати. Смак також може функціонувати як семіотичний об'єкт. За Ж.-Ж. Буто, дослідників у галузі семіотики повинна передовсім цікавити взаємодія естетичного виміру смаку, що пов'язаний зі сприйняттям, і його когнітивного виміру, який фокусується на категоризації дійсності [2, с. 55]. Дослідники художнього дискурсу зорієнтовані на вивчення смакових та нюхових метафор, що слугують розкриттю особистості персонажа, позначення його/ її соціального становища і навіть способу пізнання навколишнього світу.

У низці романів британської письменниці Дж. Харріс запахова і смакова образність формує широку палітру, що виконує описову, репрезентативну та сюжетотвірну функції. У її романі “Chocolat” (Шоколад), де йдеться про вплив шоколаду на життя Віанн Роше, власниці шоколадної крамниці, та інших мешканців містечка, ольфакторні та смакові образи класифікуємо стосовно: людини, місця чи абстрактного поняття, до яких вони належать; тих, хто їх відчуває, та характеру конотацій. Це дає можливість асоціювати запах чи смак зі знаком, персонажа або місце в романі – з референтом, а його значення – з десигнатом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сучасні літературознавчі студії. Дискурс смаку в літературі і культурі. Збірник наукових праць. Вип. 9. Гол. ред. В. І. Фесенко. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2012;
2. Boutaud J.-J. Analyses sensorielles: pour une semiotique du gout / Jean-Jacques Boutaud. – Limoges : PULIM, 1999;
3. Lehrer J. Proust was a Neuroscientist / Jonah Lehrer. – Boston : Houghton Mifflin Harcourt, 2007.

CONSTRUCTING SPACE IN LANGUAGE AND COGNITION: THE CASE FOR PHILOSOPHY

Kudriavtseva, Natalia
Kherson National Technical University

Representation of space demonstrates obvious cross-cultural and cross-linguistic variation exposed in the recent findings of anthropology and psycholinguistics [2; 4]. These findings have been summarized in the typology of spatial frames of reference. According to Stephen Levinson [3], it includes intrinsic, relative, and absolute frames of spatial orientation. The *intrinsic frame*, dominant in such languages as English and Ukrainian, implies that the reference point within it can be any kind of object whose shape and structure determine the coordinate axes. In the *relative frame*, found in such languages as Tongan and Tamil, the reference point corresponds to the observer, relating the whole system of orientation to his/her location in space. The *absolute frame*, present in Guugu Yiimithirr and Tzeltal, is characterized by a fixed coordinate system anchored as cardinal direction terms or topographic features. While some languages (English, Ukrainian) combine all of the three identified frames of spatial reference, preferring a particular one in a particular situation, other languages (Guugu Yiimithirr, Kuuk Thaiorre) abide by a single reference frame fixing all possible kinds of spatial relations in terms of absolute dimensions. Besides spatial relations captured in Levinson's typology, there are also views of space as a highly abstract conceptual category, typical of philosophical traditions.

This paper examines cross-linguistic variation in construing the abstract concept of space in a number of Indo-European languages – Sanskrit, Greek, Latin, English, German, Ukrainian, and Russian. The paper aims to establish conceptual structures underpinning the notion of space in the above languages, and to examine the possibility for these structures to shape the respective conceptions of space as a philosophical category. The previous findings reveal universal as well as idioethnic facets of spatial conceptualization. However, I depart from Vyvyan Evans' lexical concepts and cognitive models approach [1, p. 348–350], which allows recognizing a complex structure of space as possessing common and language/culture-specific properties. In my research, I presume that an access to the conceptual network that structures the category of space can be provided through analysing the inner forms (motivators) of the respective spatial terms. I argue that the inner forms expose two different cognitive models related to geometrical and physical conceptions of space, the philosophical foundations of which are rooted in different cultural backgrounds.

REFERENCES

1. Evans, V. Cognitive Linguistics: an Introduction / V. Evans, M. Green. – Edinburgh : Edinburgh University Press, 2006;
2. Levinson S.C. Immanuel Kant among the Tenejapans: Anthropology as empirical philosophy / S.C. Levinson, P. Brown // *Ethos*. – 1994. – Vol. 22(1). – P. 3–41;
3. Levinson S.C. Space in Language and Cognition / S.C. Levinson– Cambridge : Cambridge University Press, 2003;
4. Majid A. Can language restructure cognition? The case for space / A. Majid, M. Bowerman, S. Kita, D. Haun, S. C. Levinson // *Trends in Cognitive Sciences*. – 2004. – Vol. 8(3). – P. 108–114.

ТОЛКОВАНИЕ ВНЕШНОСТИ ЧЕЛОВЕКА В ГУМАНИТАРНЫХ НАУКАХ

Валюкевич Т.В.

Харьковский гуманитарный университет

«Народная украинская академия»

Изучение внешности человека во взаимосвязи с чертами его характера восходит к Аристотелю, основателю физиогномики, целью которой было обобщение человеческих типов, а впоследствии и индивидуальное портретирование. Идеи физиогномики нашли отражение в античной драме, где театральная маска обобщала, передавала только одно состояние, была рассчитана на первое впечатление и была правдива, в отличие от подвижного живого лица. Театральная маска (греч. *prosōpon*) послужила названием архетипа Персона, который, согласно К.Г. Юнгу, представляет собой социальную роль, которую человек играет, выполняя требования, обращенные к нему со стороны общества [1].

В современных исследованиях внешность человека является объектом исследования целого ряда научных дисциплин. В психологии внешность служит основанием для социально-психологической интерпретации человека, определения его индивидуально-личностных качеств, стрессоустойчивости [2]. В рамках социальной психологии изучается роль внешности в процессе социальной перцепции и формирования имиджа [3]. В соционике внешность рассматривается как ключ к определению социотипа человека [4]. В медицине внешность используется в качестве источника информации о состоянии здоровья [5]. Статус самостоятельного медицинского метода, основанного на идеях физиогномики, получила иридодиагностика. В криминалистике внешность, являясь важным источником информации о преступнике, используется для раскрытия и расследования преступлений [6].

Таким образом, внешность человека является объектом изучения различных наук, каждая из которых рассматривает отдельные ее аспекты.

ЛИТЕРАТУРА

1. Юнг К.Г. Очерки по психологии бессознательного / К.Г. Юнг. – М. : Когито-Центр, 2010;
2. Щекин Г.В. Визуальная психодиагностика: познание людей по их внешности и поведению : учеб.-метод. пособие / Г.В. Щекин ; [изд. 2-е, испр.]. – К. : МАУП, 2001;
3. Шепель В.М. Имиджелогия. Как нравиться людям / В.М. Шепель. – М. : Народное образование, 2002;
4. Цыпин П.Е. Внешность человека как один из ключей к определению его социотипа. Развитие методологии соционического типирования / П. Е. Цыпин // Соционика и психология межличностных отношений. – 2002. – № 9.;
5. Теппервайн К. Лицо – зеркало здоровья: патофизиогномика для всех / К. Теппервайн. – Санкт-Петербург : Питер Пресс, 1995;
6. Бугаев К.В. Использование данных о внешности человека в раскрытии и расследовании преступлений / К.В. Бугаев // Законодательство и практика.– Омск : Изд-во Омск. акад. МВД России, 2005. – № 2. – С. 66–69.

ВЕРБАЛЬНА КАТЕГОРИЗАЦІЯ ЕМОЦІЇ ГНІВУ У РАКУРСІ ТЕОРІЇ ПОБУДОВИ ПЕРСПЕКТИВ

Данильченко І.В.

Ніжинський державний університет

імені Миколи Гоголя

Особливістю номінації гніву, як і кожної емоції в англomовному дискурсі, є можливість його йменування низкою синонімічних одиниць, напр., *They were annoyed / angry / outraged / infuriated*. Вибір та вживання відповідної одиниці залежить від того, як названа емоція категоризується, а формування категорій відбувається через співвіднесення об'єктів із окремими класами внаслідок розпізнавання подібностей і відмінностей між ними [1, с. 29]. Одним із когнітивних підходів, що пояснює способи мовної категоризації дійсності, є теорія побудови перспектив (Vantage Theory), у межах якої категоризація визначається послідовністю орієнтування індивіда у просторі й часі, що виявляється у формуванні двох категоризаційних перспектив – основної і другорядної – та у способах їх поєднання [2].

Під час номінації гніву побудова основної перспективи починається з ідентифікації фокуса категорії іменником *anger*, який визначається як *a strong feeling of displeasure and usually of antagonism because of something wrong or bad* [3]. Наведена словникова дефініція виявляє три фокальні ознаки: інтенсивність емоції (сема '*strong*'), причину емоції (семи '*because of*' та '*wrong or bad*') та результат (сема '*antagonism*'). Відповідно, виділяємо три виміри репрезентації категорії страху: скалярний, каузальний і результативний. В основній перспективі скалярні ознаки гніву репрезентовані в реченні предикатами *grow, rise, mount, increase* etc. та словами *enough, sufficient*. Каузальні ознаки вказані семами '*because of*' та '*wrong or bad*' та конкретизуються у реченні вказівкою на порушення. Результативні ознаки страху вказані семою '*antagonism*'.

Другорядна перспектива представлена групами одиниць, які модифікують ознаки фокуса й іменуються скалярними одиницями *rage, fury, wrath, ire*, що вказують на підвищення інтенсивності емоції, та *fret, annoyance, irritation, vexation, exasperation*, що фіксують спадання ознаки інтенсивності; іменниками, які конкретизують відношення протидії прямо (*outrage* та *indignation*) чи метафоризовано (*be at daggers drawn*); номінаціями, котрі диференціюють тривалість гніву (*resentment* і *tantrum*). Номінації гніву додатково утворюють проміжну перспективу, що охоплює стимули, характерні для кількох емоцій: *frenzy, hysteria, spite, malice*.

ЛІТЕРАТУРА

1. Evans V. Cognitive Linguistics: An Introduction / V. Evans, M. Green. – Edinburgh : Edinburgh University Press, 2006;
2. Głaz A. Extended Vantage Theory in Linguistic Application: The Case of the English Articles / Adam Głaz. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2012;
3. Merriam-Webster Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.merriam-webster.com/>

НАПРЯМ ЯК КОГНІТИВНИЙ ФАКТОР РИТМІЧНОСТІ МОВЛЕННЯ

Забужанська І.Д.

Київський національний лінгвістичний університет

Мовленнєвий ритм є фундаментальною властивістю людської когніції, а тому належне його дослідження вимагає об'єднання фонетичної / фонологічної та когнітивної перспектив. Когнітивними факторами ритму є рух, напрям, силова динаміка та пропорційність [1], універсальність яких пояснюється універсальними для людської свідомості механізмами когнітивного осмислення дійсності.

Напрямок реалізується в акцентно-структурних типах ритмічних груп та синтагм, а на просодичному рівні співвідноситься із мелодикою мовлення, акустичним корелятом якої є частота основного тону. Продемонструємо кореляцію напрямку із мелодикою мовлення. Реалізація віршованого тексту Барбари Гест "The Blue Stairs" характеризується дрібним синтагматичним членуванням, у результаті чого ритм тексту є немонотонним. Як бачимо із рис. 1, висловленню властива скадентна шкала, яка очевидно корелює із задумом авторки уподібнити графічне та просодичне оформлення сходам, які знаходяться у відомому музеї Амстердаму – Стеделіці.

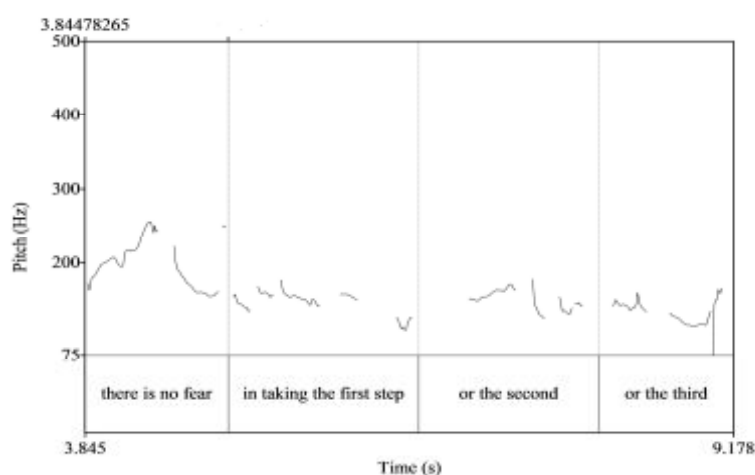

Рис.1 Тональне оформлення висловлення
there is no fear in taking the first step or the second or the third

Зазначимо, що практично усі синтагми, які у даному тексті корелюють із рядками, оформлені подібною скадентною шкалою. Формуючи текст зі скадентною шкалою, авторка створює враження руху вгору сходами.

Таким чином, напрям як когнітивний фактор ритму інструментально об'єктивується за допомогою новітніх комп'ютерних програм. Перспективним є експериментально-фонетичне дослідження просодичних корелятивів руху, силової динаміки та пропорційності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Lilja E. Towards a Theory of Aesthetic Rhythm / Eva Lilja. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.gu.se> (01.01.2007).

КОНЦЕПТУАЛИЗИРОВАННАЯ ОБЛАСТЬ КАК ЛИНГВОКОГНИТИВНЫЙ ФЕНОМЕН (на материале рунической письменности)

Калинин С. С.

ВИ (ЖДВ и ВОСО) ВА МТО, Санкт-Петербург, Россия

Понятие концептуализированной области, введенное С. Г. Проскуриным в [2], понимается как «смешанные концептуально-материальные ряды», которые «с одной стороны выступают как чистый концепт, с другой... материализуются в виде представлений о материальных предметах» [там же, с. 14]. Именно к такому типу лингвокогнитивных и лингвокультурологических феноменов относится руническая письменность древних германцев. С одной стороны, она имеет лингвосемиотическое выражение в виде алфавитных знаков – рунических символов Старшего Футарка, каждый из которых находил языковую экспликацию в виде определенной фонемы. С другой стороны, руническая концептуализированная область находит выражение в виде материальных предметов. Таковыми, например, являются гадательные палочки из дерева с вырезанными на них рунами, которые упоминаются у ряда древнеримских историков. Находит выражение данная концептуализированная область и в других семиотических системах – например, в системе визуальных образов наскального изобразительного искусства древних германцев.

М. И. Стеблин-Каменский [1] упоминает о том, что некоторые рунические символы напоминают фрагменты, встречающиеся в древнегерманских наскальных изображениях бронзового века [там же, с. 10]. Возможно, что сама руническая письменность происходит от подобных изображений.

Понятие концептуализированной области согласуется с основными положениями теории распределенной когниции. В случае с рунической письменностью это отражается в обрядности, связанной с той или иной руной, с ритуалами в честь того или иного божества, с определенной обрядностью, что отражено, например, в Древнеисландской Рунической Поэме. Отражается это и в соотношении определенных элементов начертания руны с определенными частями тела человека, например, руна Альгиз (Algiz) – с человеком, стоящим с раскинутыми руками. Таким образом, можно сделать вывод о том, что руническая концептуализированная область представляет собой многомерный лингвокультурный феномен.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Стеблин-Каменский М. И. Древнескандинавская литература / М. И. Стеблин-Каменский. – М. : Высшая школа, 1979; 2. Степанов Ю. С. Константы мировой культуры. Алфавиты и алфавитные тексты в период двоеверия / Ю. С. Степанов, С. Г. Проскурин. – М. : Наука, 1993.

КОГНІТИВНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПРЕДСТАВЛЕННЯ КАТЕГОРІЇ ФУТУРАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ

Кірковська І.С.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

Граматичний фрейм сприйняття майбутнього часу, а отже і відчуття майбутнього часу, дуже розвинене у французькій етнокультурі. Це відчуття розглядається з позиції теперішнього часу (*Présent*) та минулого часу (*Passé Composé*). Майбутній час градується різним ступенем близькості/ віддаленості від моменту мовлення, різним ступенем наміру щодо виконання дії (*Futur Immédiat*), різним ступенем модальності (*Présent*), умовності (*Conditionnel*) або керування (*Futur Antérieur*). Така практика граматичного майбутнього дещо суперечить перцептивній природі пізнання хроногенезу, що міститься в робочій пам'яті. Отже, на конвенційному рівні французької граматичної системи (глотогенез) записане те, що лежить за межею часової реальності. Саме тому проспективний намір мовця збігається з мовним фреймом теперішнього часу (*J'espère un jour. Je parle français*). Відчутний бік події, яка запланована, може передаватися та описувати прогнозовані плани людини на майбутнє (*Futur Immédiat*). Площина майбутнього часу представлена також «зсувом вісі» плану минулого у вигляді *Futur-immédiat-dans-le-passé*.

У результаті дослідження когнітивного рівня репрезентації футуральної семантики ми виокремили набір фреймів футуральних ситуацій, які репрезентують динамічну модель стереотипної ситуації діяльності в навколишньому середовищі, яка має на меті вираження судження відносно проспективного розвитку подій та участі в них певного кола осіб. Серед відомих когнітивних моделей майбутнього часу слід виокремити так звану «структуру фреймової моделі майбутнього часу», яка була запропонована Т. А. Сухомліною [1]. Особливістю цієї моделі є те, що майбутній час вивчається на матеріалі текстових фрагментів, а отже, для його інтерпретації застосовується контекстологічний аналіз уривків текстів. Т. А. Сухомліна виділяє шість фреймів – побажання, згоду, оцінку ступеню вірогідності, здійснення дії, змушеність виконання дії, закономірність здійснення дії та нейтральну проспективність. Ми доповнили модель, запропоновану Т. А. Сухомліною, та виокремили, у свою чергу, десять фреймів, які утворюють когнітивну царину футурума в сучасній французькій мові, доповнивши її чотирма іншими, а саме – аспектуальною проспективністю, імперативом, умовою та мізерним часовим інтервалом виконання дії. Таке «переформатування» наявної схеми дозволило здійснити інтегральне відтворення як когнітивної, так і конвенційної моделі категорії футуральності у французькій мові.

Отже, граматичному майбутньому часу у сучасній французькій в плані хроногенезу відповідає багатомірний концептуальний простір категорії футуральності, який віддзеркалюється на рівні конвенційної мовної системи за допомогою граматичного коду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сухомліна Т.А. Структура фреймовой модели будущего времени / Т.А. Сухомліна // Вестник ВУиТ. – 2009. – № 2. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/struktura-freymovoy-modeli-buduschego-vremeni>;

КОНКУРЕНТНА БОРОТЬБА ГРАМАТИЧНИХ ТА КОМУНІКАТИВНИХ ПРАВИЛ У МОВІ (на прикладі функціонування перського післяйменника *rā*)

Кшановський О.Ч.

Київський національний лінгвістичний університет

Перський післяйменник *rā* має широкий спектр значень у межах двох генеральних функцій: оформлення прямого додатка та оформлення топіка [2]. Наприкінці ХХ століття в іранських засобах масової інформації (особливо в газетах), а також в ораторському стилі усного мовлення поширився особливий тип синтаксичної конструкції з післяйменником *rā*, який на той час не був зазначений ані в граматиках перської мови, ані в спеціальних дослідженнях. У разі, коли до прямого додатка відноситься підрядне означальне речення, післяйменник *rā* ставиться не після прямого додатка (як того вимагає нормативна граMATика), а після підрядного речення, точніше, після його фінітного дієслова-присудка [1; 4; 5]. Однак з початку 90-х років ця конструкція стала вживатися щоразу рідше. Вона не закріпилася ані в побутовому мовленні, ані в мові художньої літератури. Висловлюється така думка, що відповідь на питання, чи буде кодифіковано цю конструкцію, чи ні, може дати лише час. **Метою** нашої доповіді є: (1) відповідь на питання, чому неграматична конструкція з некодифікованим вживанням післяйменника *rā* могла з'явитися в перській мові; (2) показ того, що речення, призначені лише для емоційного впливу на слухача (читача), не могли й не можуть закріпитися в сучасній перській мові, оскільки вони не відповідають її лінгвокогнітивним “параметрам”, її когнітивній та комунікативній функціям. Парадоксальність появи такої “неправильної” конструкції полягає в тому, що з граMATичної точки зору вона не суперечить “структурній нормі”: за правилами перської граMATики післяйменник *rā*, оформлюючи прямий додаток, займає найближче місце перед фінітним дієсловом, яке керує додатком. Результати нашого дослідження таких перських висловлень за методикою **теорії порядку складових** Джона Гокінза [3] показали, що так зване некодифіковане вживання післяйменника *rā* не може бути кодифікованим (залишаючись “індивідуально-авторською стилістичною ознакою”), оскільки, попри його структурну “правильність”, воно порушує когнітивні та комунікативні принципи ефективного вживання мови. Так званий коефіцієнт раннього розпізнавання синтаксичних одиниць у таких реченнях у повсякденному спілкуванні є неприйнятним для носіїв.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вертенников А.А. Об одной грамматической инновации в современном персидском языке (некодифицированная функция послелого –ра) / А.А. Вертенников // Вопросы языкознания. – 1994. – № 1. – С. 134–139; 2. Кшановський О.Ч. Дві функції післяйменника *rā* в сучасній перській мові / О.Ч. Кшановський // Культура народів причорномор'я – 2011. – №1 99. – Т.2. – С. 127–131; 3. Hawkins J.A. A performance theory of order and constituency / J.A. Hawkins. – Cambridge : Cambridge University Press, 1994; 4. Kushev V. Yek sākh-tār-e jadid-e nahvi bā takvāzhi *rā* / V. Kushev // Irānshenākht. – 1996. – Vol.2. №2 Summer. – PP. 219–223. 5. Najafi A. Qalat nanevisim (farhang-e doshvāriha-ye zabān-e fārsi) / A. Najafi. – Tehrān: Markaz-e nasr-e daneshgāhi, 1378 (1999). – 466 s.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ СЕМІОЗИСУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ З КОМПОНЕНТОМ НА ПОЗНАЧЕННЯ ЗВУЧАННЯ

Мартинів О.М.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Нові підходи до аналізу фразеології базуються сьогодні на принципах організації сучасного поліпарадигмального простору лінгвістики, які спрямовані на пояснення феномена мови та її семіотичних продуктів поза межами даної науки, з виходом у суміжні сфери. Дослідження фразеологізмів та паремій, які номінують звукові процеси, є малорозробленим на сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки, проте інтерес до мовної репрезентації знань людини, набутих за допомогою органів сприйняття, поступово зростає. Відсутність у лінгвістиці фундаментальних розробок мовної репрезентації відчуттів порівняно із мисленням привело до того, що мова стала розглядатися не як “частина холістичного загального психологічного утворення” [2], а як окремий модуль свідомості, хоч репрезентація в мові таких психічних функцій, як відчуття, інтуїція, трансценденція, поряд із мисленням (за К. Юнгом) є однаковою. Тому науково ігнорувати ті чи інші функції означало б заперечувати цілісність людської свідомості. Більше того, для дослідження номінативних засобів вираження відчуттів доцільно залучати психонетичний принцип як один із факторів ономасіологічного механізму, яким, на думку О. Селіванової, керувалися давні творці фразеології, про що свідчить високий ступінь її образності, оцінності, емоційності, орієнтованість на відчуття світу, почуття людини [1, с. 31]. Так, наприклад, В. Чейф [3], як і багато інших дослідників, вважає, що сфера слухових відчуттів, може рефлексувати в мотивувальній базі найменування та формувати особливий культурний код з широким асоціативно-образним потенціалом. Образне нашарування на наявний сенсорний досвід мовців у процесі фразеологічної номінації поєднує універсальну чуттєву здатність людини з культурно-національним субстратом, який зберігає уявлення етносу про світ, культурну, історико-міфологічну інтеріоризацію дійсності та внутрішнього рефлексивного досвіду народу. Тому для когнітивно-ономасіологічного дослідження фразеологічних одиниць на позначення звучання необхідно враховувати принципи етноцентризму, психонетичності, але й не залишати поза увагою принцип експансіонізму, оскільки когнітивна лінгвістика актуалізує міжнаукові зв'язки з семіотикою, філософією, психологією, нейрофізіологією, культурологією та іншими науками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти) / О.О. Селіванова. – К.-Черкаси: Брама, 2004;
2. Langacker R.W. An Overview of Cognitive Grammar / R.W. Langacker // Topics in Cognitive Linguistics. – Amsterdam, 1988;
3. Chafe W. I. Repeated verbalizations as evidence for the organisation of knowledge / W. I. Chafe // Preprints of the Plenary Session Papers: XIV International Congress of Linguists. – Berlin, 1987.

ПРИЙМЕНИКОВА СХЕМАТИЗАЦІЯ СЕМАНТИЧНОГО ВЕКТОРУ

Орленко О. В.

Національний університет «Львівська політехніка»

Когнітивний підхід пропонує шляхи вирішення проблеми невизначеності семантики прийменників та можливість послідовно пояснити шляхи розвитку значення та сполучуваності слів. У доповіді запропоновано опис семантики прийменникової опозиції ВІД — ДО в українській, сербській та англійській мовах. Для цього здійснено концептуальний аналіз на матеріалі Корпусу текстів української мови, Корпусу сучасної сербської мови (Korpus savremenog srpskog jezika), Британського національного корпусу (British National Corpus, Brigham Young University). Сконструйовано моделі семантичних мереж прийменників і досліджено мотиваційні зв'язки між окремими значеннями із застосуванням прийомів, запропонованих у межах теорії принципової полісемії.

Образні схеми, які формують семантику прийменників, ґрунтуються на зоровому сприйнятті просторового протиставлення тла й фігури [1; 2; 3; 4]. Прийменники *від / od / from* ↔ *до / do / to* експлікують образну схему ШЛЯХ із визначенням вектором. Первинне просторове значення шляху стає актуальним не тільки для відношень між фізичними об'єктами, розташованими певним чином у просторі, а й, певною мірою, для часових, процесуальних, екзистенційних, кількісних та ментальних концептів, задіяних відповідними контекстуальними елементами у прийменникових конструкціях української, сербської та англійської мов. Схематичне представлення семантичних мереж прийменників має ядерну зону (локативні відношення — протосцена) та периферію (метафоричні вживання), що підтверджує прототипну модель категоризації знань про світ.

Визначено основні когнітивні структури та механізми, які сприяють розширенню семантичних мереж прийменників *від / od / from* ↔ *до / do / to*, і виявлено несуттєві відмінності в категоризації абстрактних відношень і ще менш істотні — в схематизації просторових. Абстрактні відношення прийменників української, сербської та англійської мов розвиваються завдяки універсальним когнітивним механізмам і лише в деяких значеннях мають різну мотиваційну базу. Ці відмінності не повинні створювати особливих труднощів під час перекладу чи вивчення української, сербської та англійської мови як іноземної, як це трапляється з уживанням прийменників *в, на, через / крізь, перед* ↔ *за* та їхніх корелятивів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Klikovac D. Semantika predloga. Studija iz kognitivne lingvistike / D. Klikovac. — 2. izd. — Beograd : Filološki fakultet, 2006; 2. Lakoff, G. Women, Fire, and Dangerous Things: What Categories Reveal about the Mind / G. Lakoff. — Chicago: Chicago University Press, 1990; 3. Langacker, R. Grammar and Conceptualization / R. Langacker. — Berlin – New York : Walter de Gruyter, 2000; 4. Przybylska R. Polisemia przyimków polskich w świetle semantyki kognitywnej / R. Przybylska. — Kraków: Towarzystwo autorów i wydawców prac naukowych UNIVERSITAS, 2002.

СИНТАКСИЧЕСКИЙ ПРОТОТИП И ЕГО ОКРУЖЕНИЕ: ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ

Палатовская Е. В.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

В сознании носителя языка существует определенное соотношение между когнитивным *семантико-синтаксическим инвариантом* конкретной типовой ситуации или ситуативного комплекса и синтаксическими конструкциями поверхностного синтаксиса, объективирующими данный инвариант во внешнем высказывании. Поверхностные структуры объединены в *вариантные синонимические ряды*, имеющие ядро и периферию. Ядро вариантного ряда является эталонным *синтаксическим прототипом*, репрезентирующим когнитивный инвариант в наиболее «чистом» виде. Прототипическими могут быть конструкции разной формальной организации. Так, можно предположить, что для репрезентации нерасчлененных в сознании индивида ситуационных комплексов (например, причины, следствия, уступки и др.) структурными синтаксическими прототипами являются сложные предложения, в которых показателем прототипичности служит *средство связи*, объединяющее предикации в единое структурно-семантическое целое.

Проведенное экспериментальное исследование было направлено на то, чтобы, обратившись к языковому сознанию носителей языка, во-первых, установить формальную организацию прототипических синтаксических единиц, соотнесенных с тем или иным когнитивным семантико-синтаксическим инвариантом; во-вторых, определить прототипические средства связи предикаций, если такой единицей является сложное предложение; и, в-третьих, выяснить, существует ли в русском языке зависимость между формальной организацией синтаксического прототипа и типом дискурса, который он объективирует во внешнем высказывании.

Разработанная методика экспериментального исследования состояла из следующих заданий: 1) направленный ассоциативный эксперимент на установление прототипических средств связи, определяющих тип отношений между предикациями в сложном предложении; 2) распределение синонимичных синтаксических конструкций от ядра к периферии методом субъективного шкалирования; 3) трансформация контактно расположенных предикаций в полипредикативную структуру. Последовательное выполнение каждого из них позволило установить закрепленные в когнитивной системе носителей языка: 1) средства связи (семантические вершины) в сложном предложении, которые являются прототипическими для выражения инвариантных семантико-синтаксических отношений; 2) структурные синтаксические прототипы и их варианты (простое предложение, осложненное простое предложение, различные типы сложного предложения), объективирующие в поверхностных структурах те или иные семантико-синтаксические инварианты; 3) вариативность прототипов, характерную для обыденного и научно-профессионального дискурсов.

МЕНТАЛЬНО-ПСИХОНЕТИЧЕСКИЙ КОМПЛЕКС КАК МОДЕЛЬ КОГНИТИВНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

Селиванова Е.А.

*Черкасский национальный университет
имени Богдана Хмельницкого*

Когнитивная лингвистика, исследуя специфику вербализации знаний, прибегает к моделированию структур их репрезентации, а ее отрасль лингвоконцептология квалифицирует эти структуры как концепты.

Мы предлагаем новый способ моделирования, основанный на «челночной» двувекторности, постулированной еще Л.С. Выготским: движения от слова к мысли и от мысли к слову. Исходя из главного требования к модели – гомоморфизма ее и моделируемого, основанного на принципе А. Кожибского «карта – не территория», наша модель базируется прежде всего на природе сознания как синергетической системе, сложном психофункциональном континууме, взаимно детерминированном различными познавательными процессами. Наложение данной модели на исследуемый языковой материал выявляет активируемые фрагменты сознания и их взаимодействие.

Предложенная нами модель ментально-психонетического комплекса (МПК) учитывает корреляцию пяти познавательных функций сознания с коллективным бессознательным. Мыслительная составляющая организует ментальный лексикон, ядром которого служат пропозициональные структуры, соотнесенные с метафорическими моделями фигурального представления информации (ассоциативно-терминальной частью), модусом как оценочно-эмотивным показателем, коррелирующим с ощущениями и чувствами, и концептуальным планом как прагматическим компонентом, контролирующим соответствие условиям номинативного и коммуникативного акта.

Применение МПК к исследованию номинативных процессов в различных языках (славянских, германских и романских) на материале различных групп дериватов, композитов и фразеологизмов привело к новому пониманию словообразовательной мотивации – сквозной лингвопсихоментальной операции языкового сознания, базирующейся на активации определенного фрагмента МПК, который служит внутренней программой ономаσιологической структуры номинативной единицы. Статусом этого фрагмента определяется разновидность вербального овнешнения – тип мотивации. Анализ номинативной природы фразеологизмов на базе МПК позволил внести коррективы в канонизированную фразеологию, но давно вызывающую множество вопросов, классификацию фразеологических единиц, объяснить когнитивную природу парадоксальных, метафорических и пропозиционально-метафорических конструкций.

Модель МПК была использована нами и для разработки нелинейных позиционных схем экспрессивного синтаксиса, для анализа специфики энигматического дискурса кроссворда и загадки. Она перспективна для создания новой типологии ассоциаций, когнитивного картирования текста и дискурса, описания различных концептов.

КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ СИЛЫ В НАИВНОЙ КАРТИНЕ МИРА И ФИЛОСОФСКОЙ ТРАДИЦИИ

Степанов В.Н.

*Международная академия бизнеса и новых технологий
(МУБиНТ), Ярославль, Россия*

Автор анализирует концепт силы на материале, с одной стороны, текстов классической немецкой философии («Kraft») последней трети XVIII и первой трети XIX вв., толковых словарей, зафиксировавших словарный состав немецкого языка рубежа XVIII-XIX вв., толковых словарей русского языка В. И. Даля, с другой – ассоциативного словаря русского языка рубежа XX-XXI вв. и русского национального корпуса, что позволяет обозначить предметную сферу (концептосферу) силы в период зарождения немецкой философской традиции и в наивной картине мира. В качестве инструмента предпринятого анализа используется методика концептуального анализа – описание семантики лингвальных сетей (СЛС) С. А. Жаботинской [1].

Репрезентации силы группируются по **общим** для философской традиции и наивной картины мира в немецком и русском языках параметрам: выделяются виды сил, отмечается их активность, наличие у них количественных и качественных показателей, присутствует поуровневая организация сил – «личностные», «надличностные», «сверхличностные», «внеличностные»).

Общим местом в философской традиции и наивной картине мира является характеристика сил как когнитивных и физических способностей и поведения человека, основания когнитивных, физических, социальных действий и явлений. **Общим** для отдельных областей – для философской традиции и наивной картины мира в немецком языке – является констатация общности действия сил и наличие у них временного измерения, способности сил целенаправленно изменять поведение человека и наличие у сил предела.

Для философской традиции **уникально** указание на независимость сил, их стремление к выражению и означиванию, на особую роль сил в формировании «надличностного» уровня – в обществе и человеческих сообществах. Для наивной картины мира в русском языке **уникальным** является выделение оценочных характеристик силы (*тупая, злые*) и способности сил изменять эмоциональные состояния человека, эмоциогенность силы (*страшно*). Встречающиеся в текстах синонимы силы – «власть» (*Gewalt*), «мощь» (*Macht*), «интенсивность» (*Stärke*), «влияние» (*Einfluss*), «способность» (*Vermögen*) – обозначают перспективу дальнейшего исследования и структурирования концептосферы и онтологии силы в немецкой философской традиции.

Исследование выполнено при финансовой поддержке РГНФ. Проект «От контекстов употребления к концептосфере: философская традиция интерпретации понятия Kraft («сила»)» № 15-03-00537/15

ЛИТЕРАТУРА

1. Жаботинская С.А. Имя как текст: концептуальная сеть лексического значения (анализ имени эмоцмм) / С.А. Жаботинская // Когниция, коммуникация, дискурс. Междунар. электр. журнал, ХНУ. – 2013. – № 6. – С. 47-76. (<https://sites.google.com/site/cognitiondiscourse/vypusk-no6-2013/zabotinskaa-s-a>).

ОРІЄНТАЦІЙНІ ЗВОРОТИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК КОНСТРУКЦІЇ

Талавіра Н.М.

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя

Орієнтаційні звороти (ОЗ) англійської мови репрезентують координати, стосовно яких локалізуються компоненти референтної ситуації: суб'єкт, об'єкт, процес, ціль, засоби, результат, просторова та темпоральна координати, а також якісні ознаки [1, с. 77].

За своєю лінгвокогнітивною природою ОЗ є конструкціями [2], які відзначаються єдністю форми й семантики, а також укоріненістю у свідомості носіїв мови як сталі структури внаслідок частого вживання у мовленні. Закарбовані у семантиці ОЗ координати діяльності утворюють орієнтаційну сітку, яка, за умов накладання на будь-яку ситуацію, фіксує типові параметри події: стан учасників, напр., *in terror, at risk*; місце, напр., *at ground level, on land*; час, напр., *at dusk, in winter*, тощо.

Семантика ОЗ забезпечує орієнтування мовця на трьох рівнях діяльності: надситуативному – безартиклеві зворотами, ситуативному – означеними іменними групами та індивідуальному – неозначеними іменними групами.

Безартиклеві ОЗ з надситуативною семантикою виокремлюють універсальні координати діяльності, незалежні від контексту. Так, у значенні ОЗ *in battle* прийменник *in* подає будь-яку битву як тривимірний простір, напр., *Making decisions in battle is akin to making life-or-death choices “in mere twilight”* (Newsweek, 26.01.2009).

Означені іменні групи вказують на ситуативні координати активності людини, напр., *It has been a frontline in the battle against the group that has captured expanses of Iraq and Syria* (Newsweek, 26.01.2015). У наведеному висловленні означена група *in the battle* відображає стан боротьби проти конкретних збройних угруповань в Іраку й Сирії.

Неозначені іменні групи сигналізують про індивідуальне орієнтування, тобто вказують на встановлення учасниками подій нових координат, які раніше не існували, напр., *The departing president has spent the past eight years in a losing battle to break the hard-line mullahs' grip on power* (Newsweek, 20.06.2005). У наведеному прикладі неозначена іменна група *in a losing battle* подає авторське бачення протистояння між президентом і муллами: перший зазнає поразки.

Отже, ОЗ англійської мови як конструкції характеризуються фіксованістю форми й семантики на надситуативному рівні, яка варіюється при представленні подій на ситуативному й індивідуальному рівнях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гак В. Г. Номинация действия / В. Г. Гак / Логический анализ языка. Модели действия. – М.: Наука, 1992. – С. 77–84; 2. Goldberg A. E. Construction at Work: The Nature of Generalizations in Language / Adel E. Goldberg. – Oxford : Oxford University Press, 2006.

НЕОЛОГІЧНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ У МОВІ БІЛІНГВІВ

Ткачик О.В.

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»*

Дослідження змін і розвитку мов у їх взаємодії спонукає до поєднання зусиль різних наук. Зокрема, методологічна база нового напрямку мовознавства – контактної лінгвістики, яка вивчає проблеми білінгвізму, мовної інтерференції, запозичень тощо [2], органічно поєднується з методами когнітивної лінгвістики, зокрема когнітивної неології, яка досліджує особливості появи нових слів у мові, питання категоризації дійсності і її вербалізації, вплив прагматичних факторів на появу і використання нових слів, їх інтеграцію у релевантний фрейм когнітивної структури мовця, конвенціоналізацію нових слів тощо [1].

Особливості процесів мислення білінгвів, в якому дві або декілька мов функціонують паралельно і ословлюють категоризовану по-різному реальність засобами різних мов, призводить до широкого використання запозичень та утворення неологізмів/оказіоналізмів.

Серед різних типів неологічної лексики, а саме **власне неологізмів**, які утворилися для позначення нових реалій, **новотворів** – слів, які пройшли через складний процес **семантичного розвитку**, і **неологізмів-запозичень** особливу увагу привертають останні, оскільки саме вони в першу чергу сигналізують про міжмовні контакти.

Рушійними силами використання неологічних запозичень є не тільки когнітивні причини, але й прагматичні [3]: необхідність у назві ще неназваних реалій: *Є два типи викладачів в університеті: постійний лектор і **guest scholar**, потяг до експресивності: Вразила концентрація людей, які є **smart, bright, wise** та намагання прикрасити мовлення: Життя університету обертається навколо **dining pavilion**, а також тенденція до мовної економії: Це стосується лише **retail** супермаркетів.*

Феномен вкраплення англійської лексики в українську мову є окремим проявом загальної тенденції і піднімає питання не лише вживання неологічних запозичень, але й питання мовної інтерференції, змішання кодів (code-mixing), змішання мов (language mixing).

ЛІТЕРАТУРА

1. Заботкина В. И. К вопросу о когнитивной неологии / В. И. Заботкина // Горизонты современной лингвистики: Традиции и новаторство: Сб. в честь Е. С. Кубряковой; под. ред. Н.К.Рябцевой. – М., 2009. – С. 337-349; 2. Хапилина Е.В. Контактная лингвистика. Взаимодействие языков и билингвизм. Монография / Е.В. Хапилина, Ж. Багана. – М.: Флинта; 3. Blair H. Lectures on Rhetoric and Belles Letters / H. Blair. – London, 1845.

ЛЕКСЕМА *FOOT*, *N*: МЕРЕЖА ПОЛІСЕМІЇ ЛЕКСИЧНОГО ЗНАЧЕННЯ

Токарчук В. А.

*Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

Аналіз полісемії мовного знака є одним із актуальних питань сучасних лінгвістичних студій. Полісемія, або багатозначність, тлумачиться як здатність однієї лексеми позначати різні предмети і явища дійсності, асоціативно пов'язані між собою у складну єдність. Вивчення полісемії у сучасній когнітивно-комунікативній парадигмі лінгвістики передбачає вихід за межі традиційної семантики та звернення до когнітивної лінгвістики, метою якої є пояснення феноменів мови й мовлення з урахуванням факторів, пов'язаних із роботою мозку й мислення людини. Так, побудова мережі полісемії полісемантичної лексеми *foot n* здійснюється із застосуванням понять семантики лінгвальних мереж [1] та когнітивної грамматики [2].

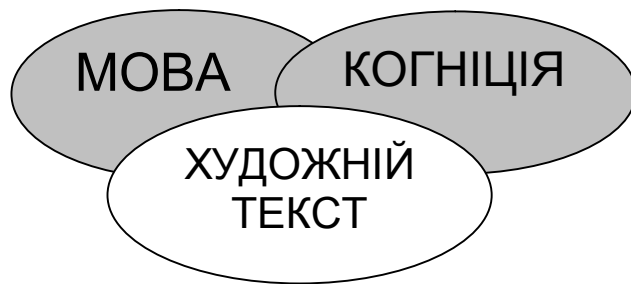
Значення полісемантичної лексеми *foot n* утворюють семантичну мережу, елементи якої пов'язані між собою. Побудова мережі полісемії здійснюється у чотири етапи. Першим етапом є виявлення переліку ЛСВ полісемантичної лексеми *foot n* на основі даних різних лексикографічних джерел. Другий етап аналізу включає побудову концептуальної мережі полісемії шляхом об'єднання виявлених значень за допомогою базисних пропозиціональних схем. Третім етапом є ідентифікація доменів у побудованій концептуальній мережі, що дозволяє структурувати існуючий у синхронії номінативний простір багатозначного слова. На четвертому етапі відбувається визначення проміантності вузлів цієї мережі за допомогою кількісного аналізу актуалізації значень лексеми *foot n* у мовленні. Концептуальна мережа, в якій визначена проміантність вузлів, стає когнітивною мережею (про концептуальні й когнітивні моделі див. [1, с. 57]).

За даними лексикографічних джерел, значення лексеми *foot n* у сучасній англійській мові представлене 34 лексико-семантичними варіантами (ЛСВ). Мережа ЛСВ утворена такими зв'язками, як метафора, аналогія, метонімія, розширення та звуження значення, які моделюються базисними пропозиціональними схемами: буттєвими, акціональними, посесивними, ідентифікаційними й компаративними (див. детально [1]).

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у виявленні характеру динаміки концептуальної мережі полісемії лексеми *foot n* у діяхронії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жаботинская С. А. Имя как текст: концептуальная сеть лексического значения (анализ имени эмоции) / С. А. Жаботинская // Когниция, коммуникация, дискурс. Междунар. электр. сб. научных трудов. ХНУ имени В. Каразина. – 2013. – № 6. – С. 47-76 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/cognitiondiscourse/vypusk-no6-2013/zabotinskaa-s-a>; 2. Langacker R. W. Essentials of Cognitive Grammar / R. W. Langacker. – Oxford – New York : Oxford University Press, 2013. – viii, 269 p.

FORMULAIC LANGUAGE UNITS IN THE COGNITIVE-PRAGMATIC DIMENSION OF THE NARRATIVE

Chugu, Svitlana

Vinnitsia Institute of Trade and Economics of KNUTE

This paper discusses the scope of cognitive research practices used to study specificity of knowledge representation in the narrative, as well as interpretation patterns applied to process explicit information in the text. In focus are regularities in manifestations of structured knowledge through correlation between linguistic, socio-cultural and conceptual aspects of the narrative. Such regularities determine interdependencies between different world models manifested in the textual world as formulated by J. Gavins [4]. The suggested approach has been designed within the cognitive-pragmatic framework grounded on the assumption that language users employ structures of expectations, often in the form of a generalized situation [2]. General and socio-cultural knowledge formats in the narrative enable adequate understanding of the text message and its aspects due to a number of shared presuppositions about different domains of the world that are the result of collective conceptualization typical of language speakers [3]. Pragmatic and semantic properties of linguistic means in the texture, formulaic language items [5], the ones of logical nature in particular, communicate the overall meaning of the narrative, its world model including a complex of physical, social, cultural, and psychological submodels [1] constituted by presuppositions about different domains of reality, either objective or imaginary. The linguistic evidence, which supports this hypothesis and exposes certain dependencies between the formulaic language and conventional knowledge structures in the textual world, might turn out to be the key to relevant comprehension of general and socio-cultural knowledge actualised in the narrative. The focus on text comprehension from linguistic and cognitive perspectives can be operational for the study of the ways of adequate narrative interpretation in linguistic and pedagogical fields.

LITERATURE

1. Chugu S. Representation of cultural knowledge in language / S. Chugu // At the Threshold of the Millennium: Through Language and Culture Studies to Peace, Harmony and Co-operation: ISC Linguapax VIII. – Kyiv : Kyiv State Linguistic University, 2000. – P. 219–222;
2. Dirven, R. Cognitive Exploration of Language and Linguistics / R. Dirven & M. Verspoor. – Amsterdam : Benjamins, 1998;
3. Fauconnier, G. The Way We Think: Conceptual Blending and the Mind's Hidden Complexities / G. Fauconnier & M. Turner. – N.Y. : Basic Books, 2002;
4. Gavins, J. Text World Theory: An Introduction / J. Gavins. – Edinburg : Edinburgh University Press, 2007;
5. Wray, A. Formulaic Language: Pushing the Boundaries / A. Wray. – Oxford : Oxford University Press, 2008.

READING FICTION IN FICTION AS AN ALTERED STATE OF CONSCIOUSNESS

Prysiazhniuk, Liudmyla

Kyiv National Linguistic University

This paper presents a study of literary representation of reading fiction in the novels *The English Patient* [1] and *Divisadero* [2] by Michael Ondaatje from the perspective of poetics of altered states of consciousness (ASC). Although ASC have been extensively studied within the framework of psychology (A. Ludwig, C. Tart) and linguistics (D. Spivak), little attention has been paid to their representation in fiction.

Difficulty of their philological analysis is accounted for by the fact that ASC are mainly based on non-verbal experiences, associated with changes in sensory thresholds, shifts in body perceptions, loss of contact with the reality, etc. However, ASC are closely related to the processes of creation and perception of verbal art.

Psychological and narrative analyses from a linguistic perspective applied to the excerpts describing the process of reading fiction have revealed the following conspicuous tendencies in ASC manifestation:

- representation of trance-like states is based on salient rhythmical patterns as well as the description of physical sensations the reader should feel;
- reading fiction is shown as a triple process: entering an altered state, experiencing it, returning to reality (e.g. *She entered the story knowing she would emerge from it*);
- recurrence and similar patterns of ASC induced by reading fiction (e.g. *experience that is known, similar emotions*);
- properties of ASC elicited from the analysis of the excerpts under study are concurrent with those obtained from psychological experiments: loss of connection with the reality (e.g. *until the sound of his sawing and hammering disappeared and she was in another country*); shifts in body perceptions (e.g. *her body full of sentences and moments*); identity changes: identification with the characters, the feeling of being inside a story (e.g. *When she begins a book she enters through stilted doorways into large courtyards. Parma and Paris and India spread their carpets.*).

The obtained results suggest that literary discourse can offer an alternative way of grasping ASC. Even though literary representation does not necessarily show the full range of formal characteristics of ASC, insights into their manifestation in fiction can reveal more about our subjective perception of these states. Application of cognitive analysis allows us to gain a better understanding of the cognitive basis of ASC representation. More research is also needed to study rhythmical patterns underlying trance-like states manifestation in fiction.

LITERATURE

1. Ondaatje M. *The English Patient* / Michael Ondaatje. – L., Berlin, N.Y.: Bloomsbury, 2004;
2. Ondaatje M. *Divisadero* / Michael Ondaatje. – L.: Bloomsbury, 2008.

ІЄРАРХІЧНА БУДОВА МАКРОСТРУКТУРИ БІОГРАФІЧНОГО НАРАТИВУ: ЛІНГВОКОГНІТИВНІ ПЕРЕДУМОВИ

Бистров Я. В.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Когнітивний процес наратотворення відбувається шляхом установлення зв'язку між автором біографічного тексту, його імпліцитним читачем і власне біографічним наративом (БН). Предметом аналізу постає фреймова концептуалізація процесу оповіді про біографічний суб'єкт, події його особистого минулого та їх репрезентація у художній реальності.

Типовою універсальною макроструктурою, яка демонструє загальні закономірності організації концептуального змісту вербалізованої інформації про життєвий досвід біографічного суб'єкта, є наративний фрейм-сценарій БІОГРАФІЧНА РОЗПОВІДЬ.

У ракурсі дослідження когнітивних макроструктур сценарієм називають “структуру, яка описує відповідну послідовність подій у певному контексті, а також стереотипні дії, що визначають вже добре відому ситуацію” [2, с. 41]. Ієрархія рівнів наративного фрейму-сценарію БІОГРАФІЧНА РОЗПОВІДЬ як когнітивної макроструктури БН визначається: (1) рівнем когнітивних сцен як вершинних вузлів фреймової моделі, які конструює нарататор у процесі сприйняття наративних подій; (2) рівнем ієрархічно організованих актуалізованих контекстів як макропропозицій фреймової моделі, які закорінені у пам'яті нарататора і впорядковують ментальну інформацію у наративі відповідно до виокремлених когнітивних сцен; (3) рівнем наративних пропозицій (НП) актуалізованих контекстів, які активують семантичну макроструктуру наративного фрейму-сценарію БІОГРАФІЧНА РОЗПОВІДЬ.

За допомогою процедури контекстуального моніторингу (context monitoring) [1] нарататор, конструюючи макропропозиції наративу, відстежує семантичні зсуви у НП за участі контекстуальних змін, які дають змогу контролювати контекстуальну інформацію, переходити від одного контексту до іншого, від реального теперішнього до спогадів минулого чи від зовнішніх подій наративу до внутрішніх переживань біографічного суб'єкта тощо.

Найзагальніші параметри фреймової моделі становлять 8 когнітивних сцен наративного фрейму-сценарію, які репрезентують макроструктуру БН і вербалізуються у відповідних актуалізованих контекстах: (1) [УЧАСНИКИ]; (2) [МЕТА]; (3) [МЕТОД]; (4) [ДЖЕРЕЛА]; (5) [ТІЛЕСНИЙ ДОСВІД]; (6) [ТРАВМАТИЧНИЙ ДОСВІД]; (7) [НАРАТИВНА ПАМ'ЯТЬ]; (8) [РЕЗУЛЬТАТ].

Отже, фрейм-сценарій як динамічна макроструктура організовує вербалізовану інформацію у БН і є лінгвокогнітивною моделлю концептуалізації життєвого досвіду біографічного суб'єкта.

ЛІТЕРАТУРА

1. Emmott C. Narrative Comprehension. A Discourse Perspective / Catherine Emmott. – Oxford : Oxford University Press, 1997; 2. Schank R. C. Scripts, Plans, Goals, and Understanding / R. Schank, R. Abelson. – Hillsdale, NJ : Earlbaum Assoc., 1977.

ПРИНЦИПИ КОНСТРУЮВАННЯ МІФОЛОРНОГО ПРОСТОРУ АНГЛОМОВНИХ АМЕРІНДІАНСЬКИХ ХУДОЖНІХ ПРОЗОВИХ ТЕКСТІВ

Волкова С. В.

Херсонський державний університет

Поняття простору як способу моделювання різних аспектів семантики тексту широко застосовується в лінгвістичній науці: досліджуються концептуальний і когнітивний простори текстів (О.П. Воробйова, О.С. Кубрякова, А.М. Приходько), простір медіа-дискурсу (С.І. Потапенко), образний та паремійний простір поетичних текстів (Л.І. Белехова, І.С. Гулідова), лінгвокультурний (Н.І. Андрейчук, В.І. Карасик, В.В. Красних) простори. Простір у художньому цілому розглядається як узагальнена модель світу автора (Ю.М. Лотман, О.Ю. Мазанова), в якій відбито індивідуально-авторське розуміння картини світу, зокрема трагедійної (В.Г. Ніконова), модерністської (О.П. Воробйова), постмодерністської (О.А. Бабелюк). Оповідний простір тлумачиться як частина художнього простору (І.А. Бехта, Ю.М. Лотман, Б.С. Савчук, В.М. Топоров). Особливе місце займає теорія ментальних просторів і концептуальної інтеграції (G. Fauconnier, M. Turner).

У контексті нашої роботи міфолорний простір англомовних амеріндіанських художніх прозових текстів слугує когнітивно-семіотичною площиною розгортання вербалізованої інформації про уявлення, вірування, судження і ціннісні орієнтації амеріндіанського етносу. Дослідження ґрунтується на думці про те, що кожен міфолорний образ існує не сам по собі, а виявляється вбудованим, вписаним в семантичний простір всього художнього тексту і, ширше, у весь семантичний простір американської лінгвокультури, який, слідом за Ю.М. Лотманом, розглядаємо як частину семіосфери, семіотичного простору світової культури [1, с. 433]. Міфолорний простір постає інтерпретаційним конструктом, моделі якого будуються за принципами: гомогенності (однорідності складників простору, в якому одиницями виступають міфолорні образи); дискретності, що передбачає можливість виокремлення компонентів простору; ієрархічності складників простору, що визначається наявністю різних типів і видів міфолорних образів та їх розташуванням у центрі чи на периферії секторів простору; цілісності, яка задається когерентними та когезійними зв'язками між складниками простору, і які, у свою чергу, впливають на способи вписаності міфолорних образів у загальний семантичний простір амеріндіанських прозових текстів. Конфігурації моделей міфолорного простору амеріндіанських художніх текстів різняться між собою тим, як образи, вплетені в тканину прозового твору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лотман Ю. М. Семиосфера / Юрий Михайлович Лотман. – СПб. : Искусство, 2000;
2. Топоров В. Н. Пространство и текст / В. Н. Топоров // Текст: семантика и структура : [сб. ст.] / [отв. ред. Т. В. Цивьян]. – М. : Наука, 1983. – С. 227–284;
3. Fauconnier G. Mappings in Thought and Language / Gilles Fauconnier. – Cambridge : Cambridge University Press, 1997.

ХУДОЖНЯ РЕАЛЬНІСТЬ ЯК ІГРОВИЙ КОНСТРУКТ

Воробйова О. П.

Київський національний лінгвістичний університет

Сучасні когнітивні студії художнього і, ширше, мистецького дискурсу, що значною мірою спираються на поняття конструювання, органічно інкорпоруєть Хейзингове тлумачення гри як одного з ключових параметрів культури, що формує уявний ігровий простір як "інтермецо повсякденного життя" [3, с. 19]. Проблематика подібного (ідіо)жанрового, ейдетичного та / чи оповідного конструювання художніх смислів становить предмет ігрової, або людичної поетики [2 та ін.], яка вивчає механізми творення художньої реальності за принципами гри.

Аналіз відомого роману американської письменниці Гіліан Флінн "Gone Girl" (Загублена) [4] та її екранізації (2014 р.), де художня реальність конструюється за ігровим принципом дзеркальної фрактальної рекурсії у конфлікті можливих світів головних героїв, дозволяє представити художню реальність роману і фільму як континуум "фактуальність :: імітативність :: ілюзорність :: уявність", переломлений крізь гендерну та соціальну ідентичності персонажів на тлі символізації і театралізації наративу. Конфлікт оповідних стансів у викладі подій підсилюється зсувами у гендерних стереотипах: превалюванням сенсорики в чоловічій оповідній перспективі і інтелективності у жіночій.

На відміну від роману фільм, загалом, подає пом'якшену версію історії зникнення і повернення головної героїні, де гендерна диглосія роману, подекуди вульгаризована й еротизована, підкріплюється у фільмі тривожною фоновою музикою, приглушеністю колористики і калейдоскопічністю флешбеків, а нейрокогнітивна тропеїка зачину роману (*When I think of my wife, I always think of her head. <...> And what's inside it. <...> I picture opening her skull, unspooling her brain and sifting through it, trying to catch and pin down her thoughts.* [ор. cit., р. 3]) компенсується натуралістичністю кульмінаційної сцени вбивства відповідно до конвергентних і дивергентних тенденцій літературно-кінематографічної інтермедіальності [1, с. 57–62, 71].

Згідно із законами ігрової поетики художня реальність в аналізованих творах постає як динамічний поліфонічний конструкт, цілісність якого твориться на перетині авторської, персонажної і читацької семіосфер.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буренина-Петрова О. Д. Теория медиальности и современная практика : уч. пос. / О. Д. Буренина-Петрова, Г.Г. Гиздатов. – Алматы : Изд.-полиграф. центр КазУМОиМЯ имени Абылай хана, 2016; 2. Игровая поэтика: сб. науч. тр. ростовской школы игровой поэтики : [под ред. А.М. Люксембурга и Г.Ф. Рахимкуловой]. – Ростов: Литфонд, 2006; 3. Хейзинга Й. Homo ludens. В тени завтрашнего дня.: пер. с нидерл. : общ. ред. и послесл. Г.М. Тавризян] / Й. Хейзинга.– М. : Изд. группа "Прогресс", "Прогресс-Академия", 1992; 4. Flynn G. Gone Girl / G. Flynn. – L.: Weidenfeld & Nicolson, 1992.

ХУДОЖНЯ ТІЛЕСНІСТЬ ЯК КОНСТРУКТ: КОГНІТИВНО-СЕМІОТИЧНИЙ ПІДХІД

Галуцьких І. А.

Запорізький національний університет

Сучасні лінгвістичні дослідження помітно тяжіють до міждисциплінарності, причому не лише в методологічному плані, а й в плані загального розширення фокусу своєї уваги, тож коло аналізованих лінгвістами феноменів розширюється, охоплюючи суміжні з мовою явища, серед яких *мислення*, *емоційні* стани, людське *тіло* і *тілесність*, які виконують роль посередника у формуванні значення в мові і тексті.

Узагальнюючи підходи до трактування тілесності в сучасній науковій думці, доходимо висновку, що *художня тілесність* розглядається як лінгвопоетологічна категорія, яка формується внаслідок опредметненого уявлення про тіло та сферу тілесного досвіду людини, а також інтерпретативної діяльності автора як представника певної епохи з огляду на те, що відмінності в характері текстового кодування тілесності зумовлюються як лінгвальними, так і ексталінгвальними чинниками, оскільки тілесний досвід людини набуває своєрідного відбиття в художніх творах різних авторів і історико-літературних періодів. Тілесність у художньому тексті, що є вираженою за допомогою сукупності різноманітних лінгвальних засобів, реконструюється на їх основі і розглядається як об'ємний багатовимірний конструкт, який має семантико-структурну основу, складаючись з вербально-дискурсивного і наративного прошарків, співвіднесених із ментальним конструктом “тілесність”. Художня тілесність як конструкт постає одночасно в трьох вимірах: *наративному*, *вербально-дискурсивному*, а також інкорпорує *когнітивний вимір* — ментальне уявлення про тіло й тілесний досвід. Кожен із цих вимірів також може бути сконструйованим, оскільки має складну структуру.

Художня тілесність розглядається нами в динамічному аспекті, що передбачає аналіз динаміки відношень в її базовій концептуальній схемі, а саме, аналіз різноманітних *трансформацій* тілесності (за шкалою “модифікація” — “девіація” — “деформація” — “деструкція”), які спостерігаються в наративній структурі художнього тексту у референтному, образному або символічному планах, що на лінгвальному рівні відбивається в художньому тексті різними мовними засобами, які сукупно втілюють низку відповідних когнітивних механізмів.

КОНЦЕПТ ПАМ'ЯТІ У ТВОРАХ ЖАНРУ FLASH FICTION

Ємець О. В.

Хмельницький національний університет

Відомий британський письменник Джеймс Баррі наводить афоризм: "God gave us memory so that we might have roses in December" ("Бог дав нам пам'ять, щоб ми мали троянди у грудні"). В оповіданнях сучасних американських письменників, що належать до жанру flash fiction (проза спалаху), пам'ять постає як концепт, що викликає позитивні асоціації. Тобто головні персонажі згадують або пам'ятають найкраще, найяскравіше, найважливіше, що було в їх житті.

Жанр дуже коротких оповідань є характерним для сучасної американської прози, лише назви дещо змінюються – short-short story, sudden fiction. Оповідання flash fiction – це твори обсягом 2-3 сторінки, причому стилістичною особливістю цих текстів є сильна кінцівка, що надає твору символічного смислу. Матеріалом нашого дослідження є 10 оповідань збірки "Flash Fiction Forward", де зібрано твори як відомих авторів – Джона Апдайка, Грейс Пейлі, так і досить популярних у США, але мало відомих у нашій країні – Девіда Геліфа, Дона Ші, Лі Уілсон.

У ряді оповідань концепт пам'яті реалізується через опис подорожі. У творі Лі Уілсон "Bullhead" головний персонаж – немолода жінка – протягом 50 років приїздить на озеро, яке внаслідок будівництва греблі затопило її рідне місто, де жив її коханий хлопець – *the love of all her life* і де вони колись кохались. Вона щоразу кидає монетку, яка, можливо, падає на те місце, де була її домівка. Ці подорожі, ці монетки допомагають жінці підтримувати спогади про найкраще в її житті. Останній абзац містить емоційно сильно стилістичну конвергенцію: *Every story is true and a lie. The true part of this one is: Love and the memory of love can't be drowned*. Таким чином, у творі актуалізуються дві концептуальні метафори: ПАМ'ЯТЬ – ЦЕ ПОДОРОЖ У МИНУЛЕ; ПАМ'ЯТЬ – ЦЕ ТЕ, ЩО НЕ МОЖНА ПОТОПИТИ.

В іронічному оповіданні Девіда Геліфа "My Date with Neanderthal Woman" головний персонаж подорожує у минуле для побачення з неандерталкою. Для знайомства він хоче подарувати жінці квіти (але чи вона зрозуміє?), потім – біфштекс (але пам'ять підказує, що люди тієї епохи були вегетаріанцями). Тоді він дарує їй шоколадку. Тобто, пам'ять – це знання історії. У творі Роба Карні "Traveling Alone" пам'ять – це образні спогади про диво природи, про блискавку як справу богів, як *lightning factory*. В оповіданні Грейс Пейлі "Justice – A Beginning" у пам'яті головної героїні, члена суду присяжних, закарбувалось красиве і сумне обличчя матері засудженого – *her face like a dying flower in its late-season*.

Аналіз цих та ряду інших оповідань дозволив виявити, що у XXI сторіччі американські письменники виявляють тенденцію до актуалізації концепту пам'яті як подорожі у просторі та часі (хронотоп), як образних спогадів про події чи людей.

ПРИНЦИП НАРАТИВНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В АСПЕКТІ КОГНІТИВНОГО ДЕЙКСИСУ (на матеріалі роману Дж. М. Кутзее "In the Heart of the Country")

Ізотова Н. П.

Київський національний лінгвістичний університет

Звернення до поняття «нестабільність» у контексті сучасних наукових пошуків пов'язується з відкриттям у галузях точних наук нерівноважних структур, появою ідеї про конструктивну роль часу, виникненням нових знань про динамічні та нестабільні системи [3, с. 49]. З філософських позицій нестабільність тлумачиться як стан системи, що характеризується неоднорідністю і різночасовістю кожного з процесів, які відбуваються в цій системі, і загалом усіх змін [там само]. При цьому, нестабільність постає не просто як нерівноважний стан, а як складно організована послідовність змін, котра власне й визначає роль та місце стабільності в цій системі [1, с. 94].

Залучення принципу нестабільності до моделювання оповідного простору романів південноафриканського письменника Дж. М. Кутзее пояснюється, з одного боку, експериментальною природою художньої прози автора, а з іншого боку – такими властивостями явища нестабільності, як динамічність, неоднозначність, багатоваріантність та нелінійність розвитку [1, с. 96–97].

Наративна нестабільність у романі Дж. М. Кутзее "In the Heart of the Country" («У серці країни») досягається використанням низки оповідних стратегій, провідними з яких є введення у структуру оповіді ненадійного наратора, нелінійність, фрагментарність та монтажність повісткування, суб'єктивність викладу подій, імітація оповідної форми щоденника. Внаслідок таких наративних маніпуляцій відбувається розхитування та послаблення референційного статусу твору, що своєю чергою веде до неоднозначності сприйняття та інтерпретації подій, дозволяє читачеві одночасно мати різні/альтернативні версії тієї самої події, вказує на психологічну плутанину в думках головної героїні.

Лінгвальний аспект вивчення наративної нестабільності у творах Дж. М. Кутзее уможливорюється в термінах когнітивного дейксису – ментально зумовленої системи дейктичних відношень [2], що включає суб'єктний, просторовий, темпоральний, реляційний та текстово-композиційний дейксис [пор.: 2; 4]. Мовними засобами реалізації принципу наративної нестабільності у зазначених творах слугують різноманітні дейктичні зсуви або переключення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андреева О. А. Стабильность и нестабильность в контексте социокультурного развития / О.А. Андреева. – Таганрог : ТИУиЭ, 2000; 2. Ахапкин Д. Н. Когнитивный дейксис и проблема анализа художественного текста / Д. Н. Ахапкин. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: old.kpfu.ru/ss/cogsci04/science/cogsci04/21.doc; 3. Пригожин И. Философия нестабильности / Илья Пригожин // Вопросы философии. – 1991. – № 6. – С. 46–52; 4. Stockwell P. Cognitive Poetics: An Introduction / P. Stockwell. – L.- N.Y. : Routledge, 2002.

ЛІНГВОКОГНІТИВНЕ ОСМИСЛЕННЯ ХУДОЖНЬОГО ОБРАЗУ

Кунцьо О. І.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Образ є об'єктом літературознавчого, психологічного та лінгвістичного вивчення. Лінгвокогнітивний аналіз структури образу передбачає перетин цих трьох точок зору, оскільки реалізується за наявності контексту, автора та читача та з урахуванням особливостей їх ментальної діяльності.

Первинно, з позицій психології, образ трактувався як мисленнєве відтворення, пам'ять попереднього чуттєвого чи емоційного досвіду, до того ж не обов'язково зорового [6, с. 191]. З позицій когнітивної лінгвістики термін «образ» включає сприйняття у всіх актах концептуалізації, а концепти (навіть абстрактні) розвиваються з репрезентації перцептивного нагромадження зорового, слухового, тактильного, рухового, нюхового та смакового досвідів [3, с. 217]. Художня мова об'єднує окремі слова в неповторювані мовні звороти, що в комплексі функціонують рівноцінно до знаків семіотичної системи; такі вирази презентують одиничний інтелектуально-емоційний комплекс, є уніфікацією окремих ідей [6, с. 192] і називаються образами.

Властивість людської думки структурувати та засвоювати інформацію за допомогою образ-схем є первинним способом концептуалізації знань про світ, тілесного і чуттєвого досвіду [2]. Відповідно, образне мислення (уява) постає засобом й невід'ємною умовою створення текстових/ словесних образів та літературного твору, результат інтерпретації якого – художній образ.

Будь-який вислів є образом, який конструюється концептуалізаторами – автором та читачем [4, с. 237]. Образи, як і символи [1], є прямо пов'язаними із підсвідомими фоновими знаннями, які активують автор та читач: перший – під час кодування значення в тексті, останній – під час його інтерпретації.

Ключовий образ твору може включати символ [5, с. 209]. Накопичення у тексті того чи іншого виду символів впливає на концептуалізатора й викликає з його підсвідомості певні образи: численні текстові на рівні мікротексту та одиничні глобальні образи унаслідок інтерпретації художнього твору загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лотман Ю. М. Внутри мыслящих миров. Человек – текст – семиосфера – история / Ю. М. Лотман. – М. : Языки русской культуры, 1996;
2. Johnson M. The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination and Reason / Mark Johnson. – Chicago; L. The University of Chicago Press, 1987;
3. Oakley T. Image Schemas / T. Oakley // The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics [Ed. by Dirk Geeraerts and Hubert Cuyckens]. – New York : Oxford University Press, 2007. – P. 214–224;
4. Pokojaska A. Images of the sea and desert in W. H. Auden's "The Sea and the Mirror" and its Polish translation : A cognitive analysis / A. Pokojaska // Cognitive Processes in Language [Ed. by K. Kosecki, J. Badio]. – Lodz : Peter Lang, Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2012. – P. 237–247;
5. Vorobyova O. "The Mark on the Wall" and literary fancy: A cognitive sketch / O. Vorobyova // Cognition and Literary Interpretation in Practice / Ed. by Harri Veivo, Bo Pettersson and Merja Polvinen. – Helsinki : Helsinki University Press, 2005. – P. 201–217;
6. Wellek R. Theory of Literature / R. Wellek and A. Warren. – New York : Harcourt, Brace and Company, 1949.

ПОЕТИКА ОЧУДНЕННЯ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ

Купчишина Ю. А.

Хмельницький національний університет

Поетику очуднення визначено нами як єдність форми і змісту прозових текстів, створювану індивідуально-авторськими стилістичними засобами (лексико-семантичними і синтаксичними) та лінгвокогнітивними способами, що включають операції і процедури формування нових і вилучення прихованих смислів прозових текстів, а також наративними прийомами [1, с. 4]. Когнітивними інструментами декодування очуднення у художньому тексті є встановлення просторово-темпоральних зсувів шляхом лінгвокогнітивних операцій та процедур концептуальної інтеграції, а саме, реконструкції ментальних просторів і моделювання концептуальних метафор, які унаочнюють процес інтерпретації очуднення. Методика побудови мереж концептуальної інтеграції [2] розкриває один із механізмів декодування когнітивної природи очуднення і пояснює появу нових та прихованих смислів в очуднених образах. Лінгвокогнітивна операція модифікації є ключовою у вилученні очуднених образів, оскільки, як правило, спрямована на трансформацію або руйнування прототипної концептуальної метафори і веде до реконструкції оказіональних концептуальних метафор, що породжують ці образи. До прикладу, незвичне осмислення сімейного щастя є об'єктом очуднення в оповіданні В. Вулф "Lappin and Lapinova". Шляхом методів контекстуально-інтерпретативного та лінгвостилістичного аналізу фрагментів тексту було виділено ключові слова: *love, marriage, happiness*, що актуалізують концепти оповідання ШЛЮБ (MARRIAGE), КОХАННЯ (LOVE), ЩАСТЯ (HAPPINESS), БАГАТСТВО (WEALTH) та ДУША (A SOUL) і сприяють реконструкції концептуальних метафор: ЩАСТЯ – ЦЕ МИТЬ (HAPPINESS IS A MOMENT); ШЛЮБ – ЦЕ ТАЄМНИЦЯ (MARRIAGE IS A SECRET); ДУША – ЦЕ САМОТНІСТЬ (A SOUL IS LONELINESS). У результаті концептуального злиття відбувається розширення царини мети (щастя), що впливає на загальну інтерпретацію образності оповідання. Концептуальна схема ЩАСТЯ – ЦЕ РОЗУМІННЯ (HAPPINESS IS UNDERSTANDING) близької людини, вміння цінувати її незалежність та свободу розкриває когнітивну, образну та оцінну функції очуднення. У бленді відбувається формування знань, що проектуються з родового та вхідних ментальних просторів, внаслідок чого вилучаємо прихований смисл у такий спосіб: *сімейне щастя – це вміння сприймати кохану людину такою як вона є, з усіма вадами та недоліками*. Таким чином, лінгвокогнітивний прийом модифікації є ключовим у формуванні нових смислів, втілених в очудненому осмисленні предметів, ситуацій чи явищ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Купчишина Ю.А. Поетика очуднення в англomовних художніх текстах XX-XXI століть: стилістичний та лінгвокогнітивний аспекти: автореф. дис....канд. філол. наук: 10.02.04 / Ю.А. Купчишина; Херсон. держ. ун-т.- Херсон, 2015; 2. Fauconnier G. Principles of conceptual integration / G. Fauconnier, M. Turner // Discourse and Cognition: Bridging the Gap [ed. by J. R. Koenig]. – Stanford : CSLI, 1998. – P. 269–283.

ОНОМАСТИКОН ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ: ПРОЦЕДУРА КОНЦЕПТУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ

Лєвочкіна С.В.

*Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

У фентезійних творах Урсули Ле Гуїн Чарівна Країна Земномор'я розглядається як текстовий концепт, що містить образи та їх угруповання – метаобрази, наділені певними характеристиками, частково експлікованими у внутрішній формі відповідних «промовистих» імен (ВН). Текстові образи, позначені ВН, входять до складу концептуальної структури, що упорядковує інформацію про Земномор'я як номінативний простір ономастикону художнього твору.

У дослідженні ономастикону творів У. Ле Гуїн нами застосовуються положення когнітивної теорії номінації та семантики лінгвальних мереж [2]. Уся надана в тексті інформація є концептосферою; її складниками є домени – різні тематичні групи художніх образів, позначених ВН; у межах доменів виокремлюються парцели – тематично близькі групи образів, що мають схожі референтні ознаки. Концептосфера та її складники аналізується із залученням матричної концептуальної моделі, яка формується шляхом нашарування один на одний низки доменів та парцел у межах концептосфери. Референтні ознаки художніх образів поєднуються на підставі мережної концептуальної моделі, відтворюваної за допомогою базисних пропозиціональних схем – узагальнених поняттєвих структур, які формують підґрунтя нашого мислення. Мережна модель структурує інформацію про текстові референти (художні образи), що утворюють парцелу. Їх ВН можуть бути немотивованими й мотивованими. За умов умотивованості, підставою для зв'язку оніма з його референтним значенням стає або іконічність зовнішньої форми ВН, або ономасіологічна (когнітивна) модель внутрішньої форми ВН [1, с. 8]. Ономасіологічна модель містить фрагмент концептуальної мережі, котра структурує референтне значення ВН. Разом з іконічними засобами номінації ономасіологічні моделі утворюють сукупність номінативних форм, притаманних певній тематичній парцелі художніх образів. Здійснюваний у такий спосіб аналіз дозволяє з'ясувати суть зв'язку між референтом художнього тексту та його ім'ям.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жаботинская С. А. Лингвокогнитивный подход к анализу когнитивных процессов / С. А. Жаботинская // Вісник харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – 2010. – № 928. – С. 6 – 20; 2. Жаботинская С. А. Имя как текст: концептуальная сеть лексического значения (анализ имени эмоции) / С. А. Жаботинская // Когниция, коммуникация, дискурс. Международный электронный журнал. – 2013. – №6. – С. 47 – 76.

ВНУТРІШНЯ ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕКСТУ: ПРИНЦИП ПОЛІСИСТЕМНОСТІ

Лещенко Г. В.

Черкаський державний технологічний університет

Потрактування дискурсу як мисленнєво-комунікативної діяльності, що є сукупністю процесу й результату, аналіз якої потребує урахування як екстралінгвальних, так і власне лінгвальних чинників, дозволяє розглядати поняття «текст» і «дискурс» як такі, що перебувають у відношеннях «ціле (дискурс) – частина (текст)». При цьому текст є «кінцевим результатом мовленнєвої діяльності, що набуває певної завершеної (та зафіксованої) форми» [2, с. 16] і стає «відбитком» складного комунікативного акту, який здійснюється з відповідними цілями та наслідками [1, с. 44]. Саме тому можна говорити про те, що головним фактором взаємодії дискурсу і тексту є фактор віддзеркалення і що текст, як складник дискурсу, одночасно містить у собі і його «відображення».

Інтеракційність дискурсу, яка проектується в текст, обумовлює особливу системність семіотичного простору останнього, що вбирає у себе віддзеркалену структуру зв'язків дискурсу. Грунтуючись на визначенні тексту як «складного системного утворення, що інтегрує низку підсистем, які взаємодіють» [там само, с. 14], услід за О. П. Воробйовою вважаємо, що одним із ключових принципів внутрішньої організації тексту є принцип полісистемності. Ідея про полісистемність тексту й можливість вирізнення в його межах декількох підсистем активно підтримується у сучасних дослідженнях з теорії тексту, проте питання про комплексний аналіз цих підсистем та специфіки їхньої взаємодії все ще залишається відкритим.

Виходячи з положення про віддзеркалювальний характер взаємодії дискурсу і тексту, згідно з яким дискурс розглядається як система, що відображається, а текст – як система, що відображає, видається можливим виділити в межах текстового цілого три його основні підсистеми – текст-повідомлення, текст-комунікат і текст-конотат. Кожна з них є семіотичним простором, що містить специфічну інформацію, об'єктивовану певним чином за допомогою мовних знаків, причому головним критерієм вирізнення тієї чи іншої текстової підсистеми стає характер цієї інформації та спосіб її репрезентації. Якщо текст-повідомлення містить *фактуальну* інформацію, то текст-комунікат і текст-конотат – *дискурсивну*. Актуалізовану в тексті дискурсивну інформацію, перефразовуючи відомий вислів Н. Д. Арутюнової, можна назвати «життям, зануреним у мовлення».

ЛІТЕРАТУРА

1. Воробьева О. П. Текстовые категории и фактор адресата: [монография] / О.П. Воробьева. – К. : Вища школа, 1993; 2. Кубрякова Е. С. Виды пространств текста и дискурса / Е.С. Кубрякова, О. В. Александрова // Категоризация мира: пространство и время: [матер. науч. конф.] – М. : Диалог-МГУ, 1997. – С. 15–26.

ЛІНГВАЛЬНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЛІМІНАЛЬНОГО ЧАСУ ТА ПРОСТОРУ У СУЧАСНІЙ АНГЛОМОВНІЙ ПОЕЗІЇ

Лисова К.А.

Київський національний лінгвістичний університет

У ракурсі осмислення поетичного дискурсу робиться акцент на вивченні ролі, яку відіграють нераціональні елементи, як-от відчуття й емоції, у когнітивній обробці інформації [1].

Термін і поняття **“лімінальність”** були введені французьким антропологом Арнольдом ван Геннепом (1909) [3]. У світлі лінгвофілософії **лімінальність** (англ. *liminality*) трактується як стадія переходу людини, відносин тощо з одного стану в інший, пов’язана із втратою структури, ієрархії, статусу елементів [4, с. 109]. Лімінальність передбачає ізоляцію конкретної індивідуальної форми чи обраного індивіда від фіксованої соціальної чи культурної структури, відрив від реального часопростору [4, с. 115]. Відтак, лімінальна фаза вбачається проміжною, перехідною, непевною кондицією – “ні там, ні тут” [там само]. Відповідно, ця фаза набуває значення спеціальної, безсумнівно, сакральної, просторово-часової зони. Поняття лімінальності охоплює **лімінальну персону, лімінальний час, простір, місцевість, ситуацію, стан** тощо. Зокрема, в аспекті часу лімінальність означає деякий період переходу, точніше процес, що визначається розривом з попереднім станом, але не закінчений повністю. **Лімінальний час** – це період незвичайного часу, “безчасовості”, відходу від лінійної проекції часу [6, с. 181]. **Простір лімінальності** — це пограничні та витіснені на периферію (маргінальні) зони людського існування, котрі не можна характеризувати певними соціально-територіальними, суто соціальними, культурними, політичними, гендерними, національними і т.п. особливостями, їм притаманні невизначеність та змішування рис [2, с. 196].

ЛІТЕРАТУРА

1. Маріна О.С. Контрастивні тропи й фігури в американській поезії модернізму: лінгвокогнітивний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / О.С. Маріна / Київський національний лінгвістичний ун-т. – К., 2004;
2. Тэрнер В. Символ и ритуал / В. Тэрнер. – М.: Наука, 1938;
3. Геннеп А. Обряды перехода. Систематическое изучение обрядов / Арнольд ван Геннеп; [пер. с франц.]. – М.: Восточная литература; РАН, 1999;
4. Проективный философский словарь. Новые термины и понятия. Под ред. Г.Л. Тульчинского и М. Н. Эпштейна. Предисл. М.Н. Эпштейна. – СПб.: Алетейя, 2003;
5. Neumann I. Introduction to the forum on liminality / I. Neumann // Review of International Studies. – 2012. – Vol. 38, No 2. – P. 473–479;
6. Beech N. Liminality and the practices of identity reconstruction / N. Beech // Human Relations. – 2011. – Vol. 64, No 2. – P. 285–302.

КАНАДСЬКА ПОЕЗІЯ В АСПЕКТІ ПОЛІТИКИ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ

Малишева-Кочубей М. В.

Київський національний лінгвістичний університет

Термін «мультикультуралізм» з'явився в Канаді в 60-х рр. XX ст. для позначення стану етнокультурного, расового, релігійного розмаїття населення країни. Офіційно він був визнаний в 1971 р., що було своєрідним актом визнання державними інститутами безплідності асиміляційної політики, спрямованої на гомогенізацію культурно багатоскладового населення країни. Модель мультикультуралізму передбачає легітимацію різних форм культурної інакшості, яка лаконічно виражена у формулі «інтеграція без асиміляції». Мається на увазі, що в межах однієї держави співіснують різні етнокультурні, конфесійні та ін. установи, які мають право на публічну репрезентацію і збереження своїх особливих рис, способу життя, передбаченого культурною специфікою [3].

Сучасна художня культура Канади (і в першу чергу, її своєрідна поезія) формувалася в умовах цілеспрямованої державної політики мультикультуралізму. Вся поезія Канади і, відповідно, літературна критика та поетика як наукова галузь, ґрунтуються на вивченні сприйняття аудиторією поезії, на безпосередньому контакті з читачем, глядачем, слухачем [2, с. 9].

Пейзажна лірика – основний жанр канадської англомовної поезії в XIX ст. – стає філософсько-пейзажною на початку XXI ст., що відбиває теми і мотиви сталих поетичних традицій музичності й образності явищ і звуків природи. Сучасна канадська поезія – це поезія звуку, що сприймається візуально, видимого звуку, яка будується за принципом антитези «звук – тиша». Вітер, шторм, буря, скрип і под. і в поезії Канади XIX ст. мали велике значення для створення або передачі настрою, але їх звукове різноголосся було образотворчим на відміну від поезії XXI ст [1, с. 20].

ЛІТЕРАТУРА

1. Жукова И.В. Современные художественные традиции в мультикультурном обществе Канады [Электронный ресурс] / И.В. Жукова // Этнографическое обозрение Online. – 2005. – Режим доступа: http://journal.iea.ras.ru/online/2005/EOO2005_4a.pdf;
2. Жукова И.В. Художественная культура современной Канады в контексте политики мультикультурализма : автореф. дис. ... д-ра культуролог. наук : спец. 24.00.01 «Теория и история культуры» / И.В. Жукова. – Москва, 2005;
3. Мамонова В.А. Мультикультурализм: разнообразие и множество [Электронный ресурс] / В.А. Мамонова // Credo new. – 2007. – Режим доступа: <http://credonew.ru/content/view/606/32/>

ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ДИХОТОМІЇ «ІЕРОГЛІФІЧНЕ – БУКВЕНО-ФОНЕТИЧНЕ ПИСЬМО» В ПОЕЗІЇ ХАЙКУ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Пирогов В.Л.

Київський національний лінгвістичний університет

Письмо – моделююча система, яка задає алгоритм мислення, стандартизує і формалізує його. Тому залежно від типу письма може змінюватися й алгоритм мислення людей. З цієї точки зору стають більш очевидними відмінності між ієрогліфічним і буквено-фонетичним письмом, суть яких полягає передусім у тому, що ієрогліфи моделюють мислення не цілком так, як букви, і відповідно, задають інший алгоритм актуалізації думки.

У зв'язку з цим важливо підкреслити, що мислення японців як представників далекосхідного мовно-культурного ареалу є *екологічним*, тобто таким, що значною мірою спирається на ієрогліфічну систему письма, а також практично *позбавленим впливу формальної логіки*, яка завжди стоїть на заваді встановленню гармонійних відносин між людиною і Природою. Саме цей факт розкриває завуальовані механізми менталітету японців, котрі, на відміну від європейців, що користуються формалізованим буквено-фонетичним письмом, оперують категоріями холістичного світосприйняття і світогляду, заснованими на принципах неформальної, природно-центричної логіки, здебільшого обумовленої впливом змішаної силабо-ієрогліфічної системи письма, яка утворює підґрунтя їхньої культури.

Таким чином, можна вважати, що природно-центричність *хайку* обумовлена, з одного боку, екологічністю мислення японців, в основі якого, безумовно, є основоположні філософські та духовні погляди синтоїзму, буддизму, даосизму, а з іншого боку, «екологічним» типом змішаного типу письма – *кандзіканамадзірібун* (漢字仮名混じり文), наполовину ієрогліфічного, наполовину фонетичного, складового, що не має аналогів у сучасному світі.

Наведені міркування спонукають до висновку про те, що, по-перше, жанр *хайку* міг з'явитися тільки в мові з ієрогліфічною писемністю, за наявності особливих графо-семантичних, структурних та естетичних властивостей ієрогліфічних знаків; по-друге, цей жанр виник саме в японській мові значною мірою тому, що в ній використовується змішана система письма, яка складається з ієрогліфів і двох абеток.

Отже мета дослідження – з'ясувати, яким чином дихотомічні за своїм характером відмінності між ієрогліфічним і буквено-фонетичним типами письма впливають на спосіб мислення і творчу самореалізацію людей, зокрема, на прикладі актуалізації словотворчих можливостей ієрогліфів у поезії *хайку*.

ТЕКСТУАЛЬНИЙ ІЛЮЗІОНІЗМ: ПЕРСПЕКТИВИ ДЕКОНСТРУКЦІЇ

Солодка О.О.

Київський національний лінгвістичний університет

Поштовхом для розмови стали недавні поворотні сюжети в семіотиці. Перший сюжет – поворот соціальної семіотики до мультимодальності, який зберігає розуміння соціальної дії як семіотичної роботи, що конструює реальність, але з акцентом: виробництво значень передбачає різні режими і в кожному є своя даність. Семіотична даність мови доповнюється даністю образів, поглядів, жестів тощо. Приклад мультимодальності – новітні мережеві технології мас-медіа. Фокусом підходу залишається системний аналіз процесу означування, розрізнення акторів, кордонів варіативності. Підкреслену одним з авторів підходу, Г. Крессом [3], проблемність ключової ролі тексту як «результату семіотичної роботи», «оформленої семіотичної сутності» в такому аналізі, посилює і дуальність концепту «мультимодальний текст».

Другий сюжет – міждисциплінарні студії з візуальної культури, де увага до значущості візуальних повідомлень в нову медійну епоху акцентує реванш візуального щодо дискурсивної іконофобічної домінанти в традиції Заходу. Візуальне постає як *інший* тип документування, форма смислової зв'язаності, оптика зору, спосіб означування, *інший* когнітивний ресурс [4]. Точка зору, перспектива бачення, позиція глядача, сліпі плями сприйняття, збережені сліди – відомі концептуальні структури, семіотичний план яких тяжіє до розбудови естетичної альтернативи в семіотиці візуального.

Третій сюжет – теорія лінійної перспективи Е. Панофські. Лінійна перспектива, натуралізована західним мистецтвом з епохи Ренесансу таким чином, що вона сприймається як природний спосіб репрезентації предметів у просторі, за Панофські, є лише культурним конструктом, одним з можливих підходів до зображувального ілюзійонізму. У такому сенсі семіотична робота є конструюванням та деконструкцією зображувальних/когнітивних ілюзій, що формують наше відчуття реальності [1]. І якщо революція Панофські здавалась кроком суто теоретичним, то деконструкція текстуального ілюзійонізму, через візуальні студії зокрема, вже явно вийшла за межі теоретичних дискусій. Переосмислення концепції грамотності і проекти освітнього ре-інженірингу у новому медіа-середовищі [3; 2] – жива історія такої революції перспектив.

ЛІТЕРАТУРА

1. Aiello G. Theoretical Advances in Critical Visual Analysis / G. Aiello // Journal of Visual Literacy, – 2006. – 26(2). – P. 89–102 ;
2. Lemke J. Re-Engineering Education in America / J. Lemke. [online] <http://www-personal.umich.edu/> [accessed 1.06.2016];
3. Social Semiotics: Key Figures, New Directions [ed. by Thomas H. Andersen]. – London and New York : Routledge, 2015;
4. Visual Culture Studies [ed. by Marquard Smith]. – Los Angeles, London, New Delhi, Singapore : Sage Publications, 2008.

РЕАЛІЗАЦІЯ КОГНІТИВНОЇ МОДЕЛІ КОНЦЕПТУ *GOLD* У П'ЄСІ ВІЛЬЯМА ШЕКСПІРА “THE LIFE OF TIMON OF ATHENS”

Черніченко А.О.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Через концепт, що є опорним поняттям лінгвоконцептології, як через одиницю побудови картини світу мовної особистості, можна пояснити “мисленнєві процеси людини на підставі їх взаємозв’язку з фактами мови і мовлення” [2; 3]. У кожної людини концептуальна система є індивідуальною, проте “наявні знання про світ належать фонду спільної для всіх носіїв інформації” [4, с. 132]. Типологія концептів включає концепти-уявлення, схеми-концепт, поняття-концепти, фрейми, сценарії, гештальти [6, с. 106]. Індивідуальні концепти С.О. Аскольдов називає художніми, на противагу суспільним пізнавальним концептам [1, с. 274, 275].

Дослідження концептів на основі художнього твору дозволяють виявити способи втілення концептуальних ознак у мовних формах. Запропонований до аналізу концепт *GOLD*, представлений у творі Вільяма Шекспіра “The Life Of Timon of Athens” [7], визначаємо як індивідуальний концепт-фрейм, “мислимий у цілісності його складових частин багатокomпонентним концептом, сукупністю стандартних знань про предмет або явище” [6, с. 106], що має складну структуру, яку описуємо за допомогою *когнітивної моделі*. Під цим поняттям Роберт Л. Солсо розуміє систему, в якій відображається характер сприйняття та розуміння людиною світу [5, с. 41].

ЛІТЕРАТУРА

1. Аскольдов С.А. Концепт и слово / С.А. Аскольдов // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста [антология]. — М.: Academia, 1997. — С. 267–279;
2. Жаботинская С.А. Модели репрезентации знаний в контексте различных школ когнитивной лингвистики: интегративный подход // Когнитивные исследования языка. Вып. III. Типы знаний и проблемы их классификации: Сб. науч. трудов / Ред. Е.С. Кубрякова, Н.Н. Болдырев. — М.-Тамбов: Издательский дом ТГУ им. Г.Р. Державина, 2008. — С. 61–74;
3. Жаботинська С.А. Лексичні поля й нелінійна динаміка когнітивних структур / С.А. Жаботинська. // Вісник Львівського університету. Серія філологічна — 2011. — Вип. 52. — С. 3–11;
4. Пименова М.В. Терминология когнитивной лингвистики: концептуальная система и концептуальная картина мира / М.В. Пименова // Термінологічний вісник: Зб. наук. пр. — К.: ІУМ НАНУ, 2013.— Вип 2 (1). — С. 129–134;
5. Солсо Р.Л. Когнитивная психология / Роберт Л. Солсо. — 6-е изд. — СПб.: Питер, 2006;
6. Удовіченко Г.М. Місце когнітивної лінгвістики в сучасному мовознавстві / Г.М. Удовіченко. // Наукові праці. Філологія. Мовознавство. — 2014. — С. 103–106;
7. Shakespeare W. The Life Of Timon Of Athens [Електронний ресурс] / William Shakespeare — Режим доступу до ресурсу: http://freebook.net.ua/read.php?value=book/timon_en.txt.txt.zip.

МОВА І МИСЛЕННЯ В СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ КИТАЙСЬКІЙ ПОЕЗІЇ: ШЛЯХИ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ (ІЕРОГЛІФІЧНА СКЛАДОВА)

Шекера Я.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Поезія – це намагання вийти за мову, доторкнутись до істинного буття, до об'єктивної сутності речей; це «записування реальності» в особливому стані відчуття всезагальної Єдності. Через вірші китайський поет передає свої одномоментні відчуття миті (чань-буддійська формула «тут і тепер»), перебуваючи, однак, внутрішньо впевненим, що досягнути істину можливо лише особисто, *не* через мову, яка вибудовує нездоланну стіну між нами, нашою свідомістю і об'єктивним буттям; докільля, отже, ми пізнаємо не безпосередньо, а через мову, що накладає на об'єкти нашого пізнання свій незгладимий відбиток, адже у словах мови *уже* закарбоване певне враження від докільля. Даоська концепція недіяння (*увей*) у проєкції на поетичну творчість означає перехід від маніпулювання словами до стану образного мислення, тобто чистого, невербального сприйняття («чиста мова автора», за В. Бенджаміном). Реальність «як вона є» і вербальні назви цієї реальності – один із проявів іпостасей *інь* і *ян* відповідно (*інь* – сенс, суть, *ян* – форма, презентація), тобто навіть сам факт називання будь-чого *вже* є поділом світу. І прагнення до первісної Єдності полягає в чистому, невербальному сприйнятті суцього.

Специфіка поезії Піднебесної – в особливостях ієрогліфічного складу китайської мови, яка набагато ближче, ніж будь-яка неієрогліфічна мова, стоїть до дійсності, вона тісніше пов'язана з реальною сутністю предметів і явищ, адже в ієрогліфах втілено уявлення древніх китайців про Всесвіт – як у його цілісності, так і в різноманітності проявів.

У західній поезії ідея Єдності *усього з усім* реалізується посередництвом метафори, що є метафізичним концептом, який насильно зближує різнорідні поняття. Для східного ж віршотворення подібна «надуманість» не потрібна: природна всеєдність *уже* закладена в самому ієрогліфі, й асоціативний зв'язок проступає яскравіше, коли той чи інший знак з'являється у потрібному місці у вірші. Основна причина – у споконвічній природності буття китайців, у їх близькості до світобудови та її внутрішньому відчутті; отже, надмірна метафоризація буде зайвою, а відшукування згаданих зв'язків лише заради «хімерності метафори» – насильницьким.

Осягнувши істину (кожен свою), китайські поети намагались передати її словами, проте не могли, адже слова, мова – це тільки наше уявлення про об'єктивну реальність, а *не* сама дійсність (Хань Шань: «Ніщо не зрівняється з цією картиною; // Навчіть мене, як сказати»). Це і є метафізичність китайської поезії – прагнення творця, відкинувши мову, вийти в інший світ, де криється таїна буття. Саме в поезії (і через поезію) відбувається зустріч китайського поета із трансцендентним Ніщо (*у*), або ж порожнечею (*кун*, *сюй*), що свідчить про усвідомлення кінечності мови як штучного витвору людини, а також про вичерпність людського інтелекту.

СИНКРЕТИЧНІ СПОСОБИ ПЕРЕДАВАННЯ ЧУЖОЇ МОВИ В ПСИХОБІОГРАФІЧНИХ РОМАНАХ СТЕПАНА ПРОЦЮКА

Шитик Л. В.

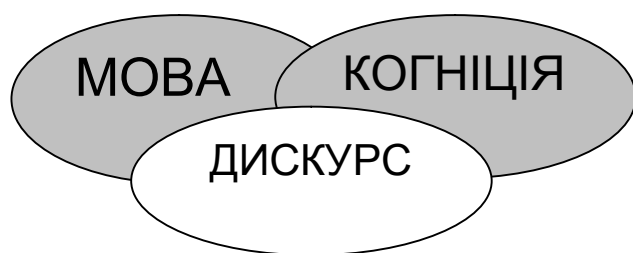
*Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

Модерністський принцип звернення до психіки героїв літературних творів, зближення автора зі своїм персонажем набули нині особливої актуальності. Для розкриття психології людини, її переживань письменники нерідко вдаються до прийому зображення «очима героя», що допомагає наблизити авторський описовий виклад і мову персонажів. Яскравим прикладом реалізації такої манери письма є психобіографічні романи Степана Процюка про українських письменників – Василя Стефаника («Троянда ритуального болю»), Архипа Тесленка («Чорне яблуко») та Володимира Винниченка («Маски опадають повільно»).

Слушно виокремлювати дослівне (пряме) відтворення чужої мови, недослівне (приблизне, непряме) та синкретичне передавання чужої мови, що постає внаслідок взаємозв'язку та взаємопереходів між її різновидами. На наше переконання, нетипові способи передавання чужої мови марковані синкретизмом, адже вони відтворюють інформацію у двох площинах – із позицій автора і мовця, які часто взаємодіють. У художній літературі через тенденцію до драматизації розповіді авторська мова потрапляє під вплив живої розмовної стихії. Відбувається зворотний процес: авторська мова не підпорядковує собі прямої мови героїв, а вбирає основні особливості її експресивно-синтаксичного ладу.

Конструкції з чужою мовою, що перебувають у силовому полі взаємодії прямої і непрямой мови, різнопланово ілюструють вияви змістового, формального та реченнєво-текстового синкретизму. Частина з них, зокрема ті, що розташовані на периферії прямої мови та в проміжній ланці, як і конструкції з власне-прямою мовою, демонструє передусім різноранговий синкретизм, зумовлений системною взаємодією одиниць різних мовних рангів – речення й тексту. Синкретизм змісту і форми або лише змісту характерний для конструкцій із непрямою мовою та периферійними до неї різновидами вільної непрямой мови, оскільки вони репрезентують в авторській інтерпретації чужу мову, тобто представляють авторський виклад думок персонажів, що формально наближений до прямої мови.

У творах Степана Процюка зафіксовано специфічні різновиди вільної прямої мови: т. зв. непозначена пряма мова, непряме цитування, крилаті вислови, прислів'я, приказки, не оформлені як пряма мова. Поширеним способом відтворення чужої мови є внутрішні монологи. Особливим синкретичним способом передавання чужої мови, що поєднує ознаки прямої мови (за змістом) і непрямой мови (за формою), є невласне-пряма мова, представлена як літературна (авторська) та персональна (характерологічна).

CHANGE AS AN EMBODIED DISCURSIVE CONSTRUCT

Kryshtaliuk, Anna
Ivan Ogienko National University
of Kamianets-Podilsky

Change is an object of interdisciplinary studies including, but not being limited to, philosophy, logic, psychology, sociology, and linguistics. It has been viewed mainly from the objective stance as a true concept implying a valid grasp upon reality, whether minds or things [3, p. 506], and, consequently, involving real movement, interaction, change of state [1. p 202], and variation of properties (whether of things or of regions of space) over time [2, p. 1370]. In spite of its scientific omnipresence, cognitive studies of change are scarce and need further elaboration. The theoretical basis of this investigation is the statement that conceptualization is the act of engaging the world, and the experiential aspect of our interaction with it [5, p. 431] structured with image schemas [4. p. 37]. This paper aims to support the hypothesis that change is an embodied discursive construct that both organizes our conceptualization of reality and emerges from it due to its image-schematic roots.

The embodied emergence of change and its discursive realization can be best traced in newspaper narratives, which allow for reconstruction of different kinds of physical, mental, social, and cultural changes inherent in the events and representing both the process and the result of human interaction with the world. The conceptual primitive (semantic prime) related to such interaction is CHANGE image schema. It comprises, in a condensed form, people's general sensorimotor organization and conceptualization of the world. Its flexible internal structure is like that of dynamic image schemas and consists of a source, target and vector, activating and specifying relations of difference between them, e.g. *Groups launch effort to change campaign money law* (The Washington Post, 7.07.2010). This example shows that CHANGE image schema is structured with a source (*Groups*) initiating the action of making the target (*campaign money law*) different (*to change*). CHANGE image schema is instantiated by other image schemas that underlie various types of changes, represented in the modern British and American newspaper narratives.

LITERATURE

1. Мелюхин С.Т. Изменение / С.Т. Мелюхин // Философский словарь / под ред. И.Т. Фролова. – 7-е изд., перераб. и доп. – М.: Республика, 2001. – С. 202;
2. Change // Routledge Encyclopedia of Philosophy [Ed. by Edward Craig]. – London: Routledge, 1998. – P. 1370–1372;
3. Davies A.E. The concept of change / A.E. Davies // The Philosophical Review. – 2000. – Vol. 9, No. 1. – P. 502–517. – URL : <http://www.jstor/stable/2176694>;
4. Johnson M. We are live creatures: Embodiment, American Pragmatism and the cognitive organism / M. Johnson, T. Rohrer // Body, Language and Mind / Eds. D. Geeraerts, R. Dirven, J.R. Taylor. – Berlin : Mouton de Gruyter, 2007. – Vol. 1. : Embodiment. – P. 17–54;
5. Langacker R.W. Cognitive Grammar / R.W. Langacker // The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics / Eds. D. Geeraerts, H. Cuyckens. – Oxford: Oxford University Press, 2007. – P. 421–462.

PROSPECTS OF APPLYING COGNITIVE TECHNOLOGIES TO RHETORICAL ANALYSIS

Fedoriv, Yaroslava

The National University of Kyiv-Mohyla Academy

Rhetorical analysis, as it is traditionally described in the studies of language and communication [1], attempts at breaking a text into parts and examining how the parts work together to create a certain effect by exploring the rhetorician's goals, the techniques used, examples of those techniques, and their impact on the recipient. Usually the rhetorical analysis involves consideration of a big number of strategies that a rhetor may employ in order to effectively communicate the message to the intended audience. The variety and scope of such strategies presume scrupulous and time-consuming work by the researcher and call for more efficient methods of language processing, bringing in the idea of optimising this process by delegating the routine procedures to computer systems.

The above prerequisites eventually turn our attention to cognitive technologies. As outlined by David Schatsky, Craig Muraskin, and Ragu Gurumurthy, these technologies originate from the research field known as artificial intelligence (AI), "the theory and development of computer systems able to perform tasks that normally require human intelligence" [2]. As such, cognitive technologies imply "the application of information technology to tasks traditionally performed by humans," (ibid.) which fall into two basic types: perceptual and cognitive tasks. Considered from the viewpoint of rhetorical analysis, cognitive technologies become the focus of our interest because they are known to allow automating perceptual tasks, such as natural language processing, text and speech recognition, or face identification, and cognitive tasks, such as "reasoning based on partial or uncertain information," (ibid.) among other areas. Specifically, the cognitive technologies applied to rhetorical analysis are seen as a semi-supervised learning system based on a set of rules and algorithms that would speed up the process of identifying the rhetorical strategies, persuasive appeals, and argumentation patterns.

Employing text analysis, speech recognition, and audience response identification (analysis of facial expressions, body movements) will make it possible to predict and model communicative events based on the collected data on public speaking. A great variety of communicative situations will require clustering and developing algorithms for a narrowed number of functionally homogeneous speech acts, yet all of these technologies have currently been mastered by AI specialists and therefore suggest realistic outcomes.

LITERATURE

Longaker M. G. Walker. *Rhetorical Analysis: A Brief Guide for Writers* / M. G. Longaker and J. Walker. – Boston, MA : Longman Publishing Group, 2010; 2. Schatsky D *Demystifying Artificial Intelligence* / D. Schatsky, C. Muraskin & R. Gurumurthy. 2014. <http://dupress.com/articles/what-is-cognitive-technology>

FORMATION OF NATIONAL IDENTITY IN THE MARKETING DISCOURSE OF AMERICAN CHILDREN'S CLOTHING COMPANIES

Stodolinska, Yuliya

Petro Mohyla Black Sea State University

Rapid development of intercultural communication highlights the importance of national factors, cultural dominants and values which influence formation of national identity exteriorized in the national language and discourse practices [2]. American English, its systemic and discourse properties, register particular traits of American culture and American worldview [1; 3], and therefore, a linguistic research may contribute to cultural studies.

This paper discusses the linguistic and non-linguistic means employed to form the national identity in the marketing discourse of American children's clothing companies. The analyzed data are creolized texts that advertise products and have some cultural specificity. In discourse, formation of national identity is realized through application of a number of strategies and tactics which pursue both commercial and non-commercial goals, among the latter are education and acquaintance with the culture of the nation. Special attention is paid to particular verbal and nonverbal means contributing to formation of national identity.

The paper argues that discourse tactics employed in formation of national identity aim to nurture patriotism and respect for the national values. In the analyzed texts, the exposed values of American culture are: self-respect, independence, patriotism, leadership, teamwork, politeness, self-discipline, and concern for environment, which are represented with verbal and non-verbal media. The paper outlines perspectives for the further research comparing the tactics of the national identity formation employed in American marketing discourse and marketing discourses of other nations.

LITERATURE

1. Culture and customs of the United States / [Shearer B. F., Baier E., Feller W. V., Toth W. P. and others]; edited by Benjamin F. Shearer. – Westport, Connecticut : Greenwood Press, 2008;
2. Guirdham M. Communicating Across Cultures at Work / M. Guirdham. – Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2005;
3. The Cambridge Companion to Modern American Culture / [Bigsby C., Hodgson G., King R., Daniels R. and others]; ed. by C. Bigsby. – New York : Cambridge University Press, 2006.

SOCIO-COGNITIVE ANALYSIS OF STANCETAKING IN RISK DISCOURSE SITUATIONS

Ushchyna, Valentyna

Lesya Ukrainka Eastern-European ational University of Lutsk

This study concerns the socio-cognitive approach to the analysis of the interactive processes of stancetaking [2] in the risk discourse. Discursive construction of stances in discourse situations of risk involves personal risk perception and conceptualization as well as interpersonal communication of risks. Therefore, stancetaking on risk is seen here as an intricate and dynamic phenomenon that links both individually cognitive and commonly shared social processes of sense-making.

Language, as a prime means to stimulate and manage the building of situated conceptualizations for understanding different cultural and social environments, serves the main source through which “people are categorizing their experience of the world” [4, p. xii]. Linguistic cues work as the most important reference points for meaning construction. They transform cognitive processing from an individual to socially-distributed activity, and thus, motivate researchers to promote the ecological view of discourse production as a socio-semiotic practice.

The objective of this study is to find out what linguistic means and cognitive mechanisms are used by the speech participants to conceptualize the discourse situation as a situation of risk and analyze the ways the stances on one and the same problem (e.g., the risk of war, the risk of economic problems or the risk of political crisis) are taken by different discourse participants under different communicative conditions.

The theoretical framework for the study synthesizes socio-cognitive approaches to discourse analysis [1; 3], which form an interface of mind, discourse interaction and society. The use of socio-cognitive approach allows for looking into the ways in which individual cognitive processes are related to the structures of discourse, verbal interaction, communicative events and social semiotics of situated discourse.

LITERATURE

1. Dijk T. A. Van. Discourse and Context. A Sociocognitive Approach / Teun Adrianus van Dijk. – Cambridge : Cambridge University Press, 2008;
2. Englebretson R. Stancetaking in discourse: An introduction / R. Englebretson // Stancetaking in Discourse: Subjectivity, Evaluation, Interaction / [ed. by R. Englebretson]. – Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins, 2007. – P. 1–25.
3. Kecskes I. The paradox of communication. Socio-cognitive approach to pragmatics / I. Kecskes // Pragmatics & Society. – 2010. – Vol. 1(1). – P. 5–73.
4. Taylor J. R. Linguistic Categorization. Prototypes in Linguistic Theory / John R. Taylor. – Oxford : Oxford University Press, 2003.

ЕМОТИВНІ ВИСЛОВЛЕННЯ І ЇХ ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Голубнича О. І.

Черкаський національний університет

Емоції людини впливають на її поведінку, зокрема мовленнєву, і виражаються у її мовленні. У мові існують слова на позначення емоцій, завдяки яким людина може розповісти про свої емоційні переживання й назвати їх. У ситуації спілкування мовець виражає свої емоції, продукуючи емотивне висловлення, яке є об'єктом нашого дослідження. Матеріалом вивчення слугували 700 фрагментів тексту (відібраних методом суцільної вибірки з художніх творів сучасних британських та американських авторів), що містять емотивні висловлення.

Емотивні висловлення функціонують як репліки діалогу і можуть бути різними за обсягом. Їхня семантика дуже різноманітна, що зумовлено значною кількістю емоцій, які може переживати мовець на момент спілкування. У нашому фактичному матеріалі висловлення, які виражають негативні емоції, виявилися частотнішими (72%), ніж ті, які свідчать про позитивні емоції (28%). Серед перших найчастотнішими є висловлення, спрямовані на вираження гніву-роздратування і горя-страждання, а серед других – такі, що виражають радість-задоволення та приємне здивування (за класифікацією фундаментальних емоцій, розробленою К. Е. Изардом [1, 41]).

Переважає більшість емотивних висловлень (80%) має дві іллокутивні сили: вони не лише виражають емоції мовця, а й спрямовані на досягнення ще однієї комунікативної мети – попросити вибачення, звинуватити адресата тощо. У нашому фактичному матеріалі емотивні висловлення здебільшого мають іллокутивну силу експресивів, запитань і директивів (за класифікацією мовленнєвих актів Р. Дірвена та М. Верспур [2, 164]).

Одним із чинників, що впливає на продукування та функціонування емотивних висловлень, є стать мовця. Комуніканти-жінки частіше виражають свої емоційні переживання у мовленні, ніж комуніканти-чоловіки. При цьому висловлення, продуковані жінками, виражають переважно горе-страждання, а висловлення чоловіків – гнів-роздратування. Функціонування емотивних висловлень обумовлене також соціальною роллю мовця: вони зазвичай продуковані мовцем, який виконує постійну соціальну роль родича чи друга.

Продукуючи емотивне висловлення, мовець використовує різнорівневі емотивні мовні засоби. Більшість емотивних висловлень у нашому фактичному матеріалі супроводжується невербальними засобами комунікації. Саме вони вказують на істинні емоції мовця, на його справжнє ставлення до адресата, адже мовець вдається до них здебільшого несвідомо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Изард К. Э. Психология эмоций / Изард К. Э. ; [пер. с англ. А. Татлыбаева]. – С.-Пб. : Изд-во «Питер», 1999. – 464 с.
2. Dirven R. Cognitive Exploration of Language and Linguistics / Dirven R., Verspoor M. – Amsterdam / Philadelphia: John H. Benjamin Publishing Company, 2004. – 238 p.

МАНИФЕСТАЦИЯ ФРЕЙМОВ «ВЫГОДА» И «УБЫТОК» В АРГУМЕНТАТИВНОМ ДИСКУРСЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ЯЗЫКОВОЙ ЛИЧНОСТИ

Гринева М.С.

Калужский государственный университет имени К. Э. Циолковского, Россия

Исследуются способы коммуникативной манифестации фреймов «выгода» и «убыток» при обосновании акционального тезиса с деонтической (прескриптивной или прохибитивной) модальной семантикой в профессиональном консультативном дискурсе. Актуальность темы обусловлена потребностью описания жанра консультации, а также необходимостью выявления особенностей аргументирующего дискурса профессиональной языковой личности.

Акциональная семантика тезиса обуславливает выбор типа довода и основания аргумента. Обоснование акционального тезиса производится на основе мотивов адресата. Психологические типы мотивации – достижение успеха и избегание неудач – представлены в основании аргумента в виде фреймов «выгода» (gain) и «убыток» (loss) [1].

В качестве доводов аргумента приводятся (не)желательные последствия (не)совершения рекомендуемого действия или нежелательные последствия совершения не-рекомендуемого действия [2]. Выделяются четыре структурно-семантических варианта аргументов, содержащих в основании фреймы «выгода» и «убыток». Аргумент с фреймом «выгода» может содержать два вида доводов: (1) достижение / увеличение вероятности достижения *желательных* для адресата последствий или (2) предотвращение / минимизация *нежелательных* последствий. Аргумент с фреймом «убыток» может содержать два вида доводов: (1) упущение *желательных* последствий или (2) наступление *нежелательных* последствий [1].

Материал исследования – транскрипты аудиозаписей 103 терапевтических консультаций по 50 минут. Основание с фреймом «выгода» представлено в 48% случаев, с фреймом «убыток» – в 52% случаев. В аргументе с основанием-фреймом «выгода» акциональный тезис представляет собой речевой акт совет / рекомендация в сочетании с доводами достижения желательных последствий (34%) и предотвращения / минимизации нежелательных последствий (14%). В аргументе с основанием-фреймом «убыток» акциональный тезис представлен речевыми актами предупреждение, совет / рекомендация в сочетании с доводами наступления нежелательных последствий (38%) и упущения желательных последствий (14%). Фрейм «выгода» используется при обосновании тезисов с прескриптивной семантикой, фрейм «убыток» – при обосновании тезисов как с прескриптивной, так и с прохибитивной семантикой.

ЛИТЕРАТУРА

1. O'Keefe, D.J. The Relative Persuasiveness of Gain-Framed and Loss-Framed Messages for Encouraging Disease Detection Behaviors: A Meta-Analytic Review / D.J., O'Keefe & J.D. Jensen // Journal of Communication. – 2009. – No 59. – P. 296–316;
2. Walton D. Methods of Argumentation / D. Walton. – Cambridge : Cambridge University Press, 2013.

БІБЛІЙНИЙ ЕКОДИСКУРС КРІЗЬ ПРИЗМУ КОГНІТИВНИХ СТУДІЙ

Жихарева О.О.

Київський національний лінгвістичний університет

Сучасні наукові дослідження у сфері когнітології характеризуються акцентованою міждисциплінарністю. Під впливом труктура цією х процесів спектр когнітивних розвідок розширюється, передовсім, у бік їх екологізації, що стало поштовхом до привернення уваги до проблематики екологічного спілкування, екологічних стосунків, екодискурсу не лише у традиційному (А. Fill, М.А.К. Halliday, Е. Haugen, Р. Mühlhäusler), а й у когнітивно-орієнтованому ракурсі (О.В. Іванова, І.Ю. Рикуніна, В.І. Шаховський). Особливе місце в когнітивних студіях займає вивчення біблійного дискурсу (О.Г. Аліфанова, Є.С. Марніцина, Н.М. Орлова, Є.Б. Яковенко), зокрема, крізь призму його екологічного впливу. При цьому стверджується, що людина як продукт творіння божого повинна нести відповідальність не тільки за все живе у Всесвіті, а й відповідати за міжособистісні стосунки в суспільстві.

Мотив екологізації стосунків між Богом і людьми, поряд із мотивом екології відношень людини і навколишнього середовища, знаходить своє відображення у багатьох фрагментах Біблії, умовно об'єднаних у біблійний екодискурс, де ключовим постає феномен екоконцепту.

Розглянемо більш детально в термінах акціонального фрейму один із таких екоконцептів – ПОКАРАННЯ, що постійно фігурує на сторінках Старого Заповіту, оскільки саме шляхом покарання відновлюється встановлений Богом порядок, божественні закони якого відбуваються в основному порушуючись грішними діями людей.

Заповнювачем слоту [ХТО КАРАЄ] виступає Бог, на що вказують ключові слова – займенники (*I, his*) та іменники (*God's, LORD, his hands*), які виступають маркерами позначення справи Божої. Він [ДІЄ] певним чином: *execute* (виконує) і *bring forth* (приносить) правосуддя, *do* (робить) справедливість, тобто процес покарання відбувається під Його керівництвом. Покараними [КОГО/ ЩО КАРАЮТЬ] є люди, народи, цілі міста, позначені словосполученнями: *the gods of Egypt* (боги Єгипту), *people of m curse* (заклятий народ), – та окремими лексемами, трук., *a man* (людина). Слот [з МЕТОЮ] актуалізує необхідність цього покарання, а саме, закликає бути праведним, судити судом праведним. Лексичне наповнення слоту [з ПРИЧИНИ] свідчить, наскільки праведним є Господь – *uprightness, good*, караючи за безбожні і злі справи та гріхи (*evil doings, graven images, sorcerers, adulterers, false swearers, sins*).

Розвідки у царині когнітології уможливили новий погляд на екологічну компоненту біблійного дискурсу з акцентом на розкриття лінгвоментальних механізмів формування екологічної свідомості шляхом виявлення ключових екологічних і моральних сакральних цінностей через сприйняття духовної культури минулих поколінь, втілених у Святому Письмі і набутих протягом багатьох століть статусу вічних цінностей.

ДИСКУРС ЩОДЕННИКА: ПРАГМАТИЧНА МОДЕЛЬ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ ВАРІЮВАННЯ

Радзієвська Т.В.

Інститут мовознавства імені О.О. Потебні НАН України

Ведення щоденника є різновидом комунікативної діяльності, виробленим культурою впродовж свого розвитку, а сам концепт щоденника представлений в різних мовах і культурах: укр. *щоденник*, рос. *дневник*, пол. *dziennik*, болг. *дневник*, англ. *diary*, фр. *journal*, італ. *diario*, нім. *Tagebuch*. Лексична номінація концепту задає носію мови концептуалізацію цієї мовленнєвої діяльності у вигляді серії повторюваних дій, а семантика щоденності (і ширше – зв'язку з календарною структурацією часу) є чи не основною для даного концепту.

Засадничий аспект цієї діяльності пов'язаний з нейтралізацією фактора адресата, що впливає на ті дискурсивні форми, в яких втілюється інтенція автора, на семантико-синтаксичні характеристики тексту, його зв'язність та сегментацію. Автоадресованість, зверненість до самого себе породжує такі типи висловів, як докори, питання, вигуки, різноманітні пасажі, адресатом яких є сам автор. З іншого боку, вона може впливати і на редукцію лексико-синтаксичного репертуару тексту.

Специфіка щоденникового наративу виявляється в його тематичному репертуарі, який формується уявленням про комунікативну цінність того, що повідомляється. Вона визначається, з одного боку, станом актуальної свідомості автора в момент написання, його психологічним станом, фокусом уваги, ціннісними настановами, а з другого, – його фоновими уявленнями, які можуть бути «реконструйовані» дослідником.

Виявлення ціннісних орієнтирів та переваг у щоденникових записах, які зазвичай не усвідомлюються автором, дає можливість з'ясувати механізми мовленнєвої діяльності, які позначені стимулами, що йдуть від психічних і комунікативних потреб особистості, та їхніми імплікаціями. Це механізми, в яких задіяні пам'ять, увага, враження, афект, сприйняття подій та їх відображення в актуальній свідомості носія мови, процедури селективного типу, котрі актуалізуються при виділенні події та приписуванні їй комунікативної цінності. У цьому контексті щоденник постає як документ, що фіксує мовномисленнєву діяльність, в ході якої здійснюється сприйняття та переробка інформації, наративізація досвіду суб'єкта та її втілення у процедурах текстотворення.

Лінгвістичне вивчення дискурсу щоденника з позицій лінгвопрагматики, передбачає різноманітні підходи, серед яких назовемо 1) моделювання щоденникової діяльності, 2) виділення типових випадків ведення щоденника та основних прагматистичних тенденцій, що характеризують щоденникове текстотворення, 3) опис і характеристика окремих текстових документів у єдності мовних, психолінгвістичних, культурних, екстралінгвістичних обставин, котрі викликали до життя цей вид мовленнєвої діяльності та супроводжують його на певних етапах.

ШЕКСПІРІВСЬКИЙ ІНТЕРТЕКСТ У ТЕЛЕ- ТА МЕДІАДИСКУРСІ

Слабковська В.О.

Київський національний лінгвістичний університет

На зламі ХХ-ХХІ століть антропоцентричний вектор лінгвістичної науки зумовлює зростання інтересу до проблеми взаємозв'язку мови та культури, що розглядається, зокрема як культурний код нації (Маслова 2001; Алефиренко 2010; Карасик 2004; Красних 2002; Воробйов 2008).

Попри численні дослідження, присвячені творчості В. Шекспіра, у її різних вимірах, а також постаті Великого Барда, сьогодні простежується певний «шекспірівський бум», коли чи не кожен вісім хвилин з'являється нова публікація про англійського драматурга [1]. З іншого боку, «шекспірівське вогнище (рос. *очаг*) інтертекстів» вважається доволі детально вивченим, тому необхідним видається знаходження особливої «інтертекстуальної деталі», за Ю.С. Степановим [2, с. 3], щоб відкрити нові обрії шекспірівського інтертексту як результату параболічного та ремінісцентного мислення.

Так, під шекспірівським інтертекстом розуміємо інтерсеміотичну взаємодію вербального (твори В. Шекспіра) та аудіовізуального (англомовні скрипти кіно- та теледискурсів) текстів різного ступеня та характеру маніфестації. Сигналами інтертексту вважаємо алюзії, ремінісценції, прецедентні феномени, цитати, натяки, художні деталі, виражені в постмодерністських кіно- та телетекстах вербально та/або невербально. За Крістєвою [3, с. 345] інтертекстом є також невербальні знаки, поєднання двох осей, яке забезпечується особливими кодами: залежними між собою інформаційними контекстами та посиланнями на них.

Застосування традиційно текстових інструментів аналізу до вивчення кіно- і рухомих зображень привело до появи нової галузі стилістики, відомої як стилістика фільму [4, с. 21].

Причиною такого активного використання зображення Шекспіра і його творів в сучасній масовій культурі є унікальний статус, який поет отримав у західному, особливо американському, каноні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Торкут Н. Інтерпретація сонетів В.Шекспіра в методологічному просторі міждисциплінарного діалогу / Н. Торкут // *Ренесансні студії*. – 2006. – № 11. – С. 3–19. Режим доступу: <http://shakespeare.zp.ua/texts.item.59/>;
2. Степанов Ю. С. Номинация, семантика, семиология / Ю. С. Степанов // *Языковая номинация (Общие вопросы)*. – М., 1977. – С. 15–38;
3. Крістєва Ю. *Stabat Mater* / Пер. з фр. Христини Сохоцької / Ю. Крістєва // *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* – Львів : Літопис, 2002. – С. 662–679;
4. Nørgaard N. *Key Terms in Stylistics* / N. Nørgaard, B. Busse, R. Montoro. – L. : Continuum, 2010.

КОМУНІКАТИВНО-АКТУАЛЬНЕ ЗНАННЯ ТА ЙОГО АКТУАЛІЗАЦІЯ В ДИСКУРСІ

Фролова І.Є.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Інтеграція когнітивного й комунікативного векторів, як невід’ємна риса дискурсивних розвідок, надає можливість суттєвого підвищення рівня пояснювальності в лінгвістичних студіях.

Процес комунікації (навіть спонтанної) здійснюється на основі наявного знання, яке становить частину загального фонду знання суб’єкта, стає потрібним «тут і зараз» та актуалізується в дискурсі.

На позначення наявного знання пропонується термін **комунікативно-актуальне знання** [3], суть якого в тому, що воно не обмежене знанням мови, мовних і мовленнєвих конвенцій, а передовсім стосується того, як досягти позамовних цілей шляхом використання мовних і мовленнєвих одиниць. Специфіка комунікативно-актуального знання вбачається не лише в його релевантності процесу комунікації, а також у способі його актуалізації.

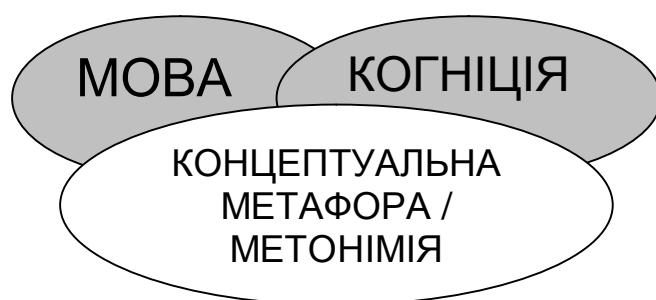
Перше виглядає очевидним, адже коли йдеться про спілкування, не все концептуалізоване знання індивіда набуває значущості (приміром такі складники предметного змісту концепту CONFRONTATION як «збройне/фізичне протиборство» у вербальній комунікації не актуальні).

Стосовно другого натомість виникає чимало проблемних питань, адже актуалізаторами комунікативно-актуального знання виступають, як правило, не мовні одиниці (зокрема, лексичні, що є типовими «входами в концепт» [2, с. 33]), а мовно-мовленнєві одиниці – висловлення.

Висловлення реалізує свій комунікативний потенціал у дискурсі шляхом актуалізації стратегічної мети [3], а також шляхом тематизації базового концепту, що лежить в основі організації змісту [1; 4]. Таким чином, аналіз стратегій та мікро-/макротем, реалізованих висловленнями в межах певного дискурсу, дозволяє встановити обсяг відповідного комунікативно-актуального знання, що, своєю чергою, обґрунтовує визначення цього дискурсу як певного типу/різновиду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кудоярова О. В. Дискурсотворча роль теми у професійному конфліктному спілкуванні англомовних медиків (на матеріалі персонажного мовлення) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Кудоярова Ольга Вікторівна. – Харків, 2007; 2. Слышкин Г. Г. Лингвокультурные концепты и метаконцепты / Г. Г. Слышкин. – Волгоград : Перемена, 2004; 3. Фролова І. Є. Регулятивний потенціал стратегії конфронтації в англомовному дискурсі: дис. ... доктора філол. наук : 10.02.04 / Фролова Ірина Євгенівна. – Харків, 2015; 4. Юшкевич В. І. Тематичні моделі англомовного ділового дискурсу: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Юшкевич Віра Ігорівна. – Харків, 2016.

UKRAINIAN MAPPINGS OF ENGLISH EMOTION METAPHORS

Martynyuk, Alla

V.N. Karazin Kharkiv National University

The primary objective of this pilot project is to compare English and Ukrainian conventional metaphors of emotion in search of similarities and/or differences. The data includes 500 utterances containing conventional metaphors of emotion that come from 10 English modern fiction best-sellers of different genres written by different authors and their translations in Ukrainian performed by different translators. The database is seen as a product of interaction, though disconnected in time, between the writer and translator, where situated metaphorical mappings verbalized by representatives of English linguoculture are unpacked, re-mapped and verbalized by representatives of Ukrainian linguoculture.

Methodologically, the study rests on the Conceptual Integration Theory that derives from the Mental Spaces Theory and the Conceptual Metaphor Theory, but differs from both in that it accounts for the dynamic aspects of meaning construction involving the emergence of novel inferences. This method of analysis re-orientates the database of cross-linguistic metaphor research from the abstract linguistic units taken from different sources (mostly dictionaries, and/or Corpus texts) and, consequently, different contexts, towards the study of situated construals of metaphorical meanings.

As the study shows, in English fiction emotions are mostly represented terms of CONTAINER image-schema (80,7%): EMOTION is A CONTAINER for EXPERIENCER (37,7%) or EXPERIENCER is A CONTAINER for EMOTION (62,3%). This leaves little space for other mappings, such as EMOTION is A LIVING ORGANISM (12, 1%): HUMAN BEING (6,9%) / PLANT (5, 2%); and EMOTION is AN ELEMENT OF NATURE (2,5%). In EMOTION-CONTAINER metaphors EMOTION is LIQUID/ LIGHT/ FIRE, while in EXPERIENCER-CONTAINER metaphors, besides the three mentioned concepts, EMOTION is also conceived as A LIVING BEING/ OBJECT/ PLANT.

Ukrainian translations reconstruct all metaphorical mappings, except those grounded on the CONTAINER image-schema. EMOTION-CONTAINER metaphors are lost (51,9%) or substituted with EXPERIENCER-CONTAINER metaphors (16,6%). The latter are more persistent, but they also tend to be lost (8,7%) or substituted with EMOTION is A HUMAN BEING (3,4%) metaphors. The loss/substitution does not influence the quality of translation.

The similarities found confirm that a conceptual metaphor reflects the shared biological capacities and also shared physical experiences of humans. Differences might be accounted for by the specificity of the socio-cultural environment in which humans are functioning. However, a substantial loss of metaphor in translations needs to be reconciled with the hypothesis of the fundamentally metaphorical nature of human thought which calls for discussion and further investigation with a larger body of evidence.

OPPOSITIONAL METAPHORS: LIGHT AND DARK

Martinek, Svitlana

Ivan Franko National University of Lviv

Cognitive approach to in linguistics creates new opportunities for investigating conceptual structures of the human mind. This approach, primarily concerned with the structures of knowledge representation and their reflections in language, opens new perspectives for the study of binary oppositions as mental structures which have linguistic manifestations. Numerous works that focus on the phenomenon of binary oppositions have raised a number of questions, many of which remain open for further investigation. Among such questions is existence of universal and idioethnic binary oppositions. Another question concerns “oppositions of ancient semiotic systems kept in later epochs (as archetypes inherited or formed by means of the language of primitive schemas)” [1, p. 217]. One more problem is the way to interpret binary oppositions, considering them as either static (invariable) or dynamic (variable) mental structures.

Within the field of cognitive linguistics, most of the assumptions are based on the intuitions of their proponents. Meanwhile, as Talmy [2, p. 5] notes, the findings resulting from introspection must be correlated with those resulting from other methodologies which include the analysis of introspective reports by others, in particular, the observational and experimental techniques of psycholinguistics. In other words, the answers to numerous questions related to binary oppositions should be provided through the analysis of empirical linguistic data.

This paper presents an empirical investigation of binary opposition LIGHT-DARK based on the Associative Experiment (AE) with native Ukrainian speakers (UAS) [3]. To analyse the empirical data, this study employs the associative network which is not arbitrary but to a large extent motivated as a reflection of hierarchical conceptual structures existing in the speakers' minds. Therefore, responses evoked by certain stimuli can be regarded as the reflection of corresponding conceptual structures.

The analysis of the responses reveals closely interacting binary oppositions deeply entrenched in the mind. They serve as foundation for metaphorical mappings interrelated into a coherent system where the members of LIGHT-DARK opposition serve as source and target domains.

LITERATURE

1. Иванов Вяч.Вс. Славянские языковые моделирующие семиотические системы (Древний период) / Вяч.Вс. Иванов, В.Н. Топоров. – М.: Наука, 1965; 2. Talmy L. Concept structuring systems / L. Talmy // *Toward a Cognitive Semantics*. Vol. 1. – Cambridge, Mass.; London: A Bradford Book: The MIT Press, 2003; 3. Мартінек С.В. Український асоціативний словник: У 2 т. / С.В. Мартінек. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007.

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СТИХІЇ ВОГНЮ ТА ВОДИ В ІДЮСТИЛІ РЕЯ БРЕДБЕРІ

Давидюк Ю.Б.

Хмельницький національний університет

У художньому світі Рея Бредбері існують постійні образи, які переходять з сюжету в сюжет і зводяться до рівня глобальних символів: це чотири базові стихії – Вогонь, Вода, Земля та Повітря, що входять до загальної концептосфери ПРИРОДА. Ця концептосфера розуміється автором як джерело життя, з одного боку, і джерело смерті – з іншого. Серед чотирьох основних першоелементів світобудови найбільше виділяються стихії Вогню та Води, які в творчому доробку Рея Бредбері мають певні гендерні особливості: подібно до тлумачення у китайській філософії буття, Вогонь є символом чоловічої сили (Ян), а ВОДА – символом жіночої сили (Інь). «Олюднена» особливість цих концепт-стихій тісно переплітається із поняттям ВЕЛИКОГО ЛАНЦЮГА БУТТЯ, яке будучи предметом дослідження багатьох наук, знайшло своє відображення і в когнітивній лінгвістиці, і поезії зокрема [1, с. 160; 2, с. 137]. Ця концептуальна модель заснована на градації форм буття (людина, тварина, рослина, неживі об'єкти) і якостей, які характеризують ці форми буття (інстинктивна поведінка, біологічні функції, фізичні атрибути та ін.) [1, с. 166]. Культурна модель ВЕЛИКИЙ ЛАНЦЮГ БУТТЯ відображена в оповіданнях Рея Бредбері низкою концептуальних метафор.

Так, в оповіданні "The Burning Man" («Палаюча людина»), головний герой – чоловік-сонце (*the man of the sun*), що має характерний зовнішній вигляд (*bronzed body to the waist, his hair ripened to wheat color by July, the man's eyes burned fiery blue in a nest of sun wrinkles*), народжується внаслідок сильної спеки (*What if the intense heat, I mean the really hot hot heat of a month like this...just baked the Ornerly Man*). У цьому прикладі відслідковуються одразу три концептуальні метафори: (1) ІСТОТА – ЦЕ ОБ'ЄКТ НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ (ЛЮДИНА – ЦЕ СОНЦЕ) як частина структури ВЕЛИКИЙ ЛАНЦЮГ БУТТЯ у зворотному напрямі; (2) СОНЦЕ – ЦЕ ВОГОНЬ та (3) ОБ'ЄКТ НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ – ЦЕ ІСТОТА (ВОГОНЬ – ЦЕ ЛЮДИНА). Персоніфікація стихії ВОДА в оповіданні "The Women" («Жінки») базується на концептуальній метафорі ОБ'ЄКТ ПРИРОДИ – ЦЕ ЖИВА ІСТОТА (ВОДА – ЦЕ ЖІНКА) – автор зображує море як істоту з характерними ознаками жінки (*it was of the sea. And being of the sea it was – feminine... it had a woman's ways, the silken, sly and hidden ways. It moved with a woman's grace*).

ЛІТЕРАТУРА

1. Lakoff, G. More than Cool Reason: A Field Guide to Poetic Metaphor / G. Lakoff, M. Turner. – Chicago : University of Chicago Press, 1989; 2. Turner, M. The Literary Mind. The Origins of Thought and Language / Mark Turner. – N. Y., Oxford: Oxford University Press, 1996;
3. Bradbury, R. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rulit.me/author/bredberi-rej>

МЕТАФОРА В КОНТЕКСТІ ПОБУДОВИ МИСТЕЦТВОЗНАВЧОЇ КАРТИНИ СВІТУ

Нагнибіда Л.С.

Хмельницький національний університет

Будучи одним із найпродуктивніших засобів формування вторинних номінацій, які входять до складу мовної картини світу [1, с. 16], метафора, наділена інтерпретативною здатністю, бере активну участь у формуванні понять, значень, концептів не тільки мовної, а й інших картин світу. Підставою для виникнення нових картин світу, зокрема у мистецтві, вважають ситуацію плюралізму художніх картин світу [2, с. 13]. Сукупність знань про мистецтво та художні елементи того чи іншого етносу спричиняє виникнення мистецтвознавчої картини світу [3, с. 115].

Як складник мовної, мистецтвознавчої, художньої та інших картин світу (що базуються на загальній концептуальній картині світу, наділеній універсальними й ідіоетнічними ознаками), метафора, завдяки своїй інтерпретативній здатності, дозволяє проникнути в людське мислення та зрозуміти, яким чином людина здатна уявити себе і своє місце в навколишньому світі та, відображаючи свій досвід, передавати його в поведінці, наукових здобутках, жестах, мовленні, творах мистецтва, виконуючи при цьому функцію елемента та знаряддя утворення концептів картин світу. У контексті мистецтва метафора як когнітивна формація є засобом інтерпретації творів мистецтва та інструментом утворення мистецтвознавчої картини світу.

Відповідно до функціонально-когнітивного підходу [4], метафора є знаряддям, за допомогою якого здійснюється інтерпретація образів та символів, закладених автором у творах мистецтва. Як елемент комунікативної системи мистецтва метафора займає чільне місце в системі сучасного комунікативного простору з погляду на мистецтво як на мовну надбудову та модель творення мистецтвознавчої картини світу засобами елементів мистецтвознавчого дискурсу, якими є як самі твори мистецтва, виставки, мистецькі події, так і метафори, які реалізують свою дуалістичну сутність як у вигляді мовних засобів та номінативних одиниць у текстах мистецтвознавчої тематики, так і в якості когнітивного інструменту, що робить дійсність, символи, знаки й образи, закладені митцем в артефактах, доступними свідомості учасників мистецтвознавчого дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк М.О. Метафора та її роль в мовній картині світу / М.О. Антонюк // Мовні і концептуальні картини світу. – 2002. – № 7. – С. 15–19; 2. Ніконова В.Г. Трагедійна картина світу в поезії Шекспіра: [монографія] / Віра Григорівна Ніконова. – Дніпропетровськ: Вид-во Дніпропетровськ. ун-ту економіки та права, 2007; 3. Іващенко В.Л. Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу (на матеріалі української мистецтвознавчої термінології): [монографія] / Вікторія Людвігівна Іващенко. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2006; 4. Полюжин М.М. Функціональний і когнітивний аспект англійського словотворення: [монографія] / Михайло Михайлович Полюжин. – Ужгород: Закарпаття, 1999.

КОНЦЕПТУАЛЬНА МЕТАФОРА ЯК ЗАСІБ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ДІЙСНОСТІ У РОМАНІ-ДИСТОПІЇ СЬЮЗЕН КОЛЛІНЗ “THE HUNGER GAMES”

Павлюк Х. Т.

*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»*

Вивчення метафори у процесі наукового пізнання розглядалося, здебільшого, в межах філософії науки, проте поява теорії концептуальної метафори (ТКМ) Дж. Лакоффа та М. Джонсона дала поштовх виникненню нового підходу до розгляду проблеми метафоризації наукового знання, що відбулося в парадигмі сучасної когнітивної лінгвістики. У когнітивній лінгвістиці *метафора* трактується, перш за все, як розумова операція над концептами, як засіб концептуалізації, який дозволяє осмислити ту чи іншу сферу реальності. Саме когнітивна лінгвістика представила метафору в дещо ширшому розумінні – як специфічний засіб пізнання і мислення. Згідно з ТКМ метафора є властивістю мислення, а метафоричні вирази і вислови в мові є лише поверхневим вираженням концептуальних метафор, що лежать в їх основі. Звідси, у межах ТКМ метафора здобуває нове визначення як «розуміння та сприйняття однієї речі в термінах іншої» [2, с. 5].

Розглянемо концептуальні метафори, виділені в тексті сучасного молодіжного роману-дистопії Сьюзен Коллінз “The Hunger Games”. Щоб передати весь зміст і мету проведення так званих Голодних ігор, автор вживає у творі концептуальну метафору HUNGER GAMES ARE FIGHT FOR LIFE. Ігри – це не просто змагання, яке ми звикли бачити, це боротьба за виживання: переможець отримує життя, переможений – смерть. Замість добровільних гравців – ув’язнені, які змагаються між собою до смерті: *The twenty-four tributes will be imprisoned in a vast outdoor arena that could hold anything from a burning desert to a frozen wasteland. Over a period of several weeks, the competitors must fight to the death. The last tribute standing wins* [1]. Оскільки ігри представлені як боротьба за виживання, поразка у грі означає смерть. Концептуальна метафора DEFEAT IN GAMES IS DEATH тісно пов’язана з попередньою. Перемога в Іграх вважалася великою честю, люди готові були платити за участь в Іграх власним життям, усвідомлюючи, що приречені на смерть: *Because we’re going to be thrown into an arena to fight to the death* [1].

Отже, наведені вище концептуальні метафори підтвердили той факт, що звичні для нас речі можуть набувати іншого значення за допомогою метафоричного осмислення дійсності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Collins, S. The Hunger Games / S. Collins [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://royallib.com/read/Collins_Suzanne/THE_HUNGER_GAMES.html#; 2. Lakoff, G. Metaphors We Live By / G. Lakoff, M. Johnson. – Chicago : University of Chicago Press, 1980.

МЕТОНІМІЯ І ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКА КАРТИНА СВІТУ (на матеріалі творів В. Вулф і Д.Г. Лоуренса)

Трубенко І.А.

*Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

На початку третього тисячоліття значно загострився інтерес до концептуальних аспектів формування індивідуально-авторських картин світу. Саме ці аспекти визнаються ключовими в організації будь-якого культурного явища: на основі тісної взаємодії психології, літературознавства і філософії вони дозволяють вивчати одночасно і сферу мови, і сферу мислення, і культуру. У межах цього напрямку висувається завдання з'ясування особливостей концептуалізації навколишньої дійсності у певні періоди існування літератури, насамперед за допомогою аналізу конкретних художніх текстів, реконструкції етапів народження творів, дослідження того, як починає битися “пульс” художності у світі образних засобів: метонімій, метафор, порівнянь – тобто того “нерва”, завдяки якому різні елементи твору поєднуються в одне ціле [1].

Нашу наукову розвідку присвячено специфіці реалізації метонімії в образному просторі англomовного художнього тексту у площині індивідуально-авторської картини світу. Специфіка реалізації художньої метонімії визначається її роллю у символізмі та структурно-композиційній побудові творів представників англійського модернізму. Символізм художніх метонімій у прозі В. Вулф і Д. Г. Лоуренса вказує на концептуальні домінанти індивідуально-авторських картин світу кожного з цих авторів. Так, Д. Г. Лоуренс у центр своєї уваги ставить індивіда на протигагу домінуванню машин та техніки й закликає до звільнення людської особистості від машинної цивілізації. В. Вулф у своїх творах досліджує природу людської свідомості й уявляє смерть як шлях до відродження й відновлення людської душі.

Визначальна роль метонімії у структурно-композиційній побудові творів Вулф забезпечується значущістю для їх будови метонімічної моделі ЧАСТИНА замість ЦІЛОГО, зокрема у варіантах ЧАСТИНА (період життя) замість ЦІЛОГО (цілого життя) або ЧАСТИНА (факт) замість ЦІЛОГО (реальності). За допомогою цієї моделі забезпечується не лише структурація розповіді, а й відтворення світу уяви оповідачки. Твори Д. Г. Лоуренса ближчі до традиційного наративу, у них загалом переважають метафори та образні порівняння, і тому метонімія організує оповідь чи композиційну побудову твору на метафоричному тлі, звідси й переважання у зазначеного автора художніх метафтонімій. Це відбиває загальну тенденцію художнього модернізму, згідно з якою саме метафоро-метонімічна взаємодія формує образний простір модерністських художніх текстів і є важливим елементом їх текстопобудови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Колегаева І. М. Коммунікативна парадигма літературного произведения (культурологічний аспект) / І. М. Колегаева // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського державного лінгвістичного університету. Лінгвапакс. VIII. – Київ, 2000. - Вип. 3-В. – С. 547–551.

КОГНІТИВНА МЕТАФОРА VS. КОНЦЕПТУАЛЬНА МЕТАФОРА

Цюра С. В.

*Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

У сучасній стилістиці і в теорії концептуальної метафори (ТКМ), яка є одним із відгалужень когнітивної лінгвістики, застосовується термін «когнітивна метафора». Метою доповіді є з'ясування різниці у змісті цього терміну, вживаного у стилістиці і в ТКМ, а також узгодження номінованих цим терміном різних понять.

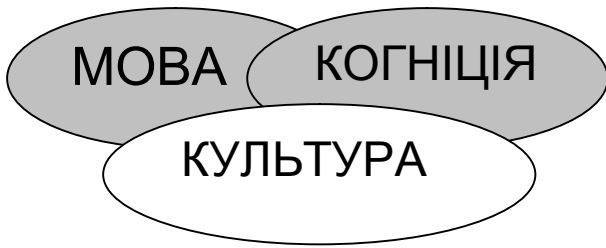
У стилістиці серед метафор, що розглядаються як конкретні метафоричні вирази (МВ), виокремлюють образні й когнітивні [1, с. 296]. В образних метафорах корелятом є назва предмета, наділеного дифузним комплексом ознак (*совість є звір*). У когнітивних метафорах у корелятивній частині фігурує ознакове слово (*совість загризла, у нього на душі шкребло*), яке дозволяє інферувати, домислити предметну сутність, наділену названою ознакою. Поширеність таких метафор зумовлене тим, що, як зазначають Д. Спербер та Д. Уилсон [3, с. 86], наше спілкування носить радше інференційний характер: частина повідомлення мовця є декодованою, а частина – вивідною / *inferred*.

У ТКМ термін «когнітивна метафора» інколи вживається замість терміну «концептуальна метафора». Остання пов'язана не з окремим МВ, а зазвичай з їх низкою. При цьому такі тематично узгоджені МВ сукупно об'єктивують певну концептуальну метафору – структуру думки, в якій відбувається взаємодія цілих царин знань, або доменів, – референтного / *target domain* (абстрактнішого і менш структурованого) з корелятивним / *source domain* (конкретнішим і більш структурованим) [2, с. 19].

Поняття, номіновані термінами «образна метафора» та «когнітивна метафора» у стилістиці й «когнітивна / концептуальна метафора» в ТКМ, узгоджуються таким чином. За наявності декількох тематично узгоджених МВ, серед яких є образна метафора, де корелятивний концепт представлено предметною сутністю, а також декількох когнітивних метафор, у котрих корелятивні концепти представлені ознаками цієї сутності, можна розглядати концепт предметної сутності як корелятивний домен. Ознаки ж цієї предметної сутності (якісні, акціональні, локативні тощо), представлені в когнітивних метафорах, можна розглядати як такі, що репрезентують структуру корелятивного домену. У доповіді це твердження буде проілюстроване прикладами образних і когнітивних МВ, відібраних із оповідань Агати Крісті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н.Д. Метафора / Н.Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь / Ред. В.Н. Ярцева. – М., 1990. – С. 296-297; 2. Lakoff G. *Metaphors We Live By* / Lakoff G. & M. Johnson M.. – Chicago & London: The University of Chicago Press, 1980. – xiii, 242 p.; 3. Sperber D. A deflationary account of metaphor / Sperber D. & D. Wilson // *The Handbook of Metaphor*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2008. – P. 84-105.

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ КОНЦЕПТИ: ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПИТАННЯ

Домніч О.В.

Запорізький національний університет

Оскільки *концепт* є об'єктом когнітивної лінгвістики і лінгвістичної культурології, його вивчення відбувається у двох ключових парадигмах: *когнітивній* і *лінгвокультурологічній*. Обидва підходи не виключають, а доповнюють одне одного; диференціація цих парадигм асоціюється з «принципами відбору одиниць дослідження та методикою їхнього опису» [1, с. 13]. На думку В.І. Карасика, інтеракція лінгвокультурного і когнітивного підходів до концептів полягає в тому, що: «*концепт як ментальне утворення у свідомості індивіда є виходом на концептосферу соціуму, тобто в кінцевому рахунку на культуру, а концепт як одиниця культури є фіксацією колективного досвіду, який стає надбанням індивіда*» [2, с. 139]. Диференціація цих підходів ґрунтується на відмінних «векторах стосовно індивіда». У *лінгвокогнітивній парадигмі* вивчення відбувається від індивіда до культури, а в *лінгвокультурологічній* – від культури до індивіда [там само]. Вказуючи на те, що концепт – це ключовий складник лінгвокультури, В.А. Маслова підкреслює: *homo loquens* взаємодіє не зі світом як таким, а з «репрезентацією цього світу, з когнітивними моделями цього світу». Всесвіт відображається у свідомості індивіда (етносу, народу, нації) «крізь призму культури і мови» [3, с. 33].

Отже, *культурний концепт* або *лінгвоконцепт* як ключова одиниця лінгвокультурології – це «вербалізований культурний сенс», «семантична одиниця „мови” культури». Основним фактором у розумінні цього феномена є уявлення про культуру як цілісний світ; маніфестація концептів окремої лінгвокультури порівняно з іншою лінгвокультурою є «етноспецифічною» [4, с. 125]. Вивчення *концептів культури* здійснюється на підставі таких понять як «мова», «етнос», «культура», оскільки їх перетин репрезентує «інформацію про ментальність певної національно-культурної спільноти» і в такий спосіб диференціює види та своєрідність певної мовної системи. «Етнокультурна маркованість» є ключовим складником *лінгвоконцепту*, вона моделює «ціннісні домінанти культури» і її національну своєрідність [там само, с. 126].

ЛІТЕРАТУРА

1. Слышкин Г.Г. Лингвокультурные концепты и метаконцепты: Дис. ... докт. филол. наук: 10.02.19 / Слышкин Геннадий Геннадьевич. – Волгоград, 2004; 2. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурсы / В.И. Карасик. – Волгоград : Перемена, 2002; 3. Маслова В.А. Введение в лингвокультурологию / В.А. Маслова. – М : Наследие, 1997; 4. Приходько А.М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / А.М. Приходько. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008.

ФРЕЙМ-ЕЛЕМЕНТ «ХЛІБ» І ПОЛТАВСЬКИЙ КОЛОРИТ ЙОГО ФОРМАНТІВ У МОВОПРОСТОРАХ БРАТІВ ТЮТЮННИКІВ

Бондар Н. В.

*Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка*

Українські землі завжди славилися родючими чорноземами: «житницею Європи» «охрестив» світ нашу державу, де чи не найбагатшим хлібами регіоном є ПОЛТАВЩИНА. Можливо, саме цим і пояснюється яскрава презентація глютонімічного фрейм-елемента ХЛІБ у мовопросторі письменників братів Тютюнників. Крім лексеми *хліб*, подибуємо численні репрезентативні одиниці цього концепту (*вареники, вергуни, галушки, грінки, кваша, коровай, кутя, маторжаники, оладки, паляниця, пампушки, перепічки, пироги, пишки, потапці, пионяники, сухарі, шишки, шулики*), кожна з яких семантично відображає бінарні опозиції *повсякденна/святкова їжа*. Розлогою є словотвірна (*хлібина*, композити: *хлібовоз, хлібозакупка, хлібоздача, хлібопекарня*; демінутиви: *хлібинка, хлібець*) і лексико-семантична (*буценик, буханець*) системи заголовного концепту. Серед них є номени, культурно марковані, етноспецифічні: **ВАРЕНИКИ, КВАША, КОРОВАЙ, КУТЯ, ШИШКИ, ШУЛИКИ, ПАЛЯНИЦЯ**. Мовопростір Тютюнників презентує і власне полтавські, автентичні вербалізми гастрономічного коду: **ГАЛУШКИ**, що є своєрідним ідентифікатором топоніма ПОЛТАВЩИНА, і ПОТАПЦІ.

Серед асоціативних моделей, композитом яких виступають лексеми хлібної семантики, у мовопросторах Тютюнників є такі: **ВЕСІЛЛЯ, СВІЧКИ, КАЛИНА, ЖІНКА, ХАТА, РУШНИК, ПІЧ**.

У ієрархії художньої аксіології Тютюнників образний бік концепту ХЛІБ особливо значущий. Його ціннісне бачення письменниками – це передусім **ЖИТТЯ, ГОСТИННІСТЬ, СВЯТІСТЬ, ДОБРОБУТ, ЗАБОБОННІСТЬ, ПРАЦЯ**. Крім зазначених формантів структури фрейм-елемента ХЛІБ, мовопростір Григора актуалізує ще й такі, як: **СОВІСТЬ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ, ЛЮБОВ ДО БАТЬКА**.

Культурема ХЛІБ актуалізує і складні віхи історії українського народу: **ГОЛОД, ВІЙНА, ПОВОЄННЯ**.

Фразеологічний фонд, широко явлений у текстовому просторі братів-письменників, яскраво експлікує культурно-національний контекст фрейм-елемента ХЛІБ, презентуючи зв'язки з традиціями побуту українського СЕЛА, із його різноманітною та полісемантичною етнокультурною символікою. Таким чином, фрейм-елемент ХЛІБ у мовопросторах Тютюнників презентує базисні категорії, орієнтири філософії життя не лише ПОЛТАВСЬКОГО СЕЛЯНИНА, а й українського етносу в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тютюнник Гр. М.: Твори. Книга 1: Оповідання / Григорій Михайлович Тютюнник. – К.: Молодь, 1984. – 328 с. – (Текст).
2. Тютюнник Гр. М.: Вир / Григорій Михайлович Тютюнник. – К.: Рад. школа, 1990. – 512 с.

МЕЖДИСЦИПЛИНАРНАЯ ПРИРОДА ЭТИЧЕСКИХ КОНЦЕПТОВ

Змиёва И.В.

*Харьковский гуманитарный университет
«Народная украинская академия»*

Концепт – это «спонтанно функционирующее в познавательной и коммуникативной деятельности индивида базовое перцептивно-когнитивно-аффективное образование динамического характера, подчиняющееся закономерностям психической жизни человека» [1, с. 39]. Интегративный анализ концептов учитывает параметры психологической, когнитивно-семантической и лингвокультурной природы.

Этическое концептуальное пространство формируется иерархически на основе бинарной оппозиции, полюсы которой представляют собой аксиологические категории культуры морально-этического порядка – «добродетели» и «пороки», являющиеся гипонимами универсальных аксиологических категорий «Добро» и «Зло».

Содержание и структура понятий ДОБРО и ЗЛО – универсальных базовых философских ценностей – зависят от культурных, психологических, социальных аспектов картины мира в единстве «вечных», абсолютных и специфичных, этнокультурно обусловленных ценностей. С точки зрения психологического подхода, концепт понимается как мыслительное образование, которое замещает в процессе мысли неопределенное множество предметов одного и того же рода. Понятия ДОБРО и ЗЛО в качестве существенных признаков содержат не только онтологические, но и ценностные, оценочные характеристики, заданные их аксиологической природой. В комплексе они составляют набор категориальных признаков, который определяет специфику и место ДОБРА и ЗЛА в картине мира.

Социокультурная специфика понятийно-ценностных признаков ДОБРА и ЗЛА может выражаться в различной градации позитивной оценки, связанной с тем или иным понятием, что свидетельствует о степени актуальности определенной идеи в языковой картине мира (ЯКМ) носителей языка. Так, для англичан XVI-XVII веков актуальны религиозные оценки ДОБРА и его антипода ЗЛА, высшая из которых связана с Богом, что утрачивается в современной ЯКМ.

Таким образом, на формирование концептосферы любого национального языка основополагающее воздействие оказывают как социально-исторические, так и религиозно-духовные факторы и наиболее полное представление об этических концептах можно получить, рассмотрев их как конструкты светской и религиозной картин мира.

ЛИТЕРАТУРА

1. Залевская А.А. Текст и его понимание / Александра Александровна Залевская. – Тверь: Изд-во ТГУ, 2001.

ПОЛИКУЛЬТУРНЫЙ КОНЦЕПТ И КОГНИТИВНО-СТРУКТУРНЫЙ МЕТОД ЕГО АНАЛИЗА

Карпенко У. О.

*Национальный педагогический университет
имени М. П. Драгоманова (Киев)*

Феномен концепта как концепта культуры, этноконцепта, константы культуры был тщательно изучен на протяжении нескольких прошедших десятилетий. С. Г. Воркачѳв отмечает, что когнитологии следует двигаться в вертикальном направлении, изучая концепт в его глубинных механизмах и взаимосвязях. В таком «вертикальном» направлении, объединяющем накопленный опыт с новыми подходами и новым видением, концепт рассматривается как поликультурное явление. Поликультурный концепт, будучи ментальной сущностью, закреплѳнной в языке, отображает процесс языкового познания. Воспринимая нечто из хаоса впечатлений, человек строил свой «дом бытия» из познанных и названных элементов.

В процессе предпринятого нами поиска был разработан метод когнитивно-структурного анализа поликультурных концептов, включающий пошаговые операции для выявления и целостного описания поликультурного концепта: 1) установление набора поликультурных концептов по координированным признакам; 2) выявление вершинного имени концепта, по форме узнаваемого в нескольких лингвокультурах; 3) определение максимально широкого ряда алингвокультур – носителей того или иного поликультурного концепта; 4) осуществление поиска вербализаций исследуемого концепта; 5) моделирование ряда концептов и выбор тех, что наиболее четко репрезентируют предложенную модель; 6) выявление ядра поликультурного концепта; 7) установление праформы, из которой исходит смысл, объединяющий слои поликультурного концепта; 8) соотнесение степени совпадения набора денотативных значений имѳен концептов, мотивирующих формирование поликультурного концепта; 9) мотивирование зоны ближней и дальней периферий поликультурного концепта; 10) представление поликультурного концепта в его структурном единстве. Поликультурные концепты актуальны во многих культурах и эксплицированы в лексемах на разных исторических срезях развития языков, в том числе на современном. При помощи данного метода воссоздаются такие поликультурные концепты, как «Предок», «Ограждѳнное пространство», «Конец и Начало» и некоторые другие.

ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ КОНЦЕПТ ЕКОНОМІЧНА КРИЗА ЯК ОБ'ЄКТ МІЖДИСЦИПЛИНАРНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Олійник Н.А.

*Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна*

Лінгвістичний аналіз концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА (далі – ЕК) базується на принципі експансіонізму як одній з методологічних засад провідної функціональної парадигми наукового знання [1], оскільки осмислення місця концепту ЕК в свідомості сучасної людини і його актуалізації в дискурсі передбачає залучення даних філософії, психології, економіки та інших суміжних наук.

КРИЗА – системне поняття як природних, так і суспільних дисциплін, з широким діапазоном визначень: від «стресу» в психології, «аномалії» у фізиці, «катастрофи» в екології й фізиці, «конфлікту» в теорії управління, історії, політиці до «реcesії» в економіці, що лежить в основі динамік систем як частина загальної теорії систем. Філософія та психологія кризи сягають корінням тектології О.О. Богданова та отримують подальшу увагу дослідників проблем «кризового соціуму» (Е. Дюркгейм, Г. Зіммель та ін.) та «кризової свідомості» в суспільстві (Л. Берталанфі, Т. Постон та ін.).

В економіці КРИЗА визнається невід'ємною ознакою функціонування економічних систем у теорії циклів і криз (Дж. Кейнс, М.Д. Кондратьєв та ін.), теорії антикризового управління (Ф. Тейлор, А. Файоль) та має процесуальну природу, циклічність та повторюваність перебігу; їй притаманні фази, тривалість і здатність впливати на суб'єкт: класична модель економічного циклу (ПІДЙОМ → СПАД (криза) → ДЕПРЕСІЯ → ПОЖВАННЯ [3, с. 93]) включає чотири фази, кожна з яких є «в певному сенсі історично неповторною; <...> – загальним результатом дії ендогенних і екзогенних сил» [там само, с. 411]. Отже ЕК лежить в основі розгортання смислів і норм економічного дискурсу, а сферою побутування концепту у мовній картині світу є сегмент ЕКОНОМІКА, в якому він функціонує як невід'ємна стадія розвитку економічної системи та взаємодіє за ознакою «спад» з ключовими концептами ВИРОБНИЦТВО, ФІНАНСИ, ТОРГІВЛЯ.

Соціально-економічна приналежність та значущість концепту ЕКОНОМІЧНА КРИЗА для суспільства дозволяють кваліфікувати його як *лінгвокультурний концепт*, структура якого складається з поняттєвого, образного й ціннісного складників, що, в свою чергу, зумовлює певний алгоритм лінгвістичного дослідження концепту в діахронії [2].

ЛІТЕРАТУРА

1. Кубрякова Е.С. Эволюция лингвистических идей во второй половине XX века / Е.С. Кубрякова // Язык и наука конца 20 в.: сб. статей. – М. : РГГУ, 1995. – С. 144–238;
2. Олійник Н.А. Концепт ЕКОНОМІЧНА КРИЗА в англомовному економічному дискурсі 1930-х і 2000-х років : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / Н. А. Олійник. – Харків : Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна, 2015;
3. Хаберлер Г. Процветание и депрессия. Теоретический анализ циклических колебаний / Готтфрид фон Хаберлер. – Челябинск : Социум, 2005.

МЕХАНІЗМИ МОДЕЛЮВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНИХ СТЕРЕОТИПІВ ІЗ СЕНСОРНИМ КОМПОНЕНТОМ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІНГВОКУЛЬТУРІ

Семашко Т. Ф.

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

Загальна переорієнтація наукових пошуків у міждисциплінарну площину пізнання створили на межі третього тисячоліття передумови для «когнітивної революції», яка переорієнтувала лінгвістичні дослідження на вивчення ментальних процесів та структур людського мислення, в центрі яких розташувала мову як загальний когнітивний механізм [1, с. 21], зумовивши розгляд комплексу проблем, серед яких – «мова і свідомість», «мова і знання», «мова і розум», «мова і практична діяльність», «мова і культура» тощо; зацікавила дослідників процесами осмислення світу [2, с. 8], системами репрезентації та зберігання знань [3, с. 34]. Фокус уваги дослідників, таким чином, змістився із зовнішнього світу (інструментального підходу до мови), де наявний лише реальний об'єкт, на свідомість мовця (індивіда, колективу, етносу), вмістище уявлень, які підлягають вербалізації.

Відтак, мова розглядається як різновид пізнавальної діяльності, а когнітивні механізми та структури людської свідомості досліджуються через мовні факти, де особливу роль відіграють стереотипи із сенсорним компонентом – структури ментально-лінгвального комплексу, результат узагальнення знань про світ, акумулятор і ретранслятор лінгвокультурологічної інформативності, освоєння яких відбувається за активної участі мови.

Первинні параметри переосмислення етностереотипів задає метонімія, оскільки відображає об'єктивні зв'язки предметів і явищ. Саме метонімічний механізм визначає шляхи розвитку метафоричних трансформацій та зумовлює напрямок семантичних змін у значеннях стереотипних образів, що є результатом історичного поступу – смислових змін у словах та їх значеннях у процесі розвитку мови. Аналіз механізмів творення стереотипів із опертям на етнодетермінований досвід, допоможе глибше осягнути закономірності й тенденції розвитку української літературної мови у проекції на людську особистість; сприятиме упорядкуванню результатів внутрішнього рефлексивного досвіду українців; відкриє перспективи моделювання процесів пізнавальної діяльності творців і носіїв української народної традиції; забезпечить дешифрацію вербального оформлення уявлень про навколишній світ, що зрештою уможливить опис української лінгвокультури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дем'янков В.З. Когнитивная лингвистика как разновидность интерпретирующего подхода / В.З. Дем'янков // Вопросы языкознания. – 1994. – № 4. – С. 17–33; 2. Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика / Николай Николаевич Болдырев. – Тамбов: Изд-во Тамбовского ун-та, 2000; 3. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Олександрівна Селіванова. – Полтава: Довкілля-К., 2006.

ДО ПИТАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ «СІМ'Я».

Скобнікова О.В.

Національний Технічний Університет України «КПІ»

Кінець ХХ століття відзначився появою нового напрямку мовознавства – когнітивної лінгвістики, у рамках якої мова стала вивчатися не як унікальний ізольований об'єкт, а як засіб доступу до ментальних процесів, що відбуваються у свідомості людини. Когнітивна лінгвістика використовує мову як достовірний інструмент дослідження змісту і структури ментальних одиниць. Розуміння мови як когнітивного утворення, тісно пов'язаного з ситуацією та умовами, в яких вона розвивається, лежить в основі формування когнітивно-дискурсивної парадигми. Дискурс – це мовлення, занурене в життя, тому когнітивно-дискурсивна парадигма є вивченням життя людини через призму аналізу її комунікативної діяльності.

Когнітивістика для вивчення змісту комплексної мовної свідомості народу відводить особливу роль концептам, набір яких складає мовну картину світу. Під концептом ми розуміємо розумову модель ідеальних об'єктів, категорію мовного бачення світу, яка стає і «творцем», і продуктом образної моделі світу, національно-культурної ментальності. Концепт як лінгвокогнітивне явище – це «оперативна змістова одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи і мови мозку, всієї картини світу, відображеної в людській психіці» [1, с. 90]. Лінгвокультурний концепт полягає у свідомості, детермінується культурою і стає предметним у сфері мови. Вивчення концептів здійснюється за допомогою виявлення та аналізу мовних засобів їх об'єктивації та подальшого моделювання їх структури і змісту. Найбільш продуктивним підходом до дослідження концепту як мовного явища сучасна лінгвістика визнає міждисциплінарне вивчення, що передбачає використання прийомів та методів культурології, психології, соціології та інших наук. Проблема взаємозв'язку мови, культури та етносу вимагає саме такого міждисциплінарного рішення.

Концепт СІМ'Я – один із найважливіших елементів характеру та світогляду народу. Оскільки сім'я – це форма існування суспільства, вона є національно специфічною та є «дзеркалом», в якому відображаються соціальні, правові, демографічні, культурні аспекти життя народів [2, с. 9]. Актуальність дослідження вищезгаданого концепту пов'язана з важливістю опису основних культурних концептів сучасної американської концептосфери з потребою виявлення національної специфіки концепту «сім'я» в цілях оптимізації міжкультурної комунікації між народами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Краткий словарь когнитивных терминов / Под общей ред. Е.С. Кубряковой. М. : МГУ, 1996. – 245 с.; 2. Любарт М.К. Семья во французском обществе: XVIII – начало XX века / М.К. Любарт. – СПб., 2005. – 296 с.

ПРИНЦИПИ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ КОНЦЕПТІВ

Шевченко І.С.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Доробок дослідників еволюції концептів і концептосистем [1] дозволяє сформулювати теоретичні засади історичної лінгвоконцептології (її методологію, методи аналізу) та узагальнити провідні здобутки.

Вихідним принципом історичної концептології є наявність мовно об'єктивованого діяхронічного варіювання понять, яке має неізоморфні опосередковані зв'язки з розвитком людини, типів мислення, суспільства.

Історичні трансформації лексично втілених концептів – когнітивних і лінгвокультурних – виявляються за різними параметрами, важливішими з яких є номінативний простір, концептуальна мережа, матриця доменів, когнітивний простір концепта, його категорійні якості, образно-перцептивний, поняттєвий і ціннісний складники, дискурсивна актуалізація (як стратегії і тактики дискурсу), метафоричні й метонімічні моделі. Провідні методи когнітивного аналізу (компонентний аналіз імен концептів, фреймове моделювання тощо) залучають послідовне діяхронічне зіставлення кожного з параметрів.

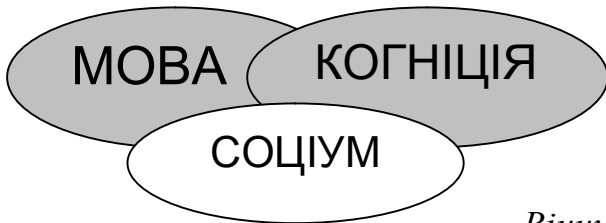
Історична динаміка англomовних концептів різних типів виявлена в трансформаціях їх різних аспектів [1]: для некатегоріальних лінгвокультурних концептів (типу ГРИХ/SIN) – здебільш у поняттєвих, образних, ціннісних складниках; для категоріальних концептів (ДОБРО/GOOD) – у наповненні субкатегорій і конфігураціях їх розширень; для когнітивних концептів (ЕКОНОМІЧНА КРИЗА/ECONOMIC CRISIS) – у різному наповненні фреймів і слотів концептуальної мережі концепту та в зміні їхньої конфігурації в окремі епохи; для онтологічних концептів-телеонімів (ЧАС/TIME), що мають в якості когнітивної основи матрицю доменів, – у варіюванні наповнювачів матриці – концептів, що належать до холодної або теплої картин світу, тощо. Варіювання метафоричних моделей концептів усіх типів засвідчує, що історично сталими є лише онтологічні метафори на відміну від структурних і орієнтаційних, що зафіксовані у мовних картинах світу певних історичних періодів.

У цілому, лексичні концепти виявляють такі напрями розвитку: від *еволюції* у формах *кладогенезу* (ECONOMIC CRISIS) – розширення за типом «дерева» з додаванням нових «гілок» або *анагенезу* (ЧАС/TIME) – розвитку без галуження за рахунок трансформацій всередині концепту до *інволюції* (БОГ/GOD) – згортання (звуження концептуальної мережі, зменшення номінативного простору тощо); а також розвиток *змішаного типу* (СКРОМНІСТЬ/MODESTY) – зміна векторів з еволюційного на інволюційний.

Одержані результати і висновки є перспективними для подальших досліджень у галузі історичної концептології і ширше – когнітивної лінгвістики на матеріалі української, англійської та інших мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевченко І.С. Історичне варіювання концептів: параметри і тенденції // Мовні і концептуальні картини світу. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2015. – Вип. 55. – С. 378–386.

МОВЛЕННЄВА ПОВЕДІНКА МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ XXI СТОЛІТТЯ

Гладько С.В.

*Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету*

Мова завжди залишалася найбільш яскравою ідентифікувальною характеристикою етносу, виступаючи знаряддям і іпостассю культури. Макролінгвістична проблематика «мова versus суспільство / культура / особистість» знайшла своє відображення в працях В. фон Гумбольдта, Л. Вітгенштейна, Г. Штейнталя, К. Фосслера, Ш. Баллі, О.О. Потебні. З кінця минулого століття в лінгвістичних розвідках панує антропоцентрична наукова парадигма, що повернула людині центральне місце у вивченні моделі світу. На сучасному етапі пізнання фокус дослідницької уваги закономірно зміщується з вивченого центру на проблемну периферію, що дозволяє вивчати мовну особистість крізь призму процесів міждисциплінарного синтезу і симбіозу. До глобальних завдань лінгвістики сьогодення відноситься проблема вивчення сучасної людини-мовця, що існує у полікультурному просторі; дослідження концептуальних, прагматичних, етнокультурних, соціальних, експресивно-емоційних і ціннісних домінант, які визначають вербальні та комунікативні характеристики мовної особистості у період глобалізації. Більш спеціалізоване дослідження фокусується на вивченні типологічних рис мовленнєвої поведінки *homo loquens*, що функціонує як синергетичне утворення у мовленнєвих ситуаціях і характеризується як типовими, так і девіантними мовленнєвими, когнітивними, прагматичними та функційними ознаками.

Сутність мовної особистості періоду глобалізації доцільно вивчати у межах гармонійного поєднання агентоцентричного (з метою розкриття індивідуальних проявів мовленнєвої поведінки сучасного мовця у конкретній ситуації спілкування) і дискурсоцентричного (що дозволяє узагальнити і систематизувати властивостей мовної поведінки сучасної мовної особистості) підходів. Необхідними стають уточнення загальноприйнятих моделей мовної поведінки людини-мовця періоду глобалізації, які зазнали певних змін, трансформацій та модифікацій. Постає питання про типологічні ознаки узагальненої мовної особистості сьогодення як носія комплексу мовно-культурних знань і комунікативно-діяльнісних цінностей, який живе у мультинаціональному, полікультурному, гібридному соціумі, пристосовується до чужинного світу, намагаючись зберегти власне «я». Отже, мовна поведінка мовця XXI століття визначається формами прояву мовної свідомості у мовленнєвій діяльності (в термінах теорії концептуальної інтеграції Ж. Фоконьє і М. Тернера [1]) і відтворює контаміновану мовну картину світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Fauconnier, G. Conceptual Integration Networks / G. Fauconnier, M. Turner. – A reprint with revisions of an article published in *Cognitive Science*, 1998, 22(2), p. 133–187 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.cogsci.ucsd.edu/~faucon/BEIJING/CIN.pdf>

ТОЛЕРАНТНІСТЬ У СУСПІЛЬНІЙ СВІДОМОСТІ ЧЕРКАЩАН (за результатами асоціативного експерименту 2015–2016 рр.)

Корновенко Л. В.

*Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

Трансформація українського соціуму в напрямку відкритого демократичного суспільства робить нагальним вивчення мовної особистості, її картини світу, світобачення, стосунків людини та суспільства. Необхідність такого дослідження зумовлена важливими науковими й практичними завданнями. З одного боку, окреме життя звичайного мовця можна вважати важливим складником духовного розвитку українського суспільства, а з іншого, – у його мові безпосередньо відображені особливості суспільної свідомості, ідеологічні розбіжності, конфесійні, міжетнічні проблеми, тенденції до оновлення політичного життя. У цьому контексті особливої гостроти набула проблема толерантності. Для української мови поняття «толерантність» відносно нове, але, як ніколи раніше, важливе в сучасних умовах соціально-політичної напруженості (війна, конфлікти). У культурно-правовому вимірі, зазначає І. В. Галицький, толерантність «для європейця означає бути собою, для американця бути толерантним означає не відрізнятись, бути як усі. Тоді як для української культури характерні такі мотиви толерантності: резигнація, історично детерміноване почуття страху перед винищенням, психологічна маргінальність, потреба в безпеці й захисті» [1, с. 447].

До сьогодні питання опису механізмів асоціювання хоч і приваблюють лінгвістів не лише заради залучення нових об'єктів дослідження, а й для теоретичного осмислення семантичної організації мовної картини світу, проте докладно не розроблені, особливо з огляду на матеріал вивчення. Тому дослідження мовної особистості крізь призму її асоціацій з урахуванням функційно-семантичної, соціальної та етнокультурологічної сфер є **актуальним**. У пропонованій доповіді спробуємо продемонструвати специфіку відображення *толерантності* в мовній свідомості через вербалізацію асоціацій реципієнтів. **Матеріалом** дослідження послуговували результати асоціативного експерименту (2015–2016 рр.). У попередніх статтях автора були представлені результати експерименту із залученням слів-стимулів *влада, вибори, виборець*, й з'ясовано, що найнижчий показник реакцій отримали слова: *толерантність / інтолерантність* [2]. У ході дослідження встановлено, що поняття «толерантність» у мовній свідомості черкащан найчастіше асоціюється з позитивними емоціями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галицький І. В. Толерантність у культурно-правовому вимірі / І. В. Галицький // Актуальні проблеми держави і права. – 2011. – С. 446–453 (<http://apdp.in.ua/v60/64.pdf>);
2. Корновенко Л. В. Образи *влади, виборів, виборця* у мовній свідомості черкащан (за результатами асоціативного експерименту 2013–2014 рр.) / Л. В. Корновенко // Вісник Черкаського університету. Серія : Філологічні науки. – 2015. – № 27 (360). – С. 59–69.

ЛІНГВОПОЕТИКАЛЬНІ ПАРАМЕТРИ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Марчишина А. А.

*Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка*

Система стать/гендер, розмежування якої започатковано в 70-х роках ХХ ст., спричинила розрізнення монолітного тіла статі та варіативного, соціально й культурно конструйованого розуміння особистістю власної статевої/гендерної ролі. Диференціувальна ознака статі, заснована на біологічному детермінізмі, втратила свою домінуючу функцію, поступившись толеруванню суспільством статевого диморфізму і висуненню на передній план цінності особистої свободи у виборі статево-рольової поведінки. За М. Фуко, конструйовані соціальні феномени створюються дискурсами (дискурсія називає те, що дається в уявленні [3, с. 130]). Тому проблема гендерної ідентичності як комплексного й багатогранного феномену зумовлюється епістемою соціогуманітарного знання кінця ХХ – початку ХХІ ст. та їх вербального втілення, зокрема, у художньому дискурсі. Антропоцентризм постмодерністської англосовієтської прози має наслідком посилення інтересу до індивідуальності людини, формування якої значною мірою ґрунтується на усвідомленні особистістю власної статево-гендерної самості. Розмаїття комбінацій аспектів стать/гендер виходить на рівень суспільної дискусії [4], упроваджується в освітньо-науковий процес [1; 2] і відображається на літературній тематиці. Так, незбіг соціальної та біологічної статі продукує нові типи гендерної ідентичності, які «оживають» у персонажах сучасних прозових текстах і вирізняються певними ознаками: зовнішністю, одягом, лінією поведінки, мовленнєвою специфікою, позиціонуванням власної ідентичності в соціумі (соціальній групі). Оскільки кожна візуально сприйнятна відмінність доступна для опису тією мірою, наскільки вона входить складовим елементом у структуру [3, с. 164], опис новітніх гендерних ідентичностей починається із номінацій (*transgender, transsexual, butch, stone butch, femme, drag queen, gay, he-she, she-he* та ін.), концептуалізується й категоризується, постулюючи міждисциплінарність самого поняття й зараховуючи тему «мова – культура – свідомість – ідентичність» до числа найважливіших мовознавчих проблем сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

Гендер для медій : підруч. із гендерної теорії для журналістики та ін. соціогуманітарних спеціальностей / [М. Маєрчик, Л. Малес, Т. Марценюк та ін.]. – К. : Критика, 2014; 2. Космеда Т. А. Гендерна лінгвістика в Україні : історія, теоретичні засади, дискурсивна практика : [колект. моногр.] / Т. А. Космеда, Н. А. Карпенко, Т. Ф. Осіпова, Л. М. Саліонович, О. В. Халіман; за наук. ред. проф. Т. А. Космеди. – Х. : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди; Дрогобич : Коло, 2014; 3. Фуко М. Слова и вещи. Археология гуманитарных наук / Мишель Фуко; пер. с фр. ; вступ. ст. Н. С. Автономовой. – СПб. : А-сид, 1994; 4. Children as young as 13 to be asked whether they are 'gender fluid', 'demi-girl' or 'intersex': Official survey asks pupils to pick from a list of TWENTY-FIVE genders / Daily Mail. January, 29, 2016. – Режим доступу : <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3420203/Are-gender-fluid-demi-girl-intersex.html#ixzz3ya9rFxjH>

УКЛАДЕННЯ АРБІТРАЖНОЇ УГОДИ ЯК СКЛADOVA ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ АРБІТРІВ

Нагорна О.О.

Хмельницький університет управління та права

Арбітраж здатний оперативно та компетентно вирішувати спори та врегульовувати конфлікти без звернення до державного суду. Закінчення однорічної магістерської програми (LLM) за спеціальністю «Міжнародний арбітраж» надає можливість фахівцям з різною базовою вищою освітою (юристи, бухгалтери, викладачі, науковці, інженери тощо) професійно займатись арбітражною практикою на міжнародному рівні. Одним із найважливіших умінь, яким повинні оволодіти майбутні арбітражні юристи – це уміння правильно укладати арбітражне рішення – рішення арбітрів, яке врегульовує, тимчасово або остаточно, претензії сторін [1].

Незважаючи на те, що арбітраж вважається простішою процедурою, аніж традиційний судовий розгляд, мова, яка використовується для укладення арбітражного рішення, характеризується складністю, притаманною юридичній мові. Лексико-стилістичні засоби, які використовуються арбітрами-фахівцями різних спеціальностей в текстах арбітражних рішень, є схожими, оскільки в таких текстах індивідуальний стиль підпорядкований необхідності дотримання текстових конвенцій, які належать до традицій арбітражу [2]. Таким чином, для збереження правового значення і обґрунтованості арбітражних рішень застосовуються лексичні і стилістичні особливості стандартної юридичної мови.

У більшості випадків професійну ідентичність арбітрів складно визначити, бо відмітною рисою арбітражних рішень є безособові звороти та пасивні конструкції як безперечна особливість і інших юридичних документів, що свідчить про незначну роль особистості у творенні таких текстів [2]. Невід'ємною рисою мови арбітражних рішень є також регулярне використання латинізмів. Характерним елементом цього стилю є, безсумнівно, перманентне цитування нормативно-правових документів, застосованих до суті спору. Проте існують маркери, які допомагають відстежити професійну належність арбітра. Приміром, практика написання цифри цифрою та прописом є стратегією, яка використовується виключно арбітрами з бухгалтерською освітою. Арбітри з базовою інженерною освітою схильні до використання спеціальних технічних термінів і аббревіатур, пов'язаних зі світом інформаційних технологій тощо [2].

Відтак, традиційний стиль юридичних документів вплинув на тексти арбітражних рішень, яким притаманні високий рівень формальності та особлива субмова права. Це дозволяє арбітрам заощадити час та витрати на оформлення відповідних документів і гарантує правомірність окреслених позицій у тексті арбітражних рішень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Chovancov, K. Arbitral Award / K. Chovancov [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.paneurouni.com/files/sk/fp/ulohystudentov/2rocnikmgr/arbitral_award_extract.pdf ;
2. Gotti M. Developments in the Discourse of Conflict Resolution [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=4a8f6968-9dff-463b-bea1-f20dd1006ab1>

МОВА СУБКУЛЬТУР: ПОШУКИ ІДЕНТИЧНОСТІ ЧИ ЗАГРОЗА?

Філіппова Н. М.

Національний університет імені адмірала Макарова, м. Миколаїв

Вибір теми роботи зумовлений декількома причинами. По-перше, розуміння поняття «культура» за останні десятиріччя набуло особливого, а тому й актуального значення у зв'язку з тим, що «спілкування людей завжди відбувається в межах певної культури із використанням конкретної етнічної мови, неповторних картин світу, а також законів спілкування, випрацюваних в межах цієї мови і культури» [1, с. 251]. Окремі етнічні / національні культури неоднорідні: одним із показників неоднорідності є наявність різних субкультур. Вони визначають себе в певній культурі як опозиція до неї, але використовують її мову, коди, символи, норми та цінності. Молодіжна субкультура може розглядатися як джерело інновацій у мистецтві, моді, формах дозвілля, спорту; як варіант примітивної масової культури (продукт медіа індустрії); як форма творчої активності молоді, що не знаходить підтримки з боку офіційної культури; як джерело небезпеки для соціального й духовного здоров'я молоді.

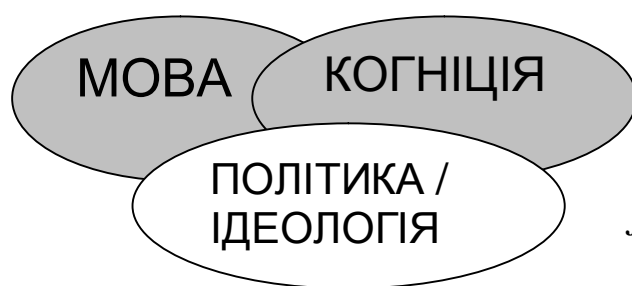
По-друге, лінгвістичні, комунікативні, семіотичні та когнітивні передумови мовленнєвого впливу, як експліцитні, так і імпліцитні, вживаються як механізми варіативної інтерпретації дійсності: нав'язування пресупозицій; посилення на «розмите» джерело; використання нестандартної номінації, лексичних маркерів, які дозволяють перекласти відповідальність за «правду-неправду». У мові субкультур ці механізми використовуються свідомо їх «промоутерами» чи несвідомо їх носіями та користувачами.

По-третє, специфікою спеціальності «Прикладна лінгвістика» як галузі знань, яка вивчає можливості оптимізації комунікативної, епістемічної та когнітивної функцій мови, полягає у тому, що проектна робота виявляється важливою технологією навчання. Одним із проектів, які виконують студенти в межах дисциплін «Комунікативна лінгвістика», «Лінгвокультурологія», «Когнітивна лінгвістика», «Семіотика», «Соціолінгвістика» (аналіз об'єв в маршрутках, «лінгвістичного пейзажу» реклами міста) пов'язаний із дослідженням мови декількох молодіжних субкультур із використанням контент-аналізу, концептуального, лексикологічного та стилістичного аналізу.

Відбираючи символи та коди із своєї культури, представники субкультур висловлюють своє ставлення до кодової символіки вибраних образів і, таким чином, передають свою позицію, свою оцінку моральних орієнтирів суспільства. Інтенсивність цих кодових символів може надмірно знижуватися або надмірно підвищуватися; їх метафорика підсилює емоційно-оціночну інформацію в повсякденній комунікації представників цих субкультур.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004; 2. Худолій А.О. Метафора у мові американських публіцистичних текстів / А.О. Худолій. – Острогор : Вид-во НаУОА, 2005; 3. Щепанская Т. Система: тексты и традиции субкультуры / Т. Щепанская. – М. : ОГИ, 2004.

CONCEPTUAL STRUCTURE OF THE NATIONAL ANTHEM

Jaffae / Kolomiytseva, Olga
Jewish Community Alliance of Lancaster,
Lancaster, PA, USA

The national anthem is as a patriotic musical composition recognized by the government as the official national song. Unlike a poem, whose value is discovered within the language itself [1, p. 94] and whose meaning usually collapses into the form [2, p. 7], an anthem conveys a clear message about the history, traditions, or struggles of a specific nation. The conceptual structure of the national anthem is a reflection of the speaker's strategy of enhancing and promoting patriotism. The anthem serves as the title of the nation to continued existence [3, p. 6].

The study of 20 national anthems written in ten languages led us to believe that the state of patriotic awareness is created through combinations of specific concepts pertaining to the following domains:

1. The domain of the protagonist (P) is a set of concepts identifying the collective performer of the anthem, a representative of a particular nation. Its linguistic markers are first person pronouns of the singular or plural or proper names identifying the nation – *Australians*, *Bayameses*, family relationships – *fratelli d'Italia*, collective pronouns – *todos*.
2. The domain of the eulogized recipient (R) of the discourse includes the concepts of deity – *God*, royalty – *queen*, country – *Україна*.
3. The domain of nature (N) – *soil*, *sea*, *Berge*, *Strome*, *verdes valles*, *cielo azur*, *jardin florido*, *jorden*.
4. The domain of war (W), including the concepts of battle – *batallions*, death – *morir*, *згинуть*, equipment – *armes*, *elmo*, marching – *marchons*, blood – *sang*, soldiers – *soldats*, tyranny – *tyrannie*, violence, enemy.
5. The domain of tranquility (T) – joy – *rejoice*, love – *elsker*, hope – *תקווה*, beauty, glory – *великая слава*.
6. The domain of eternal values (E) – freedom – *fria*, justice – *loi*, unity.

In view of the fact that every national anthem was written in a certain historical context, differences between individual anthems lie in the selection and combination of concepts belonging to specific domains. While the domains of the protagonist and the recipient are invariant for all national anthems, the latter four may or may not be found in a particular anthem. We came out with the following conceptual patterns: PRNT, PRWE, PRTE, PRN, PRW. It follows that the domains of nature and tranquility are incompatible with the domain of war.

REFERENCES

1. Bruns, G. L. *Modern Poetry and the Idea of Language* / G.L. Bruns. – New Haven : Yale University Press, 1974; 2. Jacobson, R. *Linguistics and Poetics* / R. Jacobson // *Style in Language* [ed. by T. Sebeok]. – Cambridge : MIT Press, 1960. – P. 350–377; 3. Patridge G. E. *The Psychology of Nations: A Contribution to the Philosophy of History* / G.E. Patridge. – Moorestown, NJ : Perennial Press, 2016.

RUSSIA AND THE EUROPEAN UNION AS VIEWD BY UKRAINIAN MASS MEDIA

Kravchenko, Tamila

Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy

The mass media's role in the society is fundamentally a function of how this society chooses to use its media. Furthermore, the media's relationship with this society is both reflexive (since the mass media simultaneously affects and is affected by mass society) and varied [1]. The reflexive aspect of mass media narratives is represented in the content of their basic concepts, whose variables tend to be exhibited in the description of 'self' and 'others' domains. The pivot point for differences is the perception of 'others' who may be considered as 'good' and 'bad', which depends on the current political setting, as well as on the discourse vantage points: "WE about THEM", "THEY about US".

The current political setting for Ukrainian mass media narratives evolves along the two major axiological axes: positive – the relations between Ukraine and the European Union, and negative – the relations between Ukraine and Russia. The analyzed Ukrainian media texts represent the discourse vantage "WE (Ukraine) about THEM (Russia, EU)". This paper aims to expose the content of RUSSIA and the EUROPEAN UNION concepts as construed and assessed by the mass media. The data, represented by 97 articles focused on Russia and 78 articles focused on the EU, are obtained from three Ukrainian newspapers – "*Den*", "*Segodnia*", and "*Zerkalo Nedeli*" published in May, 2015, and September–October, 2015. Information provided in the descriptions is arranged within several conceptual domains structured as frames (networks) [2]. Differences between images of the EU and Russia are analyzed with regard to: (a) the covered domains, (b) the frame (network) nodes and their relations, (c) axiological coordinates.

A particular research focus is conceptual metaphors which become a powerful ideological instrument in the language of politics [3]. Conceptual metaphors are reconstructed from multiple linguistic expressions (see the procedure in [4]), whose coherence allows for identifying linguistically manifested and inferred participants within the source and target domains.

This study is a part of the comparative transnational research project "Civil Society of the Eastern Partnership in Dialogue: Mutual Perceptions of the Eastern Partnership Countries, Russia and the EU" led by the Institute for Political Science of the Technical University of Darmstadt, and supported by the the Federal Foreign Office of Germany.

LITERATURE

1. The Role of Media in Society, The Levin Institute – The State University of New York Authorship, Copyright, and Citation Notice (<http://www.globalization101.org/the-role-of-media-in-society/>);
2. Жаботинская С.А. Сетевая семантика: теория и практика / С. А. Жаботинская // Когнитивные исследования языка. Вып. XXIV: Когнитивная лингвистика: итоги, перспективы. – Тамбов–М. : ИЯ РАН, Изд. дом ТГУ, 2013. – С. 81-86;
3. Lakoff, G. Metaphor and War, Again / G. Lakoff // AlterNet. – 17 May, 2003.
3. Lakoff, G. Metaphor and War, Again / G. Lakoff // AlterNet. – March 17, 2003. (http://www.alternet.org/story/15414/metaphor_and_war%2C_again);
4. Жаботинская С.А. Концептуальная метафора: процедура анализа для множественных данных / С.А. Жаботинская // Актуальні проблеми менталінгвістики. Зб. статей. – Черкаси : ЧНУ імені Б. Хмельницького, 2011. – С. 3-6. <http://www.twirpx.com/file/523371/>

CONSTRUCTING THE IMAGE OF THE EUROPEAN UNION THROUGH MULTIMODAL METAPHORS

Morozova, Olena

V.N. Karazin Kharkiv National University

This work sets out to explore the process of multimodal metaphoric construction of the image of the European Union in printed and e-media. Multimodal metaphors are those “in which target, source and / or mappable features are represented or suggested by at least two different sign systems (one of which may be language) or modes of perception” [2, p. 463]. In the present study, these modes are taken to be the verbal (linguistic) and the visual (pictorial) ones. The sample consists of 95 illustrations (cartoons, photos, etc.) with captions relating to various aspects of EU activities and are underpinned with the cognitive mechanism of metaphoric mapping [4]. These illustrations were published in such newspapers as “EU Observer”, “New Direction”, “Politico”, and “День / Day” in January–July 2016. The analysis employs, a combination of qualitative methods (cognitive / metaphoric and cognitive / metonymic modelling, multimodal analysis) which are complemented by quantitative counts. The issues addressed in the paper are: describing multimodal (visual / verbal) metaphors in terms of target and source, identifying patterns of interaction between conceptual metaphor and metonymy, elucidating the role of multimodal metaphors in presenting the image of the European Union. Since discourse practices are taken to reflect social practices [1], it is argued that in the analyzed newspapers, multimodal metaphors with the target related to the European Union tend to turn into more complex conceptual entities through extension, elaboration, questioning [3, p. 53-55], or amalgamation with metonymy depending on the political stance taken by this or that media edition.

This study is a part of the transnational research project “Crisis, conflict and critical diplomacy: EU perceptions in Ukraine and Israel/Palestine (c³EU)” supported by Jean Monnet Programme of the European Commission.

REFERENCES

1. Fairclough, N. Discourse and Social Change / N. Fairclough. – Cambridge : Polity Press, 1992.
2. Forceville, C. Metaphor in Pictures and Multimodal Representations / C. Forceville // The Cambridge Handbook of Metaphor and Thought / Raymond W. Gibbs, Jr., ed.. – Cambridge : Cambridge University Press, 2008. – P. 462-482.
3. Kövecses, Z. Metaphor: A Practical Introduction / Z. Kövecses. Oxford : Oxford University Press, 2010.
4. Lakoff, G. Metaphors We Live By / Lakoff, G. and M. Johnson. – Chicago : University of Chicago Press, 1980.

UKRAINIAN PERSPECTIVES ON SELF, THE EU AND RUSSIA CONSTRUED BY UKRAINIAN NEWSPAPERS

Pshenychnykh, Anastasiya

V. N. Karazin Kharkiv National University

This study looks into Ukraine's perceptions of Self, the European Union and Russia as presented in Ukrainian media discourse – the social and political newspapers *Dzerkalo Tyzhnya*, *Gazeta Po-ukrainsky*, *Segodnya*, and *Ukrayina Moloda* published in January-March, 2016. The analyzed perceptions are construed through interaction of verbal and photographic semiotic planes.

The analysis shows that the total Ukrainian media perspective of January-March 2016 is balanced as to the scope of photographic (50%) and verbal constituents (50%) in its field of vision. The articles containing the EU actors are supported by photos representing Ukraine in 55%, and the EU in 30%, with Russia being the least photographically visible – only 15% of the total data. Therefore, the Ukrainian vantage point is self-centred in more than half cases, even if a situation described in a verbal text refers to the Other.

An official event taking place in Ukraine tends to be illustrated with a photo which has a focused view, while an unofficial scene related to Ukraine tends to be illustrated with a photo that has a non-focused, ambient view. The Ukrainian perspective on Self is characterized by zooming in on “small objects”, usually niche industries produce, which are better “eye-catchers” and gain prominence by being inspected in colourful extreme close ups.

The Ukrainian photographic vision of Self has a low resonance with the verbal text, with implications triggered by expressive photos of Ukrainian reality. The EU photographic image, conversely, has a better resonance with the verbal text, and an interplay of the semiotic planes (visual and verbal) contributes to generating a metaphorical meaning. Another prominent intersemiotic image of the EU includes Ukraine as a part of it, with the EU per se being just symbolically present in the frame. As a result, the EU's metaphorical image is that of a CONTAINER, and Ukraine is an agent that MOVES along a PATH towards, into and from it. Russia is in the periphery of Ukrainian vision, being a ‘backstage’ actor, which, however, is seen as moving in the direction of Ukraine. The interplay of photographic and verbal planes creates an ironic interpretation of Russia as the Other. When visualized together with other home and international actors, Russia is often interpreted as a PARTICIPANT of a GAME or a BARGAIN.

To conclude, the distinctive properties of Ukraine's representation of Self are an ambient focus and proximal distance for bringing a detail to the foreground. The EU is typically viewed by Ukraine from the vantage point of Self, whereas Russia is visualized in its interaction with a group of actors. The perspectival distance becomes less and the resonance increases when the EU is the focus of attention. Russia, in its turn, is placed further in the Ukrainian field of vision.

This study is a part of the transnational research project “Crisis, conflict and critical diplomacy: EU perceptions in Ukraine and Israel/Palestine (c³EU)” supported by Jean Monnet Programme of the European Commission.

VERBAL AND NONVERBAL MESSAGES IN POLITICAL IMAGE CONSTRUCTION

Sayenko, Tetyana

Nagoya University, Japan

Leaders can rule only if they control public opinion. Since in modern politics perception is more important than reality, image-makers and media are employed to construct politicians' public identities. Skillful image-makers adjust their tactics to the values, attitudes, emotions, and needs of the public. Thus, in the time of crisis, people need a leader who can inspire confidence and hope, who can address their social, political, and economic problems, and thereby guarantee stability and peace. Therefore, the main requirements to the leader would be confidence, strength, intelligence, and self-discipline. In the time of stability and economic prosperity, people would favor social, political and economic changes, and therefore would support new projects and revolutionary ideas. Unflappable demeanor, for example, may be perceived as "lacking emotional attachment" [2], or may have a new name – "presidential temperament" [3].

In the globalizing world, political image construction and deconstruction tools become more available for the general public, and can affect both national and international audiences. Due to the global information network, intertextuality [1] transcends cultural, national, and linguistic borders. The leader's words, looks, demeanor and performance are compared, commented, and argued in the global Internet dialogue. Other texts related to the leader, which evaluate his personality and performance (e.g., jokes, anonymous comments in blogs, articles, etc.), may also contribute to the construction of public opinion about him. Visual images of the leader may support verbal messages or suggest some new information to the viewers.

This paper discusses the correlation between verbal and nonverbal messages employed in political image construction. The study involves rhetorical analysis of messages from interviews and speeches delivered by six modern political leaders, their photos, documentary video-clips featuring them in formal and informal contexts, and comments from YouTube viewers. The results of the study suggest that nonverbal messages can enhance or alter the perception of verbal texts. While written texts and photos can be selected and edited for a certain impression, videos seem to offer more dynamic and realistic images of the leader, his charismatic qualities, emotions and attitudes. The interpretation of the same nonverbal and verbal messages, however, may be different in different cultures and contexts. In political image making, nonverbal messages may be even more effective than verbal ones.

LITERATURE

1. Bakhtin, M. M. *Rabelais and his world* / M.M. Bakhtin. – Indiana : Indiana University Press, 1984;
2. Barone, M. *Triumph of Temperament, Not Policy* // Creators Syndicate, 2008. Retrieved from <http://www.creators.com/conservative/michael-barone/triumph-of-temperament-not-policy>;
3. Carlson, M. *Obama's Temperament Proves the Right Stuff* // Bloomberg, 2008 Retrieved from http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=aGUESSOCzYlw&refer=columnist_carlson

FORECASTING THE ENDS OF THE WINNING ELECTION CANDIDATE'S PROGRAMME THROUGH THE GRAMMATICAL CATEGORY OF ASPECT

Shyrov, Valery

*Maastricht School of Governance,
Maastricht University, the Netherlands*

Politicians' policy positions can be estimated using a broad variety of sources, from opinion polls to expert interviews. However, a political text set in writing is by far the most comprehensive and informative source of data. It especially concerns an election programme, if one has a task of estimating candidate's policy positions in a given election. A programme document of this order offers an idea of the orientation of candidate's future policies, if not of the 'real' policy stances.

Applying linguistics to discern the promised policy actions in the election programme, the overall goal of the research is to identify congruence between the pragmatics of the winning candidate's written statements issued before the election and the yields of his five-year tenure. Candidate's aspectual choices in presenting the desired in his election programme thus take pride of place.

Relying on Tesnière's verbocentric theory [1], the applied Maslov-Vendler aspectual classification [2; 3] with the agentivity increment from Dowty and Paducheva [4; 5]; resulted in grouping the programme's predicates into the states, activities, accomplishments, and achievements. Given the ultimate goal of the research, the agentive statements of the election programme, as opposed to the deagentivized ones, will constitute the core of the subsequent political analysis of the candidate's legacy.

I will present the results of linguistic analysis of the election programme before proceeding to establish to what degree the Candidate's word has matched the action through politico-economic analysis of his five-year tenure.

The presentation will explain the classification choices, agentivity, temporal constituency and internal structure of the predicates. Special attention is paid to difficult cases of reflexive verbs (–SJA verbs), modal verbs and modality.

REFERENCES

1. Теньер Л. Основы структурного синтаксиса. Пер. с франц. / Л. Теньер. – М. : Прогресс, 1988;
2. Маслов Ю. С. Вид и лексическое значение глагола в современном русском литературном языке / Ю. С. Маслов // Известия Академии наук СССР. Отделение литературы и языка. – 1948. – Том VII, вып. 4;
3. Vendler, Z. Linguistics in Philosophy / Z. Vendler. – Cornell : Cornell University Press, 1967;
4. Dowty D. R. Word Meaning and Montague Grammar. The Semantics of Verbs and Times in Generative Semantics and in Montague's PTQ / D. R. Dowty. – Dordrecht : Reidel, 1979;
5. Падучева Е. В. Динамические модели в семантике лексики / Е. В. Падучева. – М.: Языки славянской культуры, 2004.

**MEDIA COVERAGE OF THE EU IN UKRAINE:
POLITICS, NORMATIVE, AND DEVELOPMENT
(01 January – 30 June 2016)**

Velivchenko, Victor

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

This paper discusses perception of the European Union in the Ukrainian media (the newspapers “*Uryadovyi Kuryer*”, “*Holos Ukrainy*”, “*Dzerkalo Tyzhnya*”, “*Gazeta Po-ukrainsky*”, “*Den*”, “*Segodnya*”, “*Ukrayina Moloda*”, and “*Kommentarii*”) published in January – June, 2016. The research foci are POLITICS, NORMATIVE, and DEVELOPMENT domains.

The analysis shows that Ukraine, deeply concerned with its own problems, views the EU through the prism of these problems. This may be accounted for by: a) the policy of newsmakers who prefer locally anchored news considering such information to be more interesting for the reader; b) lack of qualified journalists knowledgeable about the EU per se. The media narratives are very low on the EU in general (as a collective actor), as well as the missions performed by the EU and its officials throughout the world. Parochial news coverage creates an impression that the EU’s activities are limited to those related to Ukraine only. The top pro-European leader is “*Holos Ukrainy*”; the top anti-European leader is “*Kommentarii*”.

Evaluation of the EU and respective actors tends to be predominantly neutral or positive (with the exception of “*Kommentarii*”). Slight increase of the negative evaluation of the EU relates to local hooks: absence of feasible changes in solving the military conflict with Russia.

In the POLITICS domain, metaphors portray Ukraine as a person who knocks at the closed door of the EU, being weak and exhausted by Russia who hinders Ukraine's movement to the EU and wants her to live by Russia’s rules. Being aware of Ukraine’s social diseases, the EU tries to help Ukraine. However, some members of the EU remain hostile to Ukraine. The EU, the USA, and Russia are political players who bargain for Ukraine, with the result being unpredictable so far. The EU as a team has disagreements among its own members. In the NORMATIVE domain, metaphors portray the reforms in Ukraine as making steps on the road to democracy. EU is a teacher giving Ukraine assignments which it has to do.

To conclude, the EU, which is a conspicuous topic in central Ukrainian newspapers, is perceived as a strong player on the international arena. However, its strength is undermined by its inner dissent which causes inefficiency in combating global threats. The major EU messages to build on these perceptions include the EU’s desire to help Ukraine, its real assistance in promoting democratic values and establishing democratic governance, its financial aid which is intended for saving Ukrainian economy. The factor that speaks against the strength of the EU is its inability to effectively restrain Russia’s aggression against Ukraine.

This study is a part of the transnational research project “Crisis, conflict and critical diplomacy: EU perceptions in Ukraine and Israel/Palestine (c³EU)” supported by Jean Monnet Programme of the European Commission.

UKRAINE – EUROPEAN UNION: REFERENDUM IN THE NETHERLANDS AS VIEWED IN UKRAINIAN AND RUSSIAN INTERNET BLOGS

Velivchenko, Valentyna & Svitlana Zhabotynska

Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy

This is a pilot study of media narratives focused on the referendum in Holland as to the approval of Ukraine's association with the EU. The narratives are represented by randomly selected articles published in Ukrainian (80 articles) and Russian (70 articles) Internet blogs in March – April 2016. The analyzed temporal spans are: *March 1 – April 5* (before the referendum), *April 6 – 12* (the referendum proper and the subsequent decision of the country's government), *April 13 – 30* (after the government's decision). The study aims to establish the focal narrative topics, their prominence and dynamics exhibited through time, as well as evaluation of these topics exposed through verbal and visual means.

The narrative topics are arranged within a coherent conceptual ontology that structures information about the referendum and exhibits reciprocal relations between the involved participants. These relations, specified in the texts, are described in them with a certain degree of regularity, which demonstrates salience of topics for the narrators. The latter, as the confronting discourse parties, Ukraine and Russia, tend to display their attitudes and dispositions to the described events.

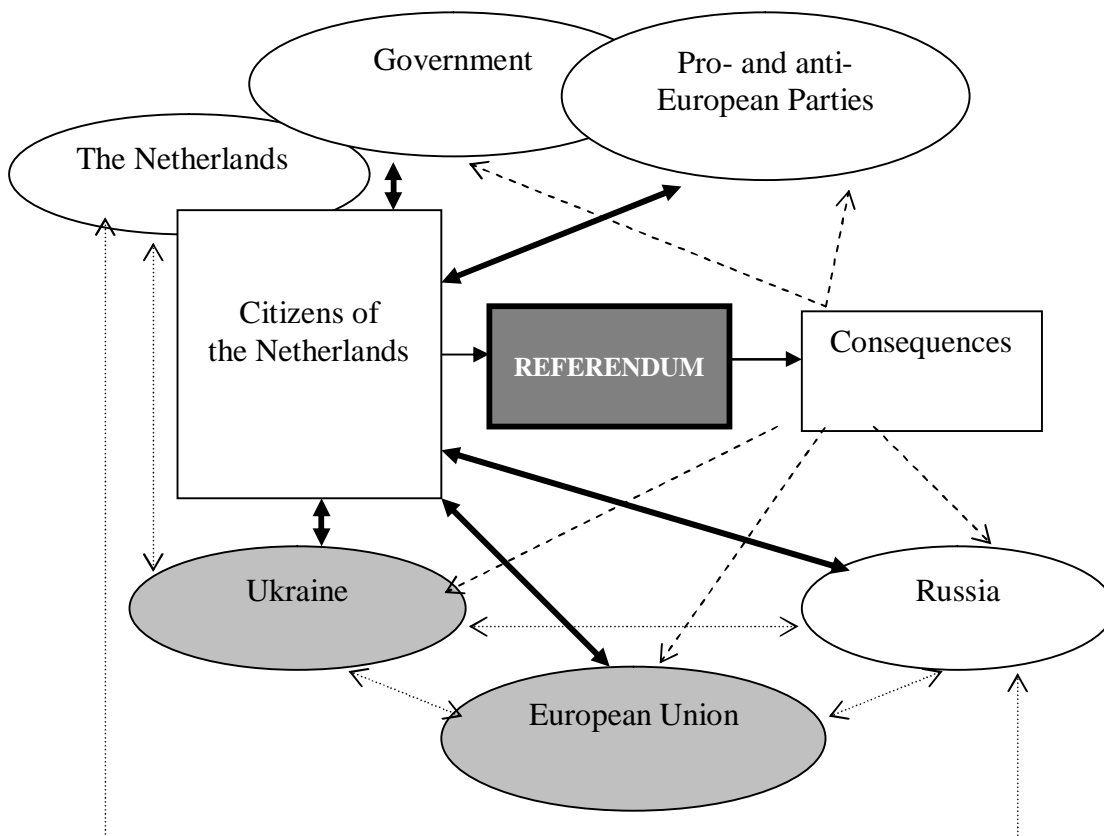

Fig. 1. Referendum in the Netherlands: a conceptual ontology

This study is a part of the transnational research project "Crisis, conflict and critical diplomacy: EU perceptions in Ukraine and Israel/Palestine (c³EU)" supported by Jean Monnet Programme of the European Commission.

ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ НА КАРТИНУ СВІТУ: КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ

Бондаренко Є. В.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Під час консцієнтальних протистоянь особливого значення набуває виявлення механізмів інформаційної війни як компонента гібридної [2]. Метою інформаційної війни є встановлення ідеологічного пріоритету однієї країни (суб'єкта впливу) над іншою (об'єктом впливу) задля виправдання певних політичних, економічних та військових дій [3, с. 5] країни-суб'єкта впливу в очах населення країни-об'єкта впливу та світової спільноти [4].

Інструментом інформаційної війни стають аналогові та цифрові ЗМІ, які залучають полімодальні семіотичні системи (насамперед вербальні й візуальні засоби). У межах еколінгвістики, яка надає нове методологічне підґрунтя лінгвокогнітивістиці [7], виникає можливість не тільки описати, але й пояснити механізми впливу ЗМІ на тлумачення реальності людиною у межах соціології, політології, культурології та інших наук. Досвід сприйняття реальності людиною, закріплений у вигляді когнітивних моделей, у лінгвокогнітивістиці визначається як концептуальна картина світу (ККС). У нашому дослідженні вона моделюється як матриця доменів [6, с. 152; 5, с. 7], набір певних царин знання, які зорганізовано навколо певного концепту. Під інформаційним впливом іманентно цілісна структура ККС індивіда [1, с. 41] зазнає розбалансування через трансформації, які полягають у зміні наповнення доменів, а також їх взаємовідношення. У такий спосіб виникає ментальне утворення-симулякр з номенклатурою складників, подібною до вихідної ККС, проте їх зміст та співвідношення є іншим, часто таким, що навіть заперечує сутність вихідної ККС.

Складниками інформаційної війни стають: 1) пошук найбільш вразливої чи чуттєвої царин(и) у матриці доменів представників країни-об'єкта; 2) заміна наповнення та відношень компонентів у матриці; 3) зміна інтерпретації реальності, згідно із новою конфігурацією ККС за допомогою відповідних засобів впливу і 4) увімкнення регулятивного потенціалу ККС у бажаному для країни-суб'єкта напрямку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постовалова В. И. Картина мира в жизнедеятельности человека / В. И. Постовалова // Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира. – М., 1988. – С. 8–69;
2. Почепцов Г. З історії поняття гібридної війни в США і Росії (osvita.mediasapiens.ua/trends/1411978127/z_istorii_ponyattya_gibridnoi_viyini_v_ssha_i_rosii/?media);
3. Почепцов Г.Г. Информационные войны / Г.Г. Почепцов. – М.: Рефл-бук, К.: Ваклер, 2000. – 576 с;
4. Рубцов А. Откуда взялся «Крымнаш». Загадки новой российской идеологии / А. В. Рубцов, С. А. Медведев, А. В. Колесников (<http://www.svoboda.org/content/transcript/27147455.html>);
5. Clausner T. Domains and Image Schemas / T. Clausner, W. Croft // Cognitive linguistics. – 1999. – Vol. 10–1. – P. 1–31.
6. Langacker, R. W. Foundation of Cognitive Grammar / R. W. Langacker. – Vol. 1 : Theoretical prerequisites. – Stanford CA : Stanford University Press, 1987. – 515 p.
7. The Ecolinguistics Reader: Language, Ecology and Environment / [ed. Alwin Fill, Peter Mülhäusler]. – Continuum: London and New York, 2001. – 296 p.

МОВА ЯК ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ МЕТИ: СУГЕСТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ МАНІПУЛЮВАННЯ СВІДОМІСТЮ ВИБОРЦЯ В РЕКЛАМНОМУ ТЕКСТІ

Гречуха Л. О., Кузєбна В. В.

Черкаський державний технологічний університет

Сприйняття політичних реалій залежить від добору мовних засобів. Слова не лише характеризують політику, вони самі є частиною політики. Як невід'ємна складова політичної комунікації, мова є надзвичайно ефективним інструментом боротьби за владу. Під час політичної агітації за допомогою мовних знаків здійснюється вплив на формування політичної волі народу, на його політичний вибір, що приводить до влади відповідні політичні сили чи конкретних політичних лідерів. При цьому може мати місце як прямий вплив, так і навіювання (сугестія) як один із засобів формування політичної віри.

Проблема мовної сугестії у сфері політики має міждисциплінарний характер; вона перебуває на перетині лінгвістики, психології та «паблік рілейшнз» [1]. Правильно застосоване навіювання може помітно підвищити ефективність пропагандистської діяльності. Очевидно, що в тій чи іншій формі досягнення сугестології знайшли широке застосування і в політичній пропагандистській рекламі.

Реклама, як складова мовного впливу, сьогодні активно розвивається. Жодна передвиборча кампанія не обходиться без політичної реклами, метою та завданнями якої є донесення у доступній, емоційній, лаконічній та оригінальній формі суті політичної платформи та налаштування мас на її цілковиту підтримку, створення бажаної психологічної установки, що визначає напрямки почуттів, симпатій, а потім і дій людини [2; 3]. Досягненню зазначеної мети служать сугестивні технології, пов'язані із застосуванням відповідних лінгвістичних та екстралінгвістичних засобів, майстерно вплетених у текст передвиборчих ацитаційних листівок. У доповіді буде надано перелік таких засобів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карпухин О. Формирование масс: Природа общественных связей и технологии «паблік рілейшенз»: Опыт историко-социологического исследования / О. Карпухин, Э. Макаревич. – Калининград : ФГУИПП, Янтарный сказ, 2001;
2. Лученко В. Сугестія в пропаганді та політичній рекламі / В. Лученко [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://h.ua/story/178981/>;
3. Петрик В. М. Сугестивні технології маніпулятивного впливу / В. М. Петрик, М. М. Присяжнюк, Л. Ф. Компанцева. – К. : ЗАО "ВИПОЛ", 2011.

ІДЕОЛОГІЯ ТА ДИСКУРС

Куш Е. О.

Запорізький національний технічний університет

Питання співвідношення мови та ідеології, ідеологічних характеристик дискурсу посідають чільне місце в сучасних лінгвістичних розвідках. Розуміння ідеології як системи поглядів, уявлень, переконань, цінностей та установок, які поділяються представниками певної соціальної групи / спільноти та актуалізуються в їхньому дискурсі за допомогою мовних одиниць, стає визначальним для сучасного мовознавства [2].

Слід підкреслити, що дослідження виявів ідеології не зводиться лише до вивчення особливостей її актуалізації в дискурсі. Ідеологія може втілюватися в інших соціальних практиках та семіотичних кодах, зокрема, візуальних образах, жестах, музичних творах тощо. Проте саме мовлення та тексти дають людям змогу формулювати та висловлювати власні ідеологічні переконання й уявлення безпосередньо. Ідеології проектується на різні рівні та виміри дискурсу, кожна зі своєю структурою та стратегією, визначаючи самий спосіб його семантичної та структурної організації [4].

Таку точку зору поділяє і Т. ван Дейк, вказуючи, що ідеологічні формації та структури свідомості індивідів актуалізуються в дискурсах, структурно-семантична та стратегічна організація яких слугує індикатором їхньої ідеологічної спрямованості [3, с. 51]. Не можна стверджувати, що будь-який дискурс має ідеологічне підґрунтя. У фокусі уваги в ідеологічному дискурсі перебуває характеристика поляризованих соціальних груп. Спрямований на їх ідентифікацію та протиставлення, цей дискурс спирається на низку бінарних опозицій, апелює до системи цінностей певних соціальних груп [2, с. 52].

Розумінню ідеології та особливостей її актуалізації в дискурсі сприяли дослідження в галузі семіотики. У термінах А. Греймаса та Ж. Курте ідеологічний дискурс є вторинною семіотичною системою, ідеологія ж може бути представлена як семіотична модель, що є рекурентною глибинною структурою, притаманною дискурсу [1, с. 495]. Для аналізу особливостей дискурсної реалізації ідеологічних уявлень та переконань мовців, структурно-семантичної організації (макроструктури) ідеологічного дискурсу науковці звертаються, насамперед, до тетраметральної моделі – «семіотичного квадрата Греймаса» [1].

ЛІТЕРАТУРА

1. Греймас А.Ж. Объяснительный словарь теории языка / А. Ж. Греймас, Ж. Курте // Семиотика. – М., 1983. – С. 483–551; 2. Яворська Г.М. Прескриптивна лінгвістика як дискурс: Мова, культура, влада / Г.М. Яворська. – К. : Вид-во Нац. акад. наук, 2000; 3. Dijk, T. A. van. Ideology: A Multidisciplinary Approach / T. A. van Dijk – L. : Sage Publications, 1998; 4. Kress G. Ideological Structures in Discourse / G. Kress // Handbook of Discourse Analysis. – L. : Routledge, 1985. – P. 178–232.

МЕТАФОРИ УКРАЇНИ ТА ЄВРОСОЮЗУ В УКРАЇНСЬКІЙ І ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ПРЕСІ: ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ

Кривенко Г. Л.

Київський національний лінгвістичний університет

Міждисциплінарний характер сучасних лінгвістичних досліджень сприяє переосмисленню традиційних підходів до вивчення метафори в межах лексичної семантики та, зокрема, залученню набутків когнітивної лінгвістики і дискурс-аналізу з метою розв'язання актуальної проблеми функціонування метафор у спеціалізованих сферах комунікації. Об'єктом запропонованого дослідження виступають мовні одиниці, а саме, слова і словосполучення, значення яких перенесено з однієї сфери знань на іншу, а предметом дослідження є особливості метафоризації України та Євросоюзу в українській та європейській пресі у зіставному аспекті. Тексти новинних і аналітичних статей, надрукованих у січні– березні 2016 року в українських державних газетах “Голос України” й “Урядовий кур'єр” та міжнародних виданнях “EUobserver” та “POLITICO.eu”, які послужили матеріалом дослідження, належать до медіа-дискурсу, що розглядається в роботі як різновид інституційного дискурсу. Останній визначається як статусно орієнтована складна комунікативна практика, яка має відповідну мету й асоціюється з відповідною комунікативною спільнотою [2].

В основі запропонованого дослідження лежить гіпотеза, згідно з якою інституційний дискурс з євроінтеграції, з одного боку, характеризується конвенційністю і нормативністю, властивими різним жанрам професійного писемного мовлення, а з іншого боку, схильністю до постійної зміни та / або розвитку значення. При цьому одним з інструментів творення дискурсу виступають метафори-кліше, які конструюють поняттєвий простір політики, економіки, соціальних справ в термінах подорожей, спорту, медицини, будівництва тощо. Методологія аналізу досліджуваних метафоричних виразів включає моделювання пропозиційних схем з урахуванням аргументних ролей на мікрорівні дискурсу [1] та реконструкцію дискурсивних стратегій, задіяних у конструюванні образів України та Євросоюзу на його макрорівні.

Результати дослідження вказують, зокрема, як на кількісні відмінності стосовно розподілу метафор у текстах україномовних і англomовних статей, так і на якісні показники способів мапування поняттєвих просторів та їхнього метафоричного потенціалу, який реалізується в спеціалізованих сферах спілкування для переслідування різних комунікативних цілей.

This study is a part of the transnational research project “Crisis, conflict and critical diplomacy: EU perceptions in Ukraine and Israel/Palestine (c³EU)” supported by Jean Monnet Programme of the European Commission.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жаботинская С.А. Концептуальная метафора в специальном языке: процедура анализа / С.А. Жаботинская // Иностранные языки в высшей школе (Рязанский гос. ун-т имени С.А. Есенина). – 2013. – Вып. 3 (26). – С. 24–32; 2. Bhatia V. Professional written genres / Vijay Bhatia // The Routledge Handbook of Discourse Analysis. – Abingdon: Routledge, 2012. – P. 239–251.

МАНІПУЛЯТИВНИЙ АСПЕКТ ЖІНОЧОЇ ПОЛІТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Ляшук А.М.

*Кіровоградський державний педагогічний університет
імені В.Винниченка*

Загальні тенденції розвитку сучасної лінгвістики зумовлюють нові підходи до вивчення мови та мовного спілкування, зокрема їх розгляд крізь призму гендерних, психічних та соціальних процесів. Особлива увага приділяється мові як засобу впливу, що активно застосовується політичними лідерами, незалежно від їхньої статі. Під мовним впливом розуміють вплив на людину за допомогою мови з метою спонукати її свідомо прийняти певну точку зору, свідомо прийняти рішення щодо певної дії, передачі інформації, регуляція діяльності однієї людини іншою людиною через мову [3; 4]. Мова як інструмент впливу не просто відображає факти за принципом дзеркала, вона тією чи іншою мірою виявляється кривим дзеркалом, кривизна якого визначається комунікативними завданнями адресата та його / її світосприйняттям [2, с. 76].

Політики використовують мовні стратегії та риторичні засоби на фонологічному, синтаксичному, лексичному, семантичному та прагматичному рівнях, включаючи мовні маніпуляції як впливовий інструмент політичної риторики з метою стимулювання аудиторії до конкретної політичної дії. Маніпуляція як «вид психологічного впливу, майстерне використання якого призводить до виникнення у реципієнта намірів, які не збігаються з його актуальними бажаннями» [1, с. 59], характеризується прихованою інтенцією політика нав'язати аудиторії конкретні погляди за допомогою мовлення та супутніх мовленню невербальних засобів для досягнення цілей, поставлених мовцем [4]. Для сучасного американського жіночого політичного дискурсу характерними є вербальні риторичні засоби, представлені переважно повторами, антитезами, алюзіями, які завдяки імпліцитному контрасту мають значне емоційне навантаження, що посилюється за рахунок невербального спілкування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Доценко Е. П. Психология манипуляции. Феномены, механизмы, защита / Е. П. Доценко. – М: ЧеРо, Изд-во МГУ., 1997;
2. Иссерс О. С. Речевое воздействие в аспекте когнитивных категорий / О. С. Иссерс // Вестник Омского университета. – 1999. – Вып. 1. – С. 74–76;
3. Стасюк Т. В. Високі технології мовного впливу: лексико-граматичне кодування інформації та її семантична обробка // Дослідження з лексикології і граматики української мови, 2010. – Вип. 9. – С. 282–291;
4. Стернин И. А. Практическая риторика: Уч. пособие для студентов вузов / И.А. Стернин. – М. : Изд. Центр "Академия", 2003.

ОСОБЛИВОСТІ ЗВЕРТАНЬ В ІНТЕРНЕТ-КОМЕНТАРЯХ НА СТОРІНКАХ ПОЛІТИЧНИХ ДІЯЧІВ УКРАЇНИ ТА США У СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ FACEBOOK

Оверчук О. В.

*Кіровоградський державний педагогічний університет
імені В. Винниченка*

У дослідженні розглянуто типи звертань в інтернет-коментарях на сторінках політичних діячів у соціальній мережі Facebook, проаналізовано мовні елементи структури звертань та їх роль у висловлюванні.

Міжособистісному спілкуванню як формі людської діяльності в аспекті засобів вираження адресованості та взаємодії адресанта і адресата присвячено ряд робіт зарубіжних та вітчизняних науковців (Алпатов В.М., Богданов К.А., Борисова І.М., Вежбицка А., Ларіна Т.В., О. Миронюк, М. Пилинський, В. Русанівський, Шамьєнова Г.Р., Штерн А.С., Грайс П., Ліч Дж. та ін.), проте це питання потребує подальшого вивчення, зокрема з позиції спілкування у мережі Інтернет.

Специфіка мовного матеріалу тексту інтернет-коментаря на особистих сторінках політичних діячів, його композиційні й змістові особливості зумовлюють широке використання звертань. За соціально-психологічними значеннями звертань в інтернет-коментарях відносимо їх до офіційної сфери (інституційоване спілкування між представниками державного апарату та населенням), з перевагою рангу адресата, що має вищий соціальний статус, і несе тональність субординативності. Комунікація відбувається у межах позасімейної сфери, а саме – соціально-політичної, де стилістично користувачі Мережі притримуються нормативності. Ставлення до адресата індивідуальне і залежить від суб'єктивної оцінки конкретного автора повідомлення.

Досліджуючи звертання у інтернет-коментарях на соціальних сторінках політиків за характером взаємин комунікантів, поділяємо їх на загальні й спеціальні; соціальні гоноративи, антропоніми, емоційні та індивідуально-авторські звертання [1, с. 114]. Під час аналізу інтернет-коментарі на сторінках політичних діячів України та США впадає у вічі, що учасники коментування до постів власників сторінок переважно дотримуються принципів увічливості у звертанні до високопосадовців. Зазначимо, що дотримуючись формальних принципів етикетності [2], адресант може виражати категоричність, претензійність та незадовільну оцінку роботи адресата. Серед звертань відмічаємо вживання комунікантами як офіційного тону мовлення, так і абсолютно фамільярних форм.

ЛІТЕРАТУРА

1. Телеки М.М. Соціальні категорії модусу в текстах епістолярного жанру / М.М. Телеки, В. Д. Шинкарук. — К.-Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007; 2. Формановская Н.И. Речевой этикет и культура общения. – М.: Высшая школа, 1989;

НОМИНАТИВНОЕ БЫТОВАНИЕ УКРАИНСКОГО КРИЗИСА: ЧЕМ ПРОТЕСТУЮЩИЕ ОТЛИЧАЮТСЯ ОТ ПОВСТАНЦЕВ, БОЕВИКОВ И СЕПАРАТИСТОВ?

Потапенко С.И.

*Нежинский государственный университет
имени Николая Гоголя*

Своеобразие освещения в англоязычных интернет-новостях Би-Би-Си (<http://www.bbc.com/news>) событий на украинском востоке состоит в том, что даже в пределах отдельного текста одни и те же участники зачастую именуются разными единицами: *protesters* «протестующие», *activists* «активисты», *rebels / insurgents* «повстанцы» / «мятежники», *militants* «боевики», *separatists* «сепаратисты».

Для объяснения указанных различий использована теория построения перспектив (ТПП) [2, с. 494], согласно которой категоризация осуществляется по аналогии с ориентацией человека в пространстве-времени, служащей основой для формирования двух категориальных перспектив: доминантной (*dominant*) и второстепенной (*recessive*). Будучи производной от статики пространства, доминантная перспектива отражает подобие категоризируемого объекта фокусу, а второстепенная перспектива, опирающаяся на динамику времени, предполагает уменьшение фокальных черт, что сопровождается накоплением отличий и уподоблением соседним категориям.

Применение ТПП позволило установить, что выбор наименований участников событий на востоке Украины опирается на изменение трех категориальных параметров, устанавливаемых относительно фокуса, представленного образ-схемой ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ [1, с. 46]: силового, количественного и кинетического, отражающего амплитуду движения участников событий. Протестующие (*protesters*), соотносимые с доминантной перспективой, обладают достаточной для противостояния силой благодаря их численности. Сочетаемость единиц показывает, что соотносимость всех других участников с второстепенной перспективой обусловлена изменениями базовых параметров, способствующими движению в направлении соседних категорий. Повстанцы-мятежники (*rebels*) отличаются интенсификацией силовых (физического и медийного), кинетического и количественного параметров. При сохранении кинетического и отсутствии медийного параметров боевики (*militants*) характеризуются усилением силовой физической и количественной характеристик, последняя из которых трансформируется в иерархическую. Превосходство сепаратистов (*separatists*) опирается на направленность физического, кинетического и количественного параметров, унаследованных от рассмотренных категорий, на суперординатный уровень с целью разрушения существующего государства и создания нового.

ЛИТЕРАТУРА

1. Johnson M. Body in the Mind / M. Johnson. – Chicago : The University of Chicago Press, 1987;
2. MacLaury R. E. Introducing vantage theory / R. E. MacLaury // Language Sciences. – 2002. – Vol. 24. – P. 493–536.

КОНЦЕПТ ВІЙНИ ЗА УКРАЇНСЬКИМИ ДАНИМИ

Яворська Г.М.

Національний інститут стратегічних досліджень

Від давніх часів тема війни становить важливий предмет аналізу. Сьогодні практично кожна галузь наукової думки про людину та суспільство – філософія, соціологія, правознавство, історія тощо – виявляється придатною для створення теорій щодо природи війни, причин виникнення війн та можливих механізмів їхнього попередження або стримування. Однак потенціал когнітивно-лінгвістичних підходів у цій міждисциплінарній сфері залишається майже невикористаним.

Теоретичні побудови впливають на соціальну й політичну практику, формують певні публічні очікування і здатні впливати на процеси прийняття політичних рішень. Це накладає на дослідників і авторів праць про війну виразну моральну відповідальність.

У смисловій репрезентації та розумінні російської агресії проти України існують принципові суперечності. Маємо кілька контроверсійних версій подій (міждержавний збройний конфлікт, громадянська війна, незаконна анексія Криму плюс громадянський конфлікт на Донбасі), які, взяті у повному обсязі, не можуть бути правдивими одночасно.

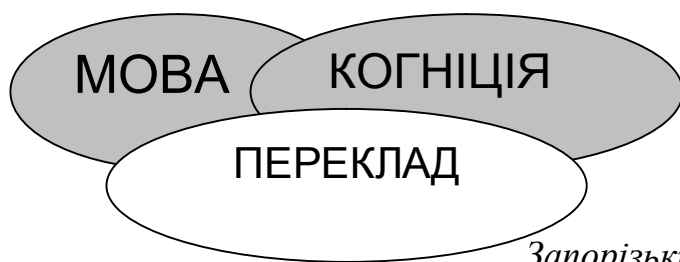
Суперечності інтерпретацій корелюють із суперечностями в номінаціях конфлікту (*війна, АТО, проксі-війна, громадянський конфлікт, міждержавний конфлікт, неоголошена війна, гібридна війна* тощо). У міжнародно-правових документах також немає однозначної відповіді щодо застосування терміну *війна*. За висновками фахівців, термін «війна» (*war*) продовжує використовуватися, однак загалом у юридично зобов'язуючих документах замість нього застосовується ширше поняття «збройний конфлікт» (*armed conflict*), яке передбачає дві обов'язкові ознаки – наявність організованих озброєних контингентів та залученість до бойових дій певної інтенсивності [1].

Концепт війни, інтуїтивно зрозумілий і загальновідомий, насправді виявляється складним і не таким однозначним при спробі позначення конкретних подій. Це підтверджує теоретичну тезу про множинність категоризації.

У доповіді, на матеріалі даних сучасного українського публічного дискурсу на теми війни, розглянуто деякі проблеми референції і категоризації, а також концептуальні метафоричні моделі репрезентації війни («стихийне лихо», «хвороба», «подорож»). Окрему увагу приділено аналізу сполук *до війни* і *після війни*, які в сучасних умовах змінюють прототипну референцію, підтверджуючи динамічну природу процесів концептуалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Final Report on the Meaning of Armed Conflict in International Law / The Hague Conference .2010. Use of Force. – Режим доступу: <http://www.ila-hq.org/download.cfm/docid/2176DC63-D268-4133-8989A664754F9F87>

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ОБРАЗУ В ПОЕТИЧНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Василенко Г.В.

Запорізький національний технічний університет

Образ у вітчизняній поезії є художнім втіленням її етноконцепту у формі ліричного жанру. Поетичному образу властива бінарність – органічний сплав суб'єктивного й об'єктивного, індивідуального і колективного, матеріального й ідеального, вертикального і горизонтального рівнів.

Етноконцепт *Україна* є поняттєвим, образним і ціннісним утворенням, сформованим у процесі історичного розвитку народом, що живе на території з однойменною назвою. Цей етноконцепт є основою художньої реалізації образу людини і її культури в українській поезії та основою інтерпретації цього образу в перекладі, що відбивається на вербальному рівні образної системи та на рівні метаобразу.

Дослідження особливостей відтворення образу в поетичному перекладі здійснюється на основі зіставного лінгвостилістичного і концептуального аналізу в лінгвокультурологічному і лінгвокогнітивному аспектах. Звернення до *лінгвокультурологічного* аспекту дозволяє виявити особливості переживання явищ світу представниками української етнокультури, відтворення ціннісних і світоглядних орієнтирів українського народу на основі зіставного аналізу народних символів, способів і форм відтворення емотивної експресії, формотворчого рівня образу та заголовків. Опора на *лінгвокогнітивний* аспект дослідження дає змогу висвітлити особливості відображення системи концептів українського автора в образній системі англomовних перекладів його / її лірики, а також вплив індивідуальної свідомості на інтерпретацію етноконцепту.

Специфіка проблеми образу в поетичному перекладі вимагає інтегративного вирішення для пояснення мовних та метамовних ускладнень. З цією метою до дослідження залучаються *літературознавчий, культурологічний, герменевтичний, етнопсихолінгвістичний і синергетичний підходи*.

В еру глобалізації і постійних переміщень, можливо, єдиним способом прямого спілкування між поетами з різних культур є співіснування в одній із головних мов, яка стала *lingua franca* культури. Проникнення в інші культури через здатність знаходити спільну мову поезії дозволяє досягти взаєморозуміння між художниками, що творять у різних географічних, соціальних і мовних умовах.

Таким чином, застосування інтегративного підходу до проблеми відтворення образу в поетичному перекладі може бути ефективним і результативним методом дослідження, оскільки він розширює можливості пізнання людини і світу.

КОГНІТИВІСТИКА І ПЕРЕКЛАД: НОВІ ГОРИЗОНТИ АДЕКВАТНОСТІ

Некряч Т. Є.

Київський національний лінгвістичний університет

У перекладознавстві віддавна точаться дискусії про можливість досягнення адекватності у перекладі художнього твору. Не менш провокативним є це питання і для перекладача-практика: для нього не лише кожен новий твір є черговим викликом, а й кожне речення оригінального тексту вимагає пошуку таких стратегій і тактик, що наближають переклад до вимірної адекватності. Термін «адекватний» у перекладознавстві означає не те саме, що англійське слово *adequate* (прийнятний, прохідний, підходящий). Під адекватним перекладом розуміють переклад рівноцінний оригіналові, точний як у деталях, так і в цілому. Найамбітніше прагнення художнього перекладача – створити саме рівноцінний твір, який посів би в культурі-приймачі таке ж місце, що його має оригінал у вихідній культурі. Розуміння адекватності чи рівноцінності не лишається раз і назавжди даним, нерухомим. На різних етапах розвитку художнього перекладу, а відтак і перекладознавства, змінювалися погляди на адекватність і її оцінювання. На нинішньому етапі досягнуто певний консенсус у тому, що саме вимагається від художнього перекладу, щоб він став помітним явищем іншої культури. Передусім, це усвідомлення, що переклад становить перехід не стільки від мови до мови, скільки від культури до культури. (за А. Лефевром), тому етнокультурний фон, вертикальний контекст, художня картина світу набувають все більшого значення і вимагають від перекладача все більше свідомих зусиль з опанування не лише чужої мови, а й тієї соціокультурної та етнокультурної інформації, яку ці слова передають.

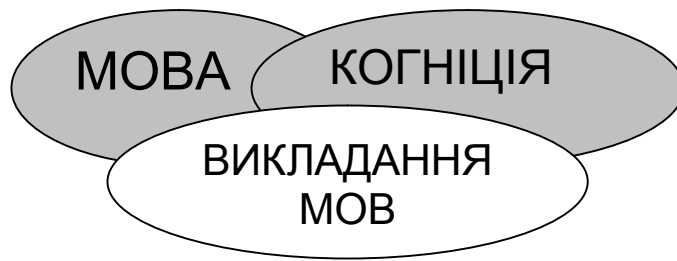
Розвиток когнітивної лінгвістики і зокрема концептології відкрив нові горизонти для пізнання сутності художнього перекладу, чіткіше окресливши межі досягнення адекватності. Концепт можна навіть вважати одиницею перекладу, якщо виходити з розуміння, що концепт – це інформація, подана в образній формі й виражена мовними знаками. Така інформація для кожної окремої культури має притаманну лише їй систему цінностей. Усі ці складники потребують максимально повного відтворення у перекладі, що не завжди можливо, а то й зовсім неможливо. Словниковий відповідник не гарантує автоматичної передачі ціннісних чи образних параметрів. Власне, тільки комплексне відтворення понятійного, образного та ціннісного компонентів концепту сприяє перенесенню авторської картини світу до культури приймача. Однак навіть і це не обов'язково забезпечує народження рівноцінного друготвору. Існує ще й ідіостиль автора, його неповторна інтонація. Навіть в рамках однієї культури інтерсеміотичний переклад літературного твору далеко не завжди є запорукою появи адекватної версії: словесний матеріал – полівізуальний, натомість кіноадаптація або інсценіровка – моновізуальні. І все ж глибоке, концептуальне осмислення художнього твору допомагає перекладачеві зробити вирішальні кроки на шляху до адекватності.

ПРО КОГНІТИВНІ СТИЛІ ПЕРЕКЛАДАЧА-КРЕАТИВА

Ребрій О. В.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Сучасне перекладознавство сформувалося як синтетична наукова галузь, яка активно залучає напрацювання широкого кола дисциплін з метою виявлення сутнісних характеристик свого об'єкту. Дихотомічна процесуально-результативна природа перекладу закономірно повертає дослідників у бік психології, зокрема, в аспекті виявлення ознак творчості як у самій діяльності перекладачів, так і в їхніх здобутках. Свій власний портрет перекладача-креатива ми спробуємо «намалювати» на основі поняття когнітивного стилю як індивідуально-своєрідного способу переробки інформації, що характеризує специфіку розумового ладу конкретної людини та відмітні особливості її інтелектуальної поведінки. Сьогодні виділяються близько двох десятків різних когнітивних стилів, проте нам цікаво з'ясувати, які з них потенційно можуть характеризувати поведінку перекладача як агента творчої дії. У вирішенні цього завдання ми спробуємо встановити взаємозв'язок між когнітивним(и) стилем(ями) особистості (як способом переробки інформації) та іншими стилями поведінки, які сукупно формують пізнавальний стиль особистості перекладача. Загалом виділяються чотири рівні стильової поведінки, де кожен наступний рівень розкривається у своїй різноманітності на основі формування механізмів стильової поведінки попереднього рівня. На першому рівні – кодування інформації – перекладачі мають бути схарактеризовані як аудіали, тобто особистості, в яких переважає словесно-мовленнєвий стиль кодування інформації. У свою чергу характер кодування інформації чинить вплив на визначення другого рівня – інформаційної обробки (власне когнітивного стилю), на якому ми можемо спрогнозувати успішного перекладача як репрезентанта таких когнітивних стилів, як широкий діапазон еквівалентності, широка категоризація, толерантність до нереалістичного досвіду, когнітивна складність та абстрактний рівень концептуалізації. Третім рівнем стильової поведінки індивіда є рівень постановки та вирішення проблем, на який чинить вплив розвиток когнітивних властивостей особистості у напрямку зміщення інтелектуальної поведінки в бік певних субполіусів основних когнітивних стилів. Сукупність когнітивних стилів, пов'язаних зі словесно-мовленнєвим стилем кодування інформації, визначає дослідницький та інноваційний способи прийняття рішень особистістю. Обидва способи прийняття рішень притаманні ситуації перекладу. Останнім є рівень пізнавальної позиції особистості (епістемологічний стиль), який визначається як індивідуально-своєрідна форма пізнавального відношення до навколишнього світу й самого себе як суб'єкта пізнавальної діяльності. Дослідницький та інноваційний способи прийняття особистістю перекладача рішень зумовлюють формування в неї раціонального стилю пізнавального ставлення до дійсності, який передбачає одночасний розвиток концептуальних здібностей (вербальні здібності, здібність до розмірковувань) та емоційної незалежності (особиста автономія, неупередженість).

ONLINE COURSE DESIGN IN TERMS OF COGNITIVE LOAD THEORY

Baisara , Lyudmyla

Oles Honchar Dnipropetrovsk National University

Online course design including MOOCs (massive open online courses) is primarily based on synchronous and asynchronous communication, non-linear learning in hypertext patterns, independence of time and place, highly structured learning material, dual-modality multimedia presentations (verbal / non-verbal, concurrent / sequential). The student-centered approach to online course design derives from the following six principles deeply rooted in Cognitive Theory: the split-attention principle, the spatial contiguity principle, the temporal contiguity principle, the modality principle, the redundancy principle and the coherence principle [2]. The format of an online course encourages designers to be concise in their presentations, which can be ensured by a measured cognitive load varying due to intrinsic (the level of complexity), germane (relevant) or extraneous (irrelevant) demands [1]. The duty of a designer is to limit the amount of extraneous load and to build presentations and activities that encourage germane load or schema formation to take place. Learning is facilitated by lowering the level of extraneous cognitive load that can be changed in a variety of ways ranging from chunking to presentation techniques. Online courses developed at the DNU Distance Learning Center include audio-visual lectures presented in different modalities through at least five types of intelligences [3], glossary of the key terms used in the lecture, interactive tasks for checking the initial comprehension of the learning material (on the basis of Bloom's Revised Taxonomy, a hierarchy of thinking skills), tasks for decoding information presented in different modalities from verbal into visual, from audial into either visual or verbal, from visual into verbal.

LITERATURE

1. Chipperfield, B. Cognitive Load Theory and Instructional Design / B. Chipperfield. – Saskatoon, Saskatchewan, Canada: University of Saskatchewan (USASK), 2006. – Retrieved from <http://etad.usask.ca/802papers/chipperfield/>;
2. Moreno, R. Cognitive principles of multimedia learning: The role of modality and contiguity / R. Moreno & R. E. Mayer // Journal of Educational Psychology. – 1999. – No. 97. – P. 117–125;
3. Gardner, H. Multiple Intelligences: Theory in Practice / Howard Gardner. – New York : Harper and Row, 1993.

ONE OF THE MYTHS OF THE ENGLISH LANGUAGE IN TEACHING ESL/EFL

Pankrats, Yourie

Simon Fraser University, BC, Canada

“The limits of my language are the limits of the world”

Wittgenstein

There is a myth that is very popular among ESL / EFL instructors around the world: there are more exceptions than rules in the English language, especially within the English vocabulary and the word structure.

1. It is widely known that the majority of the words in English are not native English words but either borrowed or formed from borrowed elements from Latin, Greek and French – about 80% of the entire English vocabulary. A great deal of the terminology (close to 90 – 95%) of science, business, economics, computer science, communication, engineering, linguistics, psychology, medicine, literature and indeed much of the vocabulary of higher education, is based on Latin and Greek or French roots worldwide [1, p. iv].

2. For many ESL / EFL instructors the fact of massive borrowings from these three different languages is the reason why there are so many exceptions in the English lexicon and the word structures.

3. Practically it is the opposite. The fact that the borrowed words are sensitive to the source of borrowing means that all English words borrowed, for example, from Latin continue following very systematic rules of the Latin language. The same happened with the English words borrowed from Greek and French. The sets of rules of Latin, Greek and French and their combinations, like assibilation, assimilation, contraction, degemination, lenition, metathesis, prothesis, etc. are different from language to language. It means that the words borrowed from each of the mentioned languages follow very systematic set of rules associated with the language they are borrowed from and there are practically no exceptions.

REFERENCES

1. NTC's Dictionary of Latin and Greek Origins by Bob Moore and Maxine Moore. NTC Publishing group, 1997.

TEACHING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE: A COMMUNICATIVE AND COGNITIVE DIMENSION

Vovk, Olena

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

This paper propounds a conceptual framework of teaching a foreign language (FL) to University students. The study arises out of the need to introduce cognizing subjects to a reasonable approach of teaching EFL that can become an invaluable tool in acquiring sought-for expertise. Specifically, it encompasses a number of issues which question the conventional wisdom that teaching a FL should be done primarily on the communicative ground. Respectively, the maintained idea is at variance with the existing assumption that FL acquisition is aimed at developing communicative competence of students. At this rate the cognitive aspect of learning that incorporates interrelation of speech and intellection remains either ignored or deficient in support. With this in mind, it seems relevant to identify a current target of learning EFL, to set forth the basic principles of its teaching, and to elicit an appropriate model which will facilitate achievement of a set target.

Admittedly, modern methodology of teaching a FL is determined by communicative and cognitive paradigms, each solving its specific problems. The indications are therefore that their combination will turn out conducive for cognition in a language course. So, it stands to reason that developing a communicative and cognitive competence has to be chosen as a target of learning EFL. This competence may be defined as an acquired ability to successfully perform speech and mental activity while solving real and ideational problems via a target language [2, p. 292].

Giving pre-eminence to the communicative and cognitive competence as a final goal of FL acquisition entrained eliciting the principles on which the learning process may be based. They posit the significance of stimulating students' mental and speech performance, employing their epistemological styles, fostering linguistic personality and worldview formation, framing their knowledge space, developing multiple intelligences and the ability to conceptualize the input [1, p. 64].

The aforementioned gives a rationale for emphasizing another key aspect of this study – a spiral way of cognition which may be provided by a relevant model. It signifies that in the course of learning students move from perception of material under study to speech production through such stages as reproduction, apperception, knowledge incubation, and creative reproduction. While passing through these stages, students are presumed to acquire congruous knowledge, habits and skills that constitute communicative and cognitive competence.

The suggested conceptual framework requires a relevant system of exercises which outlines a perspective for further research.

REFERENCES

1. Вовк О.І. Комунікативно-когнітивна компетентність студентів-філологів: нова освітня парадигма / О.І. Вовк. – Черкаси: Вид. Чабаненко Ю.А., 2013; 2. Кузьмінський А.І. Методика навчання англійської мови в аспекті комунікативно-когнітивного підходу: Навч.-метод. пос. / А.І. Кузьмінський, О.І. Вовк. – Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмель

КОГНІТИВНИЙ АНАЛІЗ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Данилюк С. С.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Останнім часом помітно зріс інтерес до сфери освіти. Нині активно обговорюються питання, пов'язані з підвищенням якості освіти. Стає очевидним, що наразі держава й суспільство, усвідомлюючи велику потребу у висококваліфікованих кадрах для різних сфер нашої економіки, намагаються знайти шляхи розв'язання проблеми підвищення якості підготовки фахівців. Однак, завдання виведення системи вищої освіти на якісно новий рівень, який дозволив би задовольнити всі кадрові потреби держави й бізнесу та закласти міцне підґрунтя економіки країни, є вельми нетривіальним і вимагає досить глибокого багатоаспектного аналізу.

Одним із найефективніших інструментів для аналізу нечітких слабкоструктурованих систем (до яких у тому числі належать й економічні, політичні та соціальні системи) є когнітивний підхід, який передбачає: а) побудову когнітивної моделі якісної освіти; б) моделювання саморозвитку ситуації (характер зміни якості освіти за поточного стану справ); в) моделювання керованого розвитку (характер зміни якості освіти за умови внесення певних коригувальних впливів); г) виявлення керувальних дій, які сприяють підвищенню якості вищої освіти.

Для побудови адекватної когнітивної моделі й отримання об'єктивних результатів слід розглядати проблему з точок зору трьох основних «суб'єктів» (груп) системи вищої освіти: 1) учнів (студентів, аспірантів, докторантів тощо); 2) співробітників ВНЗ (викладачів, керівництва ВНЗ тощо); 3) «споживачів» освітніх послуг (держави, бізнесу, промисловості тощо).

Представники кожної із зазначених груп перераховують суттєві, на їхню думку, чинники, що впливають на якість підготовки фахівців у ВНЗ, а також вказують на залежності між цими чинниками й початкові тенденції їх зміни (тобто описують, як вони бачать поточний стан справ). Крім того, «суб'єкти» визначають критерії оцінки якості вищої освіти. У результаті такого «тристороннього аналізу» ми отримуємо досить адекватну когнітивну модель, яка дозволяє не лише побачити сукупну об'єктивну картину за станом на поточний момент, а й надає унікальну можливість визначити можливі шляхи розвитку ситуації і, за можливості, скоригувати цей розвиток.

Таким чином, новизна проведеної роботи полягає у використанні наявного когнітивного підходу для розв'язання вкрай актуального й багатогранного завдання підвищення якості вищої освіти.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО ПРЕС-РЕЛІЗУ ЯК СКЛАДОВОЇ ПИСЕМНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ ЗІ ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

Дерюгіна Л. П.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Формування англомовної писемної мовленнєвої комунікативної компетенції (АПМКК) студентів, розвиток їхньої здатності до спілкування на міжкультурному рівні та вміння працювати з різноманітними комунікативними типами текстів, включаючи прес-реліз, на сьогоднішній день є пріоритетними у навчанні студентів напряму підготовки «реклама та зв'язки з громадськістю» (6.030302). На сучасному етапі розвитку педагогічної науки проблема навчання письма та написання писемних текстів різних жанрів цікавила багатьох науковців і методистів. Водночас застосування прес-релізів у методиці навчання іноземних мов для формування АПМКК майбутніх спеціалістів зі зв'язків з громадськістю майже не було предметом спеціальних досліджень [2], тому ця дослідницька тематика стала предметом нашої наукової розвідки.

Прес-реліз – це стисле повідомлення для преси про якусь важливу подію [1, с. 66]. Цей інформативний документ використовується для безперервного інформування як громадськості, так і засобів масової інформації і має відносно жорсткий характер композиційного оформлення. Щоб дотриматись усіх норм та вимог побудови прес-релізів майбутньому спеціалісту зі зв'язків з громадськістю потрібно досконало володіти професійною АПМКК та ключовими її механізмами. Студентів необхідно навчити орієнтуватися в інформаційних потоках, виділяти в них головне, уміти працювати з різними жанровими та стилістичними видами текстових матеріалів, ознайомлювати з лексичною, орфографічною, граматичною та синтаксичною структурою прес-релізів як рідною так і іноземною мовами.

Підсумовуючи сказане, варто констатувати той факт, що на сьогоднішній день існує необхідність вдосконалювати писемну мовленнєву комунікативну компетенцію майбутніх спеціалістів зі зв'язків з громадськістю засобами англомовного прес-релізу як одного з ефективних різновидів PR-тексту та оперативного-новинного жанру, що складає основу писемної професійної діяльності вищезазначеної цільової аудиторії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Иванова К. А. Копирайтинг: секреты составления рекламных и PR-текстов / К.А.Иванова. 2-е изд. – СПб. : Питер, 2007; 2. Подкаменная Е. В. Формирование письменной речевой компетенции будущих специалистов по связям с общественностью / Е. В. Подкаменная // Общие вопросы методики преподавания иностранных языков: сб. науч. ст. по материалам IV международной науч.-практ. конф. / Чуваш. гос. пед. ун-т. – Чебоксары, 2009.

МІСЦЕ ГРАМАТИЧНОЇ УСВІДОМЛЕНOSTІ У СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК ГОВОРІННЯ

Дубчак І. П.

*Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

Спираючись на дослідження методистів (В. А. Бухбіндер, П. Я. Гальперін, О.О. Миролібов, Ю. І. Пассов, А.В. Щепілова, Р. Ur.), у процесі навчання англomовного говоріння виділяємо три етапи формування граматичних навичок (ГН): 1) етап концептуалізації; 2) етап інтеріоризації; та 3) етап екстеріоризації. Зазначимо, що результатом етапу концептуалізації є сформоване знання про граматичне явище, яке вивчається [1, с. 176], що можливо лише за умови усвідомлення цього явища. Цей етап умовно розподіляємо на три підетапи – підетап первинної концептуалізації, базової концептуалізації і вторинної концептуалізації.

Зміст підетапу первинної концептуалізації складають операції і дії первинного усвідомлення граматичної форми граматичної структури (ГС), її генералізованого зорового образу; спостереження за ГС у мовленні; мимовільне засвоєння форми і розуміння значення явища; виокремлення ГС із потоку мовлення; створення генералізованого слухового образу ГС; первинного усвідомлення граматичного значення ГС, які відпрацьовуються у вправах у сприйнятті нової ГС та в її упізнаванні, а також в імітації зразка мовлення.

Підетап базової концептуалізації має на меті узагальнення відомостей і створення загальної класифікаційної системи знань студентів про граматичне явище. Операції і дії з формування мовленнєворухового образу і зв'язку між слуховим, зоровим і мовленнєворуховим образами, мимовільного виведення особливостей ГС у процесі функціонування граматичного явища, засвоєння єдності граматичної форми, значення і функції ГС пропонуємо відпрацьовувати у вправах на виявлення схожостей і розбіжностей граматичного явища в англійській та українській мовах, на встановлення семантичного зв'язку між елементами нової ГС.

На підетапі вторинної концептуалізації відбувається формування індивідуального знання студентів про нову ГС. Для цього під час виконання вправ у перевірці розуміння нової ГС, у диференціації та ідентифікації ГС студентам необхідно виконати такі операції і дії, як: самостійне виведення правила та його адаптація при запам'ятовуванні; ведення конспекту, виявлення та виправлення помилок, їх коментування.

Отже, детальний розгляд етапів формування ГН говоріння дозволяє зробити висновок, що граматична усвідомленість нового явища розвивається на етапі концептуалізації і є необхідною умовою формування навичок говоріння.

ЛІТЕРАТУРА

1. Щепілова А. В. Теория и методика обучения второму французскому языку как второму иностранному языку : уч. пособие для студентов вузов, обучающихся язык по специальности 033200 «Иностр. яз» / А. В. Щепілова. – М.: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2005. – 245 с.

ЗМІШАНА МОДЕЛЬ ВИВЧЕННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЯК ІНОЗЕМНОЇ: ЯК СТУДЕНТИ СПРИЙМАЮТЬ НОВУ МОДЕЛЬ?

Недашківська А., Сіваченко О.

University of Alberta, Canada

У доповіді розглядається питання сприймання студентами змішаної моделі вивчення та викладання української мови як іноземної, що поєднує заняття у класі з роботою студентів з онлайн компонентом. Зокрема, увага зосереджується на тому, як студенти оцінюють свою роль у навчальному процесі, мотивацію та успішність у вивченні іноземної мови (ІМ).

Уведення змішаної форми навчання в систему вищої освіти, зокрема у викладання та вивчення ІМ, широко вивчається науковцями. Емпіричні дослідження свідчать про те, що викладання мови за допомогою інтернет технологій та нових форм і методів мають потенціал значно покращувати навчальний досвід студентів (Marsch, 2012; Pena-Sanchez and Hicks, 2006; Stracke, 2005; Stracke, 2007). Так, результати досліджень [1] вказують на те, що студенти позитивно сприймають змішану модель вивчення ІМ і вважають її ефективною для розвитку мовної та мовленнєвої компетенцій.

Мета доповіді – розглянути такі питання: Як студенти сприймають нову форму змішаного навчання? Які елементи цієї моделі вони вважають найбільш ефективними для розвитку мовної та мовленнєвої компетенцій? Як нова форма впливає на успішність студентів? Яким чином можна покращити викладання та вивчення ІМ у контексті нової моделі?

Дані, представлені у цьому дослідженні, базуються на результатах опитування, яке проводилося у 2015-2016 навчальному році в північно-американському вищому навчальному закладі. Питальник складався з 44 відкритих та закритих питань, розроблених з метою отримання демографічної інформації про учасників дослідження, їхню обізнаність з комп'ютерними та інтернет технологіями, причини вивчення ІМ, а також сприймання студентами ефективності змішаної форми навчання у процесі вивчення початкового рівня української як іноземної.

Результати опитування аналізувалися як кількісно, так і якісно. За допомогою кількісного аналізу було узагальнено низку важливих факторів, пов'язаних зі сприйманням студентами даної моделі. Якісний аналіз дозволив зрозуміти, як саме змішана форма навчання впливає на розвиток мовної та мовленнєвої компетенцій студентів. Таким чином, інтегрований аналіз сприймання студентами змішаної форми навчання дав можливість краще вивчити цю модель, проаналізувати її сильні сторони, зрозуміти, яких змін потребують розроблені матеріали для успішного введення моделі у навчальний процес, а також намітити віхи подальших наукових розвідок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Bueno-Alastuey, M. C. Evaluation of a blended learning language course: students' perceptions of appropriateness for the development of skills and language areas / M.C. Bueno-Alastuey & M.V. López Pérez // *Computer Assisted Language Learning*, 2013, doi: 10.1080/09588221.2013.770037.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ МОРЯКІВ НА ЗАСАДАХ ІНТЕГРАТИВНОГО ПІДХОДУ

Огородник Н.Є.

Київський національний лінгвістичний університет

Тенденції розвитку торгового судноплавства зумовлюють необхідність реформування системи морської освіти, створюючи об'єктивні передумови оновлення її змісту. Сучасний флот потребує фахівців нової якості, зумовлюючи вихід представників морських спеціальностей за межі своєї вузької спеціалізації. Відтак, серед втілюваних у процес їх фахової підготовки ідей є пропагована для сучасної світової та національної професійної освіти ідея міждисциплінарної інтеграції.

Головною метою інтегрованого підходу є усунення проблеми переносу знань. Загальновизнано, що через відсутність реально налагоджених зв'язків між дисциплінами й, відповідно, цілісного уявлення про майбутню професійну діяльність навіть випускники з високим рівнем успішності навчання відчують серйозні утруднення щодо переносу об'єктивно достатніх знань на вирішення завдань нової дисципліни. Усунення протиріччя між фактичними знаннями і невмінням користуватися ними досягається за рахунок широкої інтеграції навчальних дисциплін через міжпредметні зв'язки.

Основою інтеграції, або тим підґрунтям, на якому добре «укорінюються» змістові компоненти інших дисциплін, за визначенням учених, слугує іноземна мова як поліпредметна дисципліна [2]. З мовного, процесуального і предметного компонентів змісту навчання саме предметний аспект становить основу формування змісту навчання іноземної мови [1]. В узагальненому вигляді процес внутрішньопредметної інтеграції виглядає таким чином: одиниці різних рівнів мовного матеріалу (фонетичні, лексичні, граматичні) проходять наскрізною лінією через предметний зміст навчання і реалізуються у всіх видах мовленнєвої діяльності.

Для фахівців флоту оптимальним засобом міждисциплінарної інтеграції виступає англійська як робоча мова на судні. Серед технологій інтегративного навчання, що протягом досить тривалого часу застосовуються в методиці, вже добре відомі зарубіжні методи – *content-based instruction* (навчання через зміст), *content and language integrated learning / CLIL* (інтегроване навчання предметного змісту та мови), *learning by doing* (навчання через виконання дії), *experiential learning* (навчання мови через навчальну практику у професійній діяльності) та ін. Дисципліна «Іноземна мова» є універсальним інтегратором, а зміст її навчання є моделетвірним фактором міждисциплінарної інтеграції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бим И. Л. Методика обучения иностранным языкам как наука и проблемы школьного учебника / И. Л. Бим. – М. : Русский язык, 1977; 2. Зимняя И.А. Лингвопсихология речевой деятельности / И.А. Зимняя. – М.: Московский психолого-социальный институт. – Воронеж : НПО «МОДЭК», 2001.

СЛОВНИК-ТЕЗАУРУС ТЕРМІНОЛОГІЇ МАРКЕТИНГУ: ПОНЯТТЯ «КОНКУРЕНЦІЯ»

Радченко О. Ю.

*Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

Однією з актуальних проблем, яка поки що перебуває у стадії початкового розроблення, є укладання тематично організованих словників-тезаурів термінів. Нині для їх упорядкування може бути застосований доробок когнітивної лінгвістики – концептуальні моделі, побудовані на алгоритмічних засадах. *Тезаурус*, за визначенням Ю. М. Караулова [1], – це семантичний словник, який є впорядкованим збірником термінів, що відображують сукупність знань людини усередині певної предметної сфери і зберігають перелік понять разом з їх інтерпретацією та відношеннями. *Термінологічний словник-тезаурус* представляє когнітивну модель певної галузі знання або людської діяльності та повинен містити повну інформацію про спеціальні одиниці фахової мови й характеризуватися високою інформативністю, однозначністю, точністю й експресивною нейтральністю. Саме таких вимог ми дотримувались при укладанні моделі англо-українсько-російського словника-тезауруса термінології маркетингу [2] та, зокрема, аналізу мовних одиниць для позначення поняття КОНКУРЕНЦІЯ.

Актуальність дослідження зумовлена, по-перше, зверненням до мовних позначень поняття КОНКУРЕНЦІЯ, яке широко представлене в термінології маркетингу і є боротьбою між товаровиробниками за вигідніші умови виробництва і збуту товарів та послуг. По-друге, аналіз поняття КОНКУРЕНЦІЯ здійснюється з позицій когнітивної лінгвістики як однієї з провідних мовознавчих течій. Метою дослідження є: демонстрація процедури виявлення структурних та семантичних особливостей словосполучень з лексемами *competition*, *battle* та *attack*; з'ясування принципів побудови словника-тезауруса, базованого на концептуальній моделі; здійснення стратифікації досліджуваних словосполучень і укладання словника-тезауруса. Методика аналізу фактичного матеріалу включає *метод формального моделювання* – для визначення синтаксичних моделей словосполучень та типів цих моделей; *метод концептуального моделювання на підставі семантики лінгвальних мереж (СЛМ)*, розроблений проф. Жаботинською [3] – для здійснення семантичної класифікації словосполучень з лексемами *competition*, *battle* та *attack* та їх упорядкування у словнику-тезаурусі; *кількісні підрахунки* – для встановлення ступеня проміантності різних складників поняття КОНКУРЕНЦІЯ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Караулов Ю. Н. Лингвистическое конструирование и тезаурус литературного языка / Ю. Н. Караулов. – М. : Наука, 1981; 2. Радченко О. Ю. Концептуальна метафора в терміносистемі маркетингу (на матеріалі англomовних текстів) : дис. ...канд. філол. наук : 10.02.04 / О. Ю. Радченко. – Черкаси, 2012; 3. Zhabotynska, S. A. Principles of Building Conceptual Models for Thesaurus Dictionaries / S. A. Zhabotynska // Cognition, communication, discourse. – 2010. – № 1. – Р. 75–92. – Access mode : <https://sites.google.com/site/cognitiondiscourse/vypusk-no1-2010>

КОГНІТИВНІ СТРАТЕГІЇ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Цегельська М.В.

Криворізький державний педагогічний університет

Використання англійської мови стає все більш динамічним, зважаючи на створення і розширення нових міжнародних мереж зв'язку та розвиток технологій як в англomовних країнах, так і за їх межами. Сучасне суспільство перебуває в постійному пошуку вдосконалення форм освіти, «підтягування» її до вимог сьогодення. Українська освіта, яка знаходиться на порозі нового масштабного реформування, не є винятком [2]. Серед величезного спектру напрямів, які потребують перегляду і вдосконалення, навчання іноземної мови залишається незмінним. Саме воно може стати потужним засобом формування свідомості, яке відбувається шляхом розкриття і розбудови когнітивного потенціалу природної системи мислення.

Останнім часом як практики, так і науковці відзначають певні недоліки традиційного комунікативного підходу, що застосовується у викладанні іноземних мов в Україні. До таких недоліків належать, зокрема, збіжнений клішований лексикон та велика кількість граматичних помилок. Відповідно, наголошується на необхідності запровадження нових технологій навчання, які можуть підвищити ефективність засвоєння англійської мови як засобу міжнародного спілкування, зокрема ефективність засвоєння лексики. Ці технології містяться в площині когнітивної лінгвістики, яка розглядає мову як когнітивну дію та базується на положеннях про те, що мова не є автономним семіотичним об'єктом, її граматики і спосіб упорядкування її словникового складу базується на природних концептуальних (мисленнєвих) структурах. Перелік таких структур, наданий у семантиці лінгвальних мереж (СЛМ), розроблений С.А. Жаботинською [1], дозволяє здійснювати викладання мови з опорою на концептуальні схеми, що значно полегшує засвоєння як граматичного, так і лексичного навчального матеріалу.

У доповіді буде продемонстровано, як базисні пропозиціональні схеми, репрезентовані в СЛМ, застосовуються для побудови концептуальної мапи-мережі, що упорядковує лексичний матеріал розмовної теми. Робота з концептуальною мапою є складовою навчального процесу, який будується пофазово – шляхом імпресингу, меморайзингу, авторизації та ініціації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жаботинская С.А. Сетевая семантика: теория и практика / С. А. Жаботинская // Когнитивные исследования языка. Вып. XXIV: Когнитивная лингвистика: итоги, перспективы. – Тамбов–М. : ИЯ РАН, Изд. дом ТГУ, 2013. – С. 81-86; 2. Жаботинская С. А. Имя как текст: концептуальная сеть лексического значения (анализ имени эмоции) / С.А. Жаботинская // Когниция, коммуникация, дискурс. Междунар. электр. сб. научных трудов. ХНУ имени В. Каразина. – 2013. – № 6. – С. 47-76. Режим доступа: <https://sites.google.com/site/cognitiondiscourse/vypusk-no6-2013/zabotinskaa-s-a>; 4. Карпенко М. П. Телеобучение / Михаил Петрович Карпенко. — М. : Современная гуманитарная академия (СГА), 2008.

ПРИНЦИПЫ ОПИСАНИЯ ЛЕКСИКИ В УЧЕБНОМ СЛОВАРЕ

Шведова М. А.

Киевский национальный лингвистический университет

Словарь для изучающих язык не преследует цели исчерпывающего описания языка, его основная задача – помощь в активном овладении основной лексикой (см. как пример [1-8]). Отбор материала для словаря производится по принципу частотности (при этом очень важно использовать корпус, современный частотный словарь, интернет), а также с учётом существующих учебных лексических минимумов, которые заметно отличаются от верхней части словника частотного словаря. Частотность учитывается а) при создании основного словника, б) при составлении списка слов метаязыка словаря, в) при выборе наиболее важных значений слов, которые будут показаны в словаре, г) при составлении примеров сочетаемости слова и отборе актуальной фразеологии (в опоре на частотные списки коллокаций по корпусу). Область примеров в учебном словаре расширена и включает, помимо специально составленных фраз и диалогов, цитаты из литературы и пословицы, которые также в основном отобраны по принципу частоты цитирования в текстах корпуса и в интернете. Другим важным принципом учебного словаря является лёгкость для восприятия, чему способствует использование разных шрифтов, цветовых выделений, картинок. Здесь нужно обратиться к опыту западной лексикографии [9-11]. Например, в Longman Dictionary of Contemporary English прямо в тексте помещены таблицы с фрагментами визуального словаря, таблицы с фрагментами тезауруса, которые облегчают выбор слова. Электронная форма словаря также имеет ряд существенных преимуществ: скорость поиска слова, возможность быстрого перехода по ссылкам внутри словаря, функция составления списков слов по темам, неограниченный объём словаря (больше примеров и иллюстраций), возможность перехода из статьи непосредственно к поиску в корпусе.

ЛИТЕРАТУРА

1. Аникина М.Н. Русский словарь. Учебный словарь русского языка для иностранцев / М.Н. Аникина. – М. : Рус. яз. – Медиа; Дрофа, 2009;
2. Ванников Ю.В. Картинный словарь русского языка / Ю.В. Ванников, А.Н. Щукин. – М. : Просвещение, 1965;
3. Ванников Ю.В. Картинно-ситуативный словарь русского языка / Ю.В. Ванников, А.Н. Щукин, А.П. Муштакова. – М. : Рус. яз., 1988;
4. Денисов П.Н. и др. Учебный словарь сочетаемости слов русского языка. Около 2500 словарных статей / Под ред. П.Н. Денисова, В.В. Морковкина. – М. : Русский язык, 1978;
5. Городецкая И. Л. и др. Краткий толковый словарь русского языка (для иностранцев) / Под ред. В. В. Розановой. – М. : Рус. яз., 1978;
6. Ляшевская О.Н. Частотный словарь современного русского языка (на материалах Национального корпуса русского языка) / О.Н. Ляшевская, С.А. Шаров. – М. : Азбуковник, 2009. Режим доступа: <http://dict.ruslang.ru/freq.php>;
7. Образовательный портал Национального корпуса русского языка. Режим доступа: <http://studiorum.ruscorpora.ru>;
8. Проспект активного словаря русского языка / Отв. ред. академ. Ю.Д. Апресян. – М. : Языки славянских культур, 2010;
9. Longman Dictionary of Contemporary English. – 2012;
10. The Oxford-Duden Pictorial English Dictionary. – Oxford University Press, 1984;
11. Bildwörterbuch Deutsch und Englisch. – Leipzig : Verlag Enzyklopädie, 1959.

ПРИНЦИП ГАРМОНІЗАЦІЇ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ

Щур С. М.

*Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

Процес оволодіння іншомовними знаннями, навичками і вміннями є багаторівневим діалогом, який розгортається, передусім, на трьох основних рівнях: на особистісному, як «діалог із самим собою», що відображає спосіб подолання стереотипів; на міжособистісному, як «діалог з іншими», що є відображенням способу уникнення і вирішення непорозумінь у спілкуванні; на міжособистісному міжкультурному рівні, як «діалог культур», який відповідає способу досягнення взаєморозуміння між представниками різних культур.

Досягнення оптимального рівня міжкультурного діалогу західноєвропейські дослідники вбачають у чотирикроковому алгоритмі: “*mapping roads*” (визначення шляхів, складання плану дій), “*breaking down walls*” (руйнування перешкод), “*building bridges*” (формування метафоричних “мостів”), “*sharing spaces*” (гармонійне співіснування і співпраця) [2, с. 13-14].

Навчання медіативної діяльності, як особливої техніки здійснення й оптимізації міжкультурного діалогу, обумовлює необхідність дотримання зазначеного алгоритму. Перший крок спрямований на розвиток вмінь «цілепокладання». Майбутні фахівці повинні чітко визначати проблему, бачити шляхи досягнення мети й ретельно планувати свою діяльність. Проте необхідно спочатку подивитися у дзеркало власної культури і потім виглянути у вікно на культуру, з представниками якої ви хочете взаємодіяти [1, с. 7]. Важливо бачити не тільки відмінності, але й спільне між культурами, сприймати розбіжності як норму співіснування культур у сучасному полікультурному світі. Другий крок передбачає розвиток мовної і культурної сенситивності, розгляд факторів, що можуть негативно впливати на процес взаєморозуміння. Важливо створювати такі умови, які б змушували студентів розмірковувати над перешкодами і сприяли б виникненню бажання їх долати, при цьому уникаючи як некритичного сприйняття іншомовної культури, захоплення нею, так і скептицизму. Третій крок спрямований на набуття відповідних знань, необхідних для гармонізації діалогу. Четвертий крок це – здатність управляти розумінням суб’єктів міжкультурного спілкування, піднімати комунікативну ситуацію з рівня невизначеності на рівень єдиного смислового розуміння.

Отже, гармонізація міжкультурного діалогу потребує створення відповідної технології для різних способів і видів міжкультурної взаємодії, застосування форм і прийомів, які сприяють формуванню у студентів як особистих якостей, ціннісних відношень, установок, так і медіативних вмінь.

ЛІТЕРАТУРА

1. Huber-Kriegler, M. *Mirrors and Windows: An Intercultural Communication Textbook* / M. Huber-Kriegler, I. Lazar & J. Strange. – Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2003;
2. *Sharing Diversity: National Approaches to Intercultural Dialogue in Europe*. Study for the European Commission. March, 2008. [On-line resource] – Retrieved from: http://www.interculturaldialogue.eu/web/files/14/en/Sharing_Diversity

УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ: ІНФОРМАЦІЯ

№	ПІБ, науковий ступінь, учене звання, посада, місце роботи	Стор.
	ПЛЕНАРНІ ДОПОВІДІ	
1	Богомолів Олександр Вікторович , к. філол. н., с. н. с., директор Інституту східознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України	13
2	Бондаренко Олександр Федорович , д. психол. н., професор, член-кор. НАПН України, зав. кафедри, Київський національний лінгвістичний університет	15
3	Гіздатов Газімур Габдуллавіч , д. філол. н., професор, Казахський університет міжнародних відносин і світових мов імені Абилай хана, Алмати, Казахстан	17
4	Жаботинська Світлана Анатоліївна , д. філол. н., професор, зав. кафедри, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	18, 21, 96
5	Кришталь Олег Олександрович , д. біол. н., професор, академік НАНУ, директор Інституту фізіології імені О. Богомольця	–
6	Belyukova, Svetlana , Ph.D., Professor, Research and Measurement Judith Herb College of Education, The University of Toledo, USA	12
7	Chaban, Natalia , PhD, Associate Professor, Head, Department of Global, Cultural and Language Studies; Deputy Director, National Center for Research on Europe, University of Canterbury, Christchurch, New Zealand	14
8	Perianova, Irina , PhD, Professor, University of National and World Economy, Sofia, Bulgaria	14
	СЕКЦІЙНІ ДОПОВІДІ	
9	Байсара Людмила Іванівна , к. філол. н., доцент, директор регіонального центру іноземних мов ДНУ, Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара	108
10	Бондар Наталія Василівна , аспірант, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка	77

11	Бондаренко Євгенія Валеріївна , д. філол. н., професор, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	97
12	Бистров Яків Володимирович , к. філол. н., професор, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	42
13	Валюкевич Тетяна Вікторівна , к. філол. н., доцент, Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»	26
14	Василенко Галина Володимирівна , ст. викладач, Запорізький національний технічний університет	105
15	Василенко Марина Петрівна , к. пед. н., доцент, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	–
16	Велівченко Валентина Федорівна , к. філол. н., доцент, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	96
17	Велівченко Віктор Олегович , к. філол. н., доцент, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	95
18	Вовк Олена Іванівна , д. пед. н., доцент, професор кафедри, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	110
19	Волкова Світлана Володимирівна , д. філол. н., доцент, Херсонський державний університет	43
20	Воробйова Ольга Петрівна , д. філол. н., професор, зав. кафедри, Київський національний лінгвістичний університет	44
21	Галуцьких Ірина Аатоліївна , к.філол. н., доцент, Запорізький національний університет	45
22	Гладьо Світлана Вікторівна , к. філол. наук, доцент, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету	84
23	Голубнича Ольга Іванівна , к. філол. н., доцент, Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького	63
24	Гречуха Леся Олександрівна , к. філол. н., доцент, Черкаський державний технологічний університет	98
25	Гриньова Марія Сергіївна , аспірант ФГБОУ ВО «Калуський державний університет імені К.Е. Цюлковського», Росія	64
26	Давидюк Юлія Борисівна , к. філол. н., ст. викладач, Хмельницький національний університет	71

27	Данильченко Ірина Валеріївна , к.філол. н., ст. викладач, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя	27
28	Данилюк Сергій Семенович , к. філол. наук, д. пед. наук, професор, зав. кафедри, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	111
29	Дерюгіна Любов Панасівна , викладач, Київський національний університет імені Тараса Шевченка	112
30	Домніч Ольга Валеріївна , к. філол. н., доцент, Запорізький національний університет	76
31	Дубчак Інна Петрівна , ст. викладач, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	113
32	Ємець Олександр Васильович , к. філол. н., доцент, професор кафедри, Хмельницький національний університет	46
33	Жихарєва Олена Олександрівна , к. філол. н., доцент, Київський національний лінгвістичний університет	65
34	Забужанська Інна Дем'янівна , аспірант, Київський національний лінгвістичний університет	28
35	Задворна Світлана Геннадіївна , к. пед. н., керівник приватного мовного навчального центру «Лінгвакон», м. Черкаси	–
36	Змійова Ірина Володимирівна , к. філол. н., доцент, професор кафедри, Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»	78
37	Іванотчак Наталія Іллівна , викладач, Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника	20
38	Ізотова Наталя Павлівна , к. філол. н., доцент, докторант, Київський національний лінгвістичний університет	47
39	Калінін Степан Сергійович , пошукач, Військовий інститут залізничних військ і військових сполучень Військової Академії матеріально-технічного забезпечення, Санкт-Петербург, Росія	29
40	Карпенко Уляна Олексіївна , к. філол. н., доцент, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова	79
41	Кірковська Інга Станіславівна , к. філол. н., доцент, зав. кафедри, Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара	30
42	Кірносова Надія Анатоліївна , к. філол. н., доцент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка	22

43	Колегаєва Ірина Михайлівна , д. філол. н., професор, зав. кафедри, Одеський національний університет імені І.І.Мечникова	23
44	Корновенко Лариса Віталіївна , к. філол. н., доцент, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	85
45	Кравченко Таміла Миколаївна , к. філол. н., доцент, зав. кафедри, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	90
46	Кривенко Ганна Леонідівна , к. філол. н., доцент, докторант, Київський національний лінгвістичний університет	100
47	Кришталюк Ганна Анатоліївна , к. філол. н., доцент, Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка	59
48	Кудрявцева Наталя Сергіївна , к. філос. н., доцент, Херсонський національний технічний університет	25
49	Кузєбна Владислава Валеріївна , к. філол. н., ст. викладач, Черкаський державний технологічний університет	98
50	Кулешова Людмила Миколаївна , к.ф.н., доцент, Черкаський національний університет імені Богдана. Хмельницького	–
51	Кунцьо Оксана Іванівна , магістрант, Кам'янець-Подільський національний університет ім. Івана Огієнка	48
52	Купчишина Юлія Анатоліївна , к. філол. н., доцент, Хмельницький національний університет	49
53	Куц Еліна Олексіївна , к. філол. н., доцент, Запорізький національний технічний університет	99
54	Кшановський Олег Чеславович , доктор філологічних наук, професор, Київський національний лінгвістичний університет	31
55	Лєвочкіна Світлана Владиславівна , ст. викладач Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	50
56	Лещенко Ганна Веніамінівна , канд. філол. н., доцент, професор кафедри, Черкаський державний технологічний університет	51
57	Лисова Катерина Андріївна , аспірант, Київський національний лінгвістичний університет	52
58	Ляшук Анна Миколаївна , к. філол. наук, доцент, керівник відділу міжнародних зв'язків, Кіровоградський державний педагогічний університет імені В.Винниченка	101

59	Малишева-Кочубей Марія Вікторівна , аспірант, Київський національний лінгвістичний університет	53
60	Мартінек Світлана Вадимівна , к. філол. н., доцент, Львівський національний університет імені Івана Франка	70
61	Мартинів Оксана Михайлівна , аспірант, Київський національний університет імені Тараса Шевченка	32
62	Мартинюк Алла Петрівна , д. філол. н., професор, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	69
63	Марчишина Алла Анатоліївна , к. філол. н., доцент, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка	86
64	Морозова Олена Іванівна , д. філол. н., професор, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	91
65	Мусієнко Валентина Павлівна , д. філол. н., професор, Київський національний лінгвістичний університет	–
66	Нагнибіда Любов Сергіївна , ст. викладач, Хмельницький національний університет	72
67	Нагорна Ольга Олександрівна , к. філол. н., доцент, зав. кафедри, Хмельницький університет управління та права	87
68	Некряч Тетяна Євгенівна , к. філол. н., доцент, професор кафедри, Київський національний лінгвістичний університет	106
69	Оверчук Оксана Василівна , аспірант, Кіровоградський державний педагогічний університет імені В.Винниченка	102
70	Огородник Наталя Євгеніївна , к. пед. наук, доцент, докторант, Київський національний лінгвістичний університет	115
71	Олійник Наталя Анатоліївна , к. філол. н., ст. викладач, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	80
72	Орленко Оксана Володимирівна , магістр філології, викладач, Національний університет «Львівська політехніка»	33
73	Павлюк Христина Тарасівна , аспірант, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	73
74	Палатовська Олена Володимирівна , к. філол. н., доцент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка	34

75	Пирогов Володимир Леонідович , к. філол. н., зав. кафедри Київський національний лінгвістичний університет	54
76	Плахотнюк Євгеній Ігорович , аспірант, Київський національний лінгвістичний університет	21
77	Потапенко Сергій Іванович , д. філол. н., професор, зав. кафедри, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя	103
78	Присяжнюк Людмила Федорівна , к. філол. н., доцент, докторант, Київський національний лінгвістичний університет	41
79	Пшеничних Анастасія Миколаївна , к. філол. н., доцент, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна	92
80	Радзівська Тетяна Вадимівна , д. філол. наук, професор, провідний науковий співробітник, Інститут мовознавства імені О.О. Потебні НАН України	66
81	Радченко Олена Юріївна , к. філол. н., ст. викладач, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	116
82	Ребрій Олександр Володимирович , д. філол. н., доцент, завідувач кафедри, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	107
83	Селіванова Олена Олександрівна , д. філол. н, професор, зав. кафедри, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	35
84	Семашко Тетяна Федорівна , к. філол. н., доцент, докторант, Київський національний університет імені Тараса Шевченка	81
85	Сидоренко Тамара Володимирівна , аспірант, Київський національний лінгвістичний університет	24
86	Скобнікова Оксана Володимирівна , викладач, Національний технічний університет України «КПІ»	82
87	Слабковська Вікторія Олегівна , аспірант, Київський національний лінгвістичний університет	67
88	Солодка Олена Олександрівна , к.філос.н., доцент, Київський національний лінгвістичний університет	55
89	Степанов Валентин Миколайович , д. філол. н, професор, проректор з управління знаннями, зав. кафедри, Міжнародна академія бізнесу і нових технологій (МУБІНТ), Ярославль, Росія	36
90	Стодолінська Юлія Валеріївна , к. філол. н., ст. викладач, Чорноморський державний університет імені Петра Могили	61

91	Талавіра Наталія Михайлівна , к. філол. н., ст. викладач, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя	37
92	Ткачик Олена Володимирівна , к. філол. н., доцент, Національний технічний університет України «КПІ»	38
93	Токарчук Вікторія Анатоліївна , к. філол. н., ст. викладач, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	39
94	Трубенко Ірина Анатоліївна , к. філол. н., доцент, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	74
95	Ущина Валентина Антонівна , к. філол. н., доцент, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки	62
96	Федорів Ярослава Романівна , к. філол. н., доцент, Національний університет «Києво-Могилянська Академія»	60
97	Філіппова Ніна Михайлівна , канд. філол. наук, доцент, професор НУК, зав. кафедри, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова	88
98	Фролова Ірина Євгенівна , д. філол. н., доцент, професор кфедри, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	68
99	Цегельська Марина Валеріївна , к. філол. н., доцент, Криворізький державний педагогічний університет	117
100	Цюра Світлана Володимирівна , к. філол. н., доцент, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	75
101	Черніченко Антоніна Олексіївна , студентка, Київський національний університет імені Тараса Шевченка	56
102	Чугу Світлана Дмитрівна , к. філол. н., доцент, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету	40
103	Шведова Марія Олексіївна , к. філол. наук, доцент, Київський національний лінгвістичний університет	118
104	Шевченко Ірина Семенівна , д. філол. н., професор, зав. кафедри, Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна	83
105	Шекера Ярослава Василівна , к. філол. н., доцент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка	57
106	Шитик Людмила Володимирівна , д.філол. н., професор, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	58

107	Щур Світлана Миколаївна , старший викладач, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького	119
108	Яворська Галина Михайлівна , д. філол. н., професор, головний науковий співробітник, Національний інститут стратегічних досліджень	104
109	Jaffae/Kolomiytseva, Olga , PhD, Doctor of Biblical Counseling, Hebrew Instructor, Jewish Community Alliance of Lancaster, Lancaster PA, USA	89
110	Nedashkivska, Alla , PhD, Associate Professor of Applied Linguistics, Department of Modern Languages and Cultural Studies, Director, Ukrainian Language Education Centre, University of Alberta	114
111	Sayenko, Tetyana , PhD, Associate Professor, Nagoya University, Japan	93
112	Pankrats, Yourie , PhD, Doctor of Philology, Lecturer, Simon Fraser University, BC, Canada	109
113	Shyrovkov, Valery , PhD, Maastricht School of Governance, Maastricht University, the Netherlands	94
114	Sivachenko, Olena , PhD Research Associate, Ukrainian Language Education Centre, University of Alberta, Canada	114

КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА В МІЖДИСЦИПЛІНАРНОМУ КОНТЕКСТІ: теорія і практика

*Матеріали Міжнародної наукової конференції УАКЛіП
8–10 жовтня 2016 р.*

Підписано до друку 30.09.2016 р. Формат 60х84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Таймс. Друк циф. цифровий.
Ум. друк. арк. 7,38. Тираж 200 прим.

Видавець ФОП Гордієнко Є.І.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовників і
розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 4518 від 04.04.2013 р.
Україна, 18000, м. Черкаси
тел./факс: (0472) 56-56-12, (067) 444-28-94